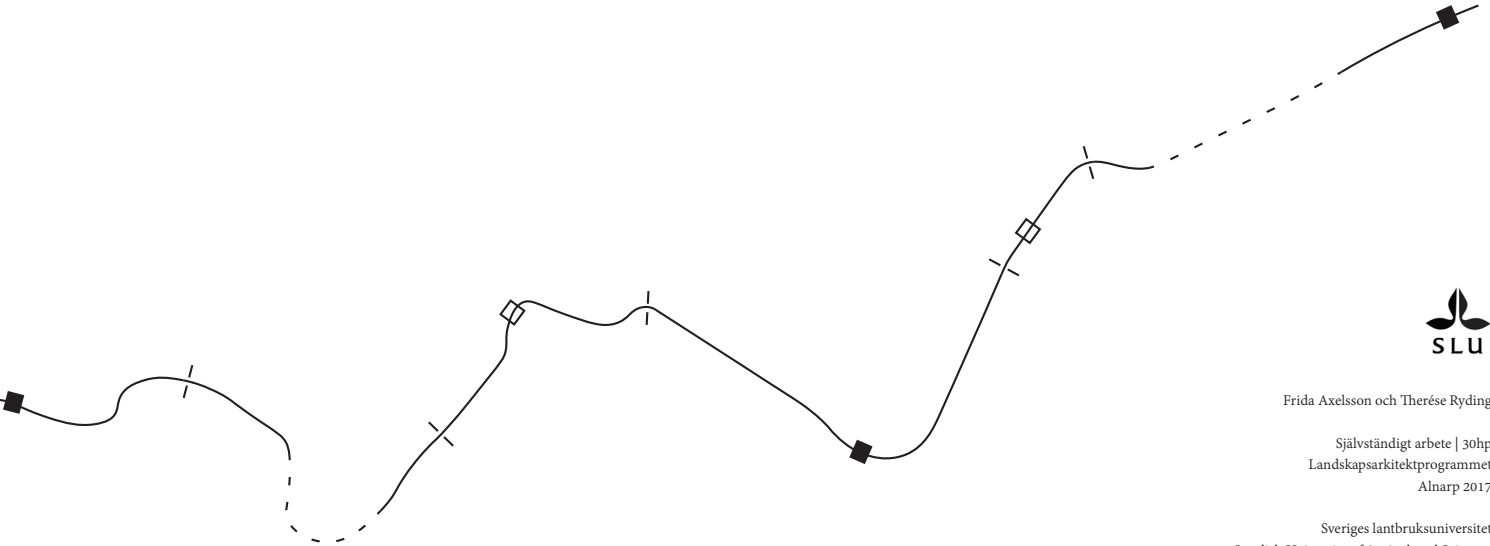

GÖTEBORGS REGNLINJE

ATT TA TILLVARA PÅ REGNETS UPPLEVELSEKVALITETER

Frida Axelsson och Therése Ryding

Självständigt arbete | 30hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2017

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Göteborgs Regnlinje

- Att ta tillvara på regnets upplevelsekvaiteter

The Rain Line of Gothenburg

- How to use the experiential qualities of rain

Författare | Frida Axelsson och Therése Ryding

Handledare | Carola Wingren, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator | Anna Peterson, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Bitr examinators | Stefan Lindberg, SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Kurstitel | Master's Project in Landscape Architecture

Omfattning | 30 hp

Nivå och fördjupning | A2E

Kurskod | EX0814

Program | Landskapsarkitekturprogrammet

Utgivningsort | Alnarp

Utgivningsår | 2017

Omslagsbild | “Göteborgs Regnlinje” - Frida Axelsson och Therése Ryding

Elektronisk publicering | <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord |

Gestaltningförslag, Göteborg, landskapsarkitektur, regn, sinnlig upplevelse, vandringsled, urbant friluftsliv

SAMMANFATTNING

Hur kan vi som landskapsarkitekter ta tillvara på regnets upplevelsekvaiteter i staden och hur kan en plats se ut som får folk att vilja gå ut när det regnar? I detta examensarbete tar vi utgång i Göteborgs Stads pågående jubileumsprojekt “Världens bästa stad när det regnar” som tagits fram inför stadens 400-årsjubileum. Syftet med arbetet är att problematisera hur regn hanteras i staden idag utifrån ett upplevelseperspektiv samt undersöka vad upplevelsen av regn innebär med målet att visa på hur regnets kvaliteter kan tas tillvara, med exemplifiering i Göteborg.

Genom litteraturstudier har vi genomfört en omvärldsbevakning där vi lyfter diskursen kring upplevelsen av regn i staden, vilket leder fram till ett ifrågasättande om vi överhuvudtaget arbetar med denna aspekt idag. Detta följs av att vi själva tar oss ut i regnet och upplever det för att kunna besvara hur vi kan ta tillvara på dess kvaliteter. Med hjälp av vår analysmetod

“Regnpromenaden” för sinnlig registrering i regn, insåg vi dels hur kontextbaserad upplevelsen av regn är, dels att det finns en brytpunkt när regnet blir allt för krävande för att dess kvaliteter ska kunna träda fram. Med utgång i dessa insikter såg vi ett behov av att skilja på vad som skapar en bra upplevelse av regn mellan den upplevelse som bygger på att vistas i regn och den som bygger på att vistas skyddad från regnet. Detta resonemang ligger till grund för våra slutsatser kring vad som skapar en “bra regnsituation” vilken vi definierar som en plats där regnet tillåts vara fysiskt frånvarande men fortfarande mentalt närvarande. Det vill säga, ett på något sätt skyddat läge som minskar kravet på individen samtidigt som regnets sinnliga upplevelsekvaiteter framhålls. Med denna definition som utgångspunkt gick vi vidare till vår förslagsdel i Göteborg för att visa på hur vi som landskapsarkitekter kan arbeta för att skapa en mer positiv upplevelse av att vistas i regn.

Göteborgs Regnlinje, som är en parafras på spårvagnsnätets sekvens av väderskyddade lägen i staden, är en urban vandringsled och ett samspel som svarar mot två av Göteborgs Stads ambitioner - att bli en stad som erbjuder göteborgaren och besökaren platser i det offentliga rummet som lockar till utomhusvistelse även när det regnar samtidigt som ett urbant friluftsliv tillåts sippra in i stadskärnan genom vandringsleden. Regnlinjen bygger på fyra beståndsdelar som vi har valt att kalla *att vistas i regn*, *att vänta i regn*, *länkande element* samt *orienterande element*. Tillsammans bidrar dessa till att motverka den väderrelaterade segregation som regnet för med till det offentliga rummet vilket i kombination med vandringsleden även hjälper till att lyfta fram de blågröna stråk som staden vill stärka. Förslaget skapar på så vis en struktur i staden som möjliggör en bred användning för en bred målgrupp, som inte bara riktar sig mot en funktion eller en årstid.

Vårt förslag är ett resultat av en process där frågor och undersökningar har ställt i relation till Göteborgs Stads projekt genom ett undersökande tillvägagångssätt där processen har sträckt sig från ett sökande och en inläsning till fältstudier för att landa i ett konkretiserande. Förslaget presenteras utifrån ett principiellt och visionärt perspektiv där fokus ligger på funktioner och idéer. Detta exemplifieras närmare genom tre platsnedslag för att visa på hur våra tankar kan landa i en kontext. Dessa platsnedslag kan även ses som en grund för vidare diskussion om hur vi kan och bör hantera våra befintliga och framtida publika miljöer för att motarbeta den väderrelaterade segregationen. Göteborg Regnlinje är med det sagt ett förslag där vi vill betona att vi inte tror att det finns något dåligt väder, bara dåligt planerade städer.

ABSTRACT

This master project is based on an ongoing project in Gothenburg that aims towards making the city the “world’s best city when it rains” up to the celebration of the city’s 400th anniversary. The purpose with our thesis is to problematize how the rain is handled in our cities today, from an experiential point of view, with the aim to examine what the experience of rain actually means and to show how the qualities that we find can be used, which is exemplified in Gothenburg.

Through literature studies and examples of landscape architectural projects that focuses on rain, we raise a discussion that questions if we actually work with the qualities of rain is the city at all today. With this insight in mind we continue our search for answer by exploring the rain ourselves by spending time in it. The rules for how we do this is structured by our own method, that we chose to call “Rain Walks”, which is an experiential analysis that focuses on a sensory registration of the

rain. Out of this analysis we came to understanding that the experience of rain firstly is very much based due to the context and secondly that there is a breakpoint that marks when the rain becomes too demanding and tough to register the qualities of it at all. With these insights in mind, we recognized a need to distinguish what creates a good experience of the rain from two different aspects, that is: the experience that is based on staying in the rain and the experience that is based on being protected from it. From this standpoint we base our conclusions about what makes a “good situation when it rains”, which we define as a place where the rain is allowed to be physically absent but still mentally present. That is, a somehow protected place, which reduces the requirement on the single individual, where the qualities of rain at the same time is used and emphasized. With this definition as a starting point, we continued with a proposal in Gothenburg that shows how landscape architects can create a more positive experience of spending time outdoors when it rains.

The Rain Line of Gothenburg, which is a paraphrase of how the tram network is build up as a sequence of weather-protected locations in the city, is a proposal of an urban walking trail that merges two of the goals that the city of Gothenburg strives towards - to become a city that offers places in the public space that attracts outdoor stay even when it rains, in combination with a more vibrant urban outdoor recreation life. The Rain Line is based on four elements to do so, that we have chosen to call to reside in the rain, to wait in the rain, linking elements and elements of orientation. Together this elements contributes to counteract the weather-related segregation that the rain brings to the public space, which combined with the hiking trail also helps to highlight the blue and green streaks that the municipality wants to strengthen. By doing so, the proposal creates a structure in the city that allows a wide use for a broad audience, which is not only aimed for one function or a single season.

Our proposal is to be seen as the result of a process where questions and surveys have been set in relation to the municipality’s goals. This has formed the process to range from a broad field of search and literature studies, further on through field studies to finally sum up as a concrete proposal. This proposal is presented from a principal and visionary perspective, with a focus on functions and ideas. This is exemplified on three locations in Gothenburg to communicate how our thoughts can be implemented in a context but we also encourage to see these exemplifications as a basis for further discussion on how we can and should work with our public places to counter the weather-related segregation. With that being said, Gothenburg’s Rain Line is to be read as a proposal where we want to emphasize that we don’t believe that there is an excuse enough to say that the weather is to bad to stay outdoors, we claim that that is only a result of poorly planned cities.

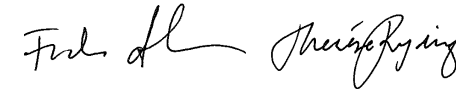
“Rain has often been the bane of architects and structural engineers, who spent far more of history curing and barricading rain than collecting it.”

[Barnett, 2015, s. 12]

FÖRORD

Detta examensarbete har utförts inom ramen för landskapsarkitektprogrammet på Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp.

Vi vill tacka vår handledare Carola Wingren som från dag ett uppmuntrat oss till att våga se på regnet med nya ögon och hjälpt oss med att hitta riktning längs med vägen. Vi vill även tacka Emma Johansson på Göteborgs Stad för insyn och underlag kring stadens pågående projekt “Världens bästa stad när det regnar”. Tack även till Alexander Henriksson för den givande genomgången av layout och grafiskt uttryck och tack till NJ-fakultetens samlingsfond som möjliggjorde vår inspirationsresa till New York. Sist men inte minst vill vi även rikta ett stort tack till familj och vänner men även till varandra: tack för ett fint och lustfyllt samarbete.

Frida Axelsson och Therése Ryding
Alnarp | 2017-03-17

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning
Abstract
Förord

INLEDNING

Introduktion och bakgrund
Frågeställningar
Syfte och mål
Genomförande och metod
Avgränsning
Struktur

I | KONTEXT

1 | REGN I STADEN IDAG
Att planera för regn
Att ta hand om regn
Att skapa en upplevelse av regn
Att uppleva regnet från ett skyddat läge

2 | ATT UNDERSÖKA UPPLEVELSEN AV REGN
Att registrera omvärlden genom våra sinnen
“Experiential analysis of Versailles”
“Spatial and experiential thinking”
Vädrets inverkan på den rumsliga upplevelsen
Vår metod: Regnpromenaden
Vad: Parametrar för insamling
Var: Promenadens sträckning
Hur: Metod för insamling
När: Tidpunkt för genomförande
Regnpromenadens spelregler
3 | VÅR UPPLEVELSE AV REGN
Genomförda regnpromenader
Alnarp
Innerstaden
Folkets Park
Bo01
Slottsparken
Möllevångskvarteren
Innergården Almbacksgatan
Västra hamnen

Sammanställning av vår upplevelse
Den upplevda blötheten/regnmängden
Regnets inverkan på kinestetiken
Att höra regn
Att se regn

4 | ATT TA TILLVARA PÅ REGNETS KVALITETER

Vad skapar en “bra regnsituation”?
Upplevelsen av regn - mer än bara nederbördsmängden
Att uppleva regnet som fysiskt frånvarande
Att uppleva regnet som mentalt närvarande

II | FÖRSLAG

1 | FRÅN REGNPLATS TILL REGNLED
En plats? Flera platser? En led?
Friluftslivet flyttar in i staden
Leden landar
“The Travelling Transect”
Vår fältstudie i Göteborg

2 | GÖTEBORGS REGLINJE
Regnplatser + vandringled
Regnlinjens beståndsdelar
Att vistas i regn
Att vänta i regn
Tillgängliggörande element
Orienterande element
Exemplifierande nedslag
Pusterviksplatsen
Hagakyrkans hållplats och Kungsparken
Storgatan - Karl Gustavsgatan
Regnlinjens möjligheter

III | SLUTORD

DISKUSSION OCH REFLEKTION
Metoddiskussion
Förslaget
Generella slutsatser
Fortsatta studier

REFERENSER

Källförteckning

INLEDNING

Sommaren 2016 | Kungsportsavenyn, Göteborg. Inne på Ölstugan Tullen. Vi spånar exjobb. Det var inte den enda gången det regnade den sommaren.

INTRODUKTION OCH BAKGRUND

Att regn i Sverige ofta ses som något negativt eller trist kan nog många relatera till. Vi som är uppväxta här är vana vid att det regnar i tid och otid och har sedan barnsben blivit lärda att “det finns inget dåligt väder, bara dåliga kläder”, men trots denna insikt slutar vi aldrig förvånas eller beklaga oss över regnets ankomst med kollegor och vänner. Regnet är dock inte bara något vi pratar om, det är något som som påverkar oss; regn gör en blöt och kall, är elektronikens värsta fiende, riskerar att förstöra de nya skorna, ställa in helgens utflykt, erodera sandslott, dränka höstens skörd och förmultna samlingen av minnen i källarförrådet. Och det fallande vattnet kan, utöver att vara jobbigt, till och med vara förödande och livshotande vilket Myndigheten för samhällsskydd och beredskap presenterar i forskningsrapporten “Nederbörd och översvämningar i framtidens Sverige” (2015). Skyfall och översvämningsproblematik är stora hot mot våra städer som riskerar att slå ut samhällsviktiga funktioner,

skada vår byggda miljö och till och med påverka vår hälsa negativt genom en ökad risk för smittspridning (ibid.). Och det kommer regna mer.

Baserat på observationer som genomförts i Sverige räknar Rossby Centre, forskningsenheten för klimatmodellering vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institution, med att extrema väderhändelser som i dag inträffar vart tionde år kommer att inträffa med bara fem års mellanrum. Samtidigt har antalet dagar med kraftig nederbörd redan ökat och kommer, enligt SMHIs senaste prognoser, även fortsätta göra så; under kommande sekel beräknas den totala mängden stiga med 10-20 procent där den största ökningen kommer ske under vinterhalvåret medan sommarmånaderna kommer få mer nederbörd fördelad på färre tillfällen. (Länstyrelserna, 2015) Det vill säga, vi står inför en framtid där det med stor sannolikhet kommer att regna mer och kraftigare vilket ställer ökade krav på att vi lär oss att leva med regnet.

Världens bästa stad när det regnar?

Att inte bara leva med regnet, utan i regnet, är något som Göteborgs stad vill utforska. År 2021 fyller Göteborg 400 år, en händelse som staden planerar att fira stort genom ett flertal jubileumsprojekt. Ett av projekten handlar om att förändra synen på regn, vilket kan anses passande då staden med sina 700 millimeter regn per år är en av Sveriges regnigaste städer. (Göteborg & Co, 2016) Vi, personerna bakom detta examensarbete, mötte denna satsning, kallad “Världens bästa stad när det regnar”, för första gången den 28 maj 2016, genom Göteborgs-Postens artikel: “Experterna ska göra Göteborg till bästa regnstaden” (Liljemalm, 2016). Vi fastnade båda direkt för denna, lätt provocerande, rubrik och tanken på regnet som en upplevelse och kvalitetet istället för det problem som vi själva upplevt många gånger och blev påmind om under sommaren. Vad skulle ett “bra regnläge” kunna vara i kontrast till det “bra solläget” som vi så många gånger fått undersöka under våra snart fem år på

landskapsarkitektprogrammet. Genom kontakter på Göteborgs Stad fick vi ta del av ett utkast till kommunens arbetsplan för jubileumssatsningen som gav oss en ökad insikt i projektet:

Världens bästa stad när det regnar är en vision. Det handlar inte om att Göteborg är världens regnigaste stad utan om att sätta göteborgaren i centrum och tillföra positiva och robusta lösningar av regn och vatten /.../ 2021 ska satsningen presentera en idébok som uppvisar minst 10 projekt som sätter Göteborg på världskartan vad det gäller hantering av vatten på ett unikt, hållbart och kulturellt nytt sätt ... Minst en av dessa ska locka göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar.

(Göteborgs Stad, 2016-a, s.9; 22)

“/.../ Minst en av dessa ska locka göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar.” - det var här vi fastnade. Hur kan vi som

landskapsarkitekter gestalta våra stadsrum så att regnet välkomnas istället för att bekämpas? På vilket sätt kan vi använda regnet som designelement och fånga kvaliteterna i det så att stadens invånare och besökare hoppas att det regnar? Kan vi bygga städer där vi inte bara lever med regnet utan även i det?

Med detta i åtanke är frågeställningarna på följande uppslag de vi har valt att undersöka:

FRÅGESTÄLLNINGAR

- 1 | Hur hanteras regn i staden utifrån ett upplevelseperspektiv idag?
- 2 | Vilka kvaliteter finns det i upplevelsen av regn?
- 3 | Hur kan vi som landskapsarkitekter arbeta för att få göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar?

SYFTE OCH MÅL

Syftet med detta examensarbete är att undersöka och problematisera hur regn hanteras i staden idag utifrån ett upplevelseperspektiv samt vad upplevelsen av regn innebär.

Målet är att visa på hur regnets kvaliteter kan tas tillvara, med exemplifiering i Göteborg, för att inspirera till hur vi som landskapsarkitekter kan arbeta för att skapa en mer positiv upplevelse av regn.

GENOMFÖRANDE OCH METOD

Vårt examensarbete har är en praktiskt och utforskande karaktär, där vår egen förståelse för regn har spelat en central roll för att söka efter svar på hur vi som landskapsarkitekter kan skapa förutsättningar som lockar till att vistas utomhus när det regnar. Genomförandet har i stora drag utgjorts av två faser - en insamlade del med fokus på att behandla våra två inledande frågeställningar kring *hur regn hanteras i staden utifrån ett upplevelseperspektiv idag* och *vilka kvaliteter det finns i upplevelsen av regn*, samt en förslagsdel där vår inhämtade kunskap bearbetas och appliceras i kontexten Göteborg för att besvara *hur en plats kan se ut som får göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar?*

För att få en fördjupad kunskap kring regn som väderfenomen samt insyn i *hur upplevelsen av regn hanteras i staden idag*, genomfördes litteraturstudier under insamlingsfasen. Inledningsvis sökte vi brett

på Google, Google Scholar och biblioteksdatabaser efter vad som fanns på ämnet i form av artiklar (både från den akademiska och populärkulturella världen), avhandlingar, projekt, referensplatser osv. För att avgränsa vår sökning fokuserade vi på sökorden *regn* och *upplevelse* i kombination, på både svenska och engelska, vilket gav en tydlig indikation: att det idag inte finns mycket skrivet kring “upplevelsen av regn”. Detta ledde oss vidare till en mer riktad sökning kring “sinnlig upplevelse” och “regninstallationer” även på alternativa sökmotorer, såsom Landezine och Pinterest. I urvalet av referensprojekt har vi i första hand eftersträvat att studera exempel med koppling till Malmö och Göteborg, men i de fall vi inte kunnat hitta relevanta projekt inom denna avgränsning har vi valt att lyfta internationella exempel som vi funnit intressanta, bland annat från vår studieresa till New York som genomfördes i november.

För att kunna besvara vår andra delfråga: *Vilka kvaliteter finns det i olika regnupplevelser?* krävdes en metod som

tillät oss att samla in kunskap kring “upplevelsen av regn”. För att göra detta lämnade vi våra datorer och upplevde regn i staden på riktigt. Vår egen upplevelse har varit en ovärderlig del av vårt examensarbete och en viktig källa i vårt insamlandet av information. Att själva genomföra analyser av att vistas utomhus när det regnar krävde dock att det faktiskt regnade vilket gjorde oss beroende av väderleken. Under hela den insamlade fasen beslutade vi oss därför för att gå ut och uppleva regn varje gång det regnade. Detta resulterade i att vi under november och december totalt genomförde åtta analyser. Metoden för hur vi samlat in vår upplevelse av regn har inspirerats av Catherine Szántós “Experiential analysis of Versailles: a methodology to teach spatial thinking” (2010) samt Ann Bergsjö och Anna Jakobssons “Spatial and experiential thinking” (Christensson, 2015), vilka presenteras närmare tillsammans med hur vi valde att gå tillväga i kapitlet “Att undersöka upplevelsen av regn”.

För att kunna behandla vår tredje delfråga: *Hur kan vi*

som landskapsarkitekter arbeta för att få göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar? har en kvalitativ fältstudie, inspirerad av landskapsarkitekterna Ellen Braae, Lisa Diedrich och Gini Lees “The Travelling Transect” (2014), i kombination med litteraturstudier kring Göteborg och referensprojekt gett oss stöd under processen. Metoden för vår fältstudie, “The Travelling Transect”, beskrivs i kapitlet “Från regnplats till regnled” under rubriken “Leden landar”. Förslaget har arbetats fram genom en designprocess likt Murray Frasers definition av “design research” (2013). Det vill säga, att vårt förslag är resultatet av en designprocess där frågor och undersökningar ställs i relation till ett projekt genom undersökande tillvägagångssätt däribland att reflektera, pröva, skriva, bearbeta, utvärdera, formulera, diskutera osv. (ibid.). Processen har med detta sträckt sig från ett sökande med pennan och skisspapper, från inläsning, till fältstudier och vidare till ett konkretiserande genom digitala verktyg.

AVGRÄNSNING

I vårt arbete har vi valt att avgränsa oss till att undersöka väderfenomenet regn och fokusera på kvaliteterna i upplevelsen och inte på problematiken och tekniska lösningar kring omhändertagandet av det. Inom ramen för detta examensarbete har vi valt att studera detta utifrån vår egen upplevelse av regn, och således inte inhämtat kunskap utifrån andras upplevelse.

För att genomföra detta sattes tydliga spelregler upp vilka presenteras på s. 56-57. Perioden för insamlingen avgränsades till november och december och av praktiska skäl genomfördes den i Malmö med omnejd där vi båda bor.

Då vi valt att utgå ifrån Göteborgs stads egna pågående projekt “Världens bästa stad när det regnar” har vi en geografisk avgränsning till Göteborg under arbetets förslagsdel, och således har vi fokuserat på de förhållanden som regn innebär i denna geografiska kontext. I förslaget har vi även valt att förhålla oss till

en principiell nivå, snarare än en detaljerad gestaltning då vårt projekt syftar till att lyfta diskursen kring möjligheten till att kunna vistas utomhus när det regnar, snarare än att svara på hur en viss upplevelse av regn kan skapas.

STRUKTUR

I detta examensarbete har vårt fokus legat på att lära känna, reflektera och utmana vår syn på regn och hur vi som landskapsarkitekter kan arbeta för att skapa en mer positiv bild av att vistas i regn i staden. Detta har medfört att vi valt att strukturera vårt arbete på ett utforskande och sökande sätt där upptäckter presenteras löpande i arbetet för att ge läsaren möjlighet att följa med i vår berättelse.

Materialet är uppdelat i tre delar: kontext, förslag och slutord, där den första delen - *kontext* - inledningsvis handlar om regn ur en samtida diskurs och hur det tas tillvara idag. Därefter presenteras vår metod för att undersöka upplevelsen av regn, för att slutligen landa i vad vi definierar som en bra regnsituation.

I den andra delen - *förslaget* - presenteras våra analyser över Göteborg som ligger till grund för förslaget, vårt koncept samt beståndsdelarna för “Regnlinjen”.

Dessa presenteras närmare utifrån ett principiellt och visionärt perspektiv genom tre platsnedslag för att visa på hur våra tankar kan landa i en kontext med fokus på funktioner och idéer.

Den tredje och avslutande delen - *slutord* - behandlar inledningsvis en diskussion kring vårt val av metoder och genomförande, följt av en reflektion kring förslaget där vi resonerar kring dess styrkor och svagheter vilket avslutas med en sammanfattande del om vidare studier.

Varje ny del inleds med ett citat hämtat ur boken “Rain: a natural and cultural history” (2015) skriven av den amerikanska miljöjournalisten Cynthia Barnett, vilken vi läste inledningsvis i vår process. Foton från vår upplevelse av att vistas utomhus när det regnar presenteras även kontinuerligt i arbetet där tillhörande bildtext är tagen från uttömmande texter, skrivna efter våra analyser.

I

KONTEXT

“Sea-level rise we can deal with - until or unless we get to a point when we won’t be living here anyway. What is going to have more immediate impact on people’s daily life is the rain.”

[Barnett, 2015, s. 234]

1. REGN I STADEN

7/12-2016 | Ljudet ökade markant när vi kom runt hörnet till Amiralsgatan. Bilarnas däck mot den regnblöta marken - swishande och dånande.

I denna del presenteras en omvärldsbevakning som redogör för samt problematiserar hur regn och upplevelsen av regn hanteras i staden idag för att besvara vår första frågeställning: *Hur hanteras regn i staden utifrån ett upplevelseperspektiv idag?* I den inledande delen lyfts synsätt och planeringsideal kring omhändertagande av regn i en urban kontext vilket följs av att olika principer för hantering av dagvatten behandlas. I den avslutande delen presenteras därefter referensprojekt där själva upplevelsen av regn tas tillvara vilket leder fram till en diskussion kring det skyddade läget.

ATT PLANERA FÖR REGN

I juli 2011 lamslogs Köpenhamn av ett regnoväder av hittills sällan skådat slag. Motsvarande tre månaders normal sommarnederbörd föll på ett par timmar. Bilar fastnade i meterhøgt vatten, tågräls svämmades över, tunnelbanans rulltrappor förvandlades till vattenfall. Vattnet stod meterhøgt i källarvåningar. Staden var helt enkelt inte konstruerad för att ta emot så mycket vatten på så kort tid. (Björkstén i Sveriges Radio, 2014)

Att det är en stor utmaning av leva med regnet i den tätta, hårdgjorda staden där möjligheterna för vattnet att infiltrera är ytterst begränsade, fick vi - personerna bakom detta examensprojekt - själva erfara den 31 augusti 2014 när Malmö, och med det våra hem, drabbades av över 100 millimeter regn på bara ett dygn. Ett regn som i Sydsvenskan rapporterades som det kraftigaste skyfallet* som sydvästra Skåne haft på 150 år. På bara några timmar fick Sverige ett nytt rekord i antalet anmälningar från fastighetsägare som drabbats

av översvämningar. Den totala notan för Malmöborna landade på över 160 miljoner kronor och över 160 av kommunens byggnader fick vattenskador. (Ivarsson, 2015)

Två år efter händelsen är arbetet med att lösa hur vi ska lära oss att leva med regnet fortfarande i full gång. Likt Köpenhamns kommun (se Københavns kommuns Skybrudsplan, 2012), har Malmö Stad arbetat med att ta fram en skyfallsplan för staden tillsammans med VA SYD som utgör en del av ett tematiskt tillägg till stadens översiktsplan, kallad “Plan för Malmös vatten”. Planen, som antogs i januari 2017, visar på hur Malmö ska arbeta långsiktigt för att klara kraftiga regnoväder genom att dels visa på vad som ska göras när ett skyfall slår till, dels ge en åtgärdsplan för hur negativa påföljder av skyfall kan förebyggas. Konkret innebär detta arbete framförallt att identifiera var regnvatten blir stående och hitta alternativ till vart vattnet kan ledas istället, bland annat genom att peka ut lämpliga ytor som tål att

översvämmas tillfälligt. (VA SYD, 2017) En kommun som tagit kartläggningen av regnet ett steg längre är Göteborgs Stad, som kan titulera sig som först i landet med att ha tagit fram en skyfallsmodellering, det vill säga ett digitalt planeringsverktyg som kan simulera var och hur staden påverkas vid extrema regnoväder (Göteborgs Stad, 2016-b). Men skyfallsmodellen är bara ett första steg enligt landskapsarkitekten Ulf Moback, klimatexpert på Göteborgs Stad: “... nästa steg blir att sätta fingret på vilka åtgärder som krävs!” (Göteborgs Stad, 2015, s. 1)

Att på ett eller annat sätt kartlägga regnet och ta fram övergripande strategier som ger städerna ett helhetsgrepp är, som exemplen ovan framhåller, ett arbetsområde som fått stort genomslag inom stadsutvecklingen de senaste åren. Det vill säga, det arbetas aktivt med att ta reda på var och hur det kommer regna och vilka områden som kommer utsättas för stora mängder vatten, men hur ser tendenserna för hur

vi tar hand om regn i praktiken ut idag? Ser vi regnet uteslutande som ett problem även i denna skala eller är upplevelsen av regnet något som tas tillvara?

*Skyfall | Regn som inte är möjligt att hantera med avloppssystem och infiltrationsytor. (VA SYD, 2017)

ATT TA HAND OM REGN

Hantering av regnvatten* är ett område som utvecklats mycket under de senaste 40 åren, vilket Peter Stahre, professor och teknologie doktor med fokus på dagvattenfrågor, håller fram i rapporten “Blue-green fingerprints in the city of Malmö” (2008). I “River. Space. Design: planning, strategies, methods and projects for urban streams” (2011) understryks att det inte var förrän de senaste årens katastrofala översvämningar som önskan om total kontroll genom ensidiga tekniska lösningar börjat ifrågasättas vilket även Stahre (2008) pekar på. Den utveckling som skett har både förbättrat vilka kapaciteter av dagvatten** som kan hanteras i stadens system men framförallt har en stor förändring skett gällande hur vi vill ta hand om vattnet när det väl nått marken. Från enbart konstruerade dagvattenrännor, slutna system och underjordiska rör med enda uppgift att få bort vattnet så fort som möjligt har en övergång skett mot ett mer kvalitativt och hållbart hanterande som ger plats för mervärden,

såsom ekologiska och rekreativa kvaliteter. De senaste åren har detta kretsat mycket kring utvecklingen av olika former av öppna dagvattenlösningar - lokalt omhändertagande, fördröjning nära källan, trög avledning samt samlad fördröjning - som jämte att minimera risken för översvämningar även har som mål att minska föroreningar i vattendrag, vara en resurs för staden genom att bidra med ekologiska kvaliteter som att bidra med vatten till stadens grönska, tillika, verka som en arkitektonisk kvalitet till skillnad från de tidigare dolda systemet. (Stahre, 2008)

Ett återkommande exempel på detta, som vi kan finna i vår närmiljö, är Augustenborg i Malmö som sedan slutet av 90-talet utvecklats till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar stadsdel. Projektet, som finansierats genom ett samarbete mellan MKB, Stadsdelsförvaltningen Fosie och ISS Landscaping, har dels resulterat i att minst 70% av allt regnvatten samlas i dammar, kanaler och tas upp genom gröna tak

vilket innebär att vattnet kan avdunsta och infiltreras i marken istället för att nå stadens dagvattensystem, dels har stadsdelen fått en grönare miljö med större rekreativa värden för både boende och besökare. (MKB, 2016) Ett annat bostadsområde där Malmö Stad arbetat med öppna dagvattensystem för att skapa ekologiska såväl som rekreativa kvaliteter är i Västra hamnen, som i samband med bomässan Bo01 genomgick en stor omvandling från hamn- och industriområde till ny stadsdel. Till skillnad från Augustenborg är detta en mer urban, hårdgjord miljö, där de öppna dagvattensystemen framförallt utgörs av kanaler och rännor runt bebyggelsen samt ett antal fördröjnings- och reningsdammar. (Malmö Stad, 2016) Att arbeta med stående vatten som bidrar med rekreativa kvaliteter fann vi även exempel på vid Kvibergs multisportarena i nordöstra Göteborg där Sveriges hittills största rain garden, biofilter även kallat, anlades i anslutning till anläggningens parkering år 2015. Biofiltrets syfte är att dels kunna hantera stora mängder dagvatten, fördröja

och rena det, dels bibehålla fukten i jorden vilket är viktigt för växterna under lång torka. (Nationellt centrum för klimatanpassning, 2017)

Efter sökningar på Landezine, en internationellt känd webbplats inom branschen som samlar landskapsarkitekturprojekt från hela världen, är det tydligt att just olika former av lokalt omhändertagande av dagvatten är den tydligaste tendensen gällande hur regn hanteras inom landskapsarkitekturen idag. Gröna tak, rain gardens och innovativa lösningar på infiltrerbara

*Regnvatten | Förväxlas ofta med dagvatten. Regnvatten har en snävare definition som inte innefattar den problematik som kan uppstå vid snösmältning. (Stahre, 2004)

**Dagvatten | Regn-, spol- och smältvatten som rinner på hårdgjorda ytor eller på genomsläpplig mark. Det tillförs avloppsledningsnätet och avleds genom dagvattenledningar och diken till recipienten. (VA SYD, 2016)

markmaterial återfinns i en stor del av projekten som beskrivs som ekologiskt såväl som socialt och rekreativt hållbara utifrån hur vattnet hanteras. Men en fråga förblir för oss obesvarad: hur tar platsen hand om upplevelsen av regn - när det regnar? Detta, den uteblivna förklaringen av hur platsen kan användas eller hur den upplevs när det regnar, är en tendens som lyser i kapp med utvecklingen av öppna dagvattenhanteringar. Inte ett enda av de 263 projekt som sökningen "rain" ger på Landezine (2016-12-20) beskriver detta. Regnvattnet beskrivs bara som ett designelement först när det når marken, det vill säga utifrån effekterna av ett regn. Vad säger detta, hanteras inte upplevelsen av regn i staden idag, när det faktiskt regnar?

Foton:

s.35 | Ekostaden Augustenborg, Malmö

s.35 | Bo01, Malmö

Augustenborg, Malmö | Gröna infiltrerbara ytor.

Bo01, Malmö | Reningsdammar i hårdgjord miljö.

ATT SKAPA EN UPPLEVELSE AV REGN

För att hitta exempel på projekt där själva upplevelsen av det fallande regnet står i fokus har vi fått söka oss utanför landskapsarkitekturens ramar och de “traditionella sökmotorerna”. Utifrån sökorden “experience”, “rain” och “installation” på Pinterest.com (2016-12-20), som är en hemsida där användare kan ladda upp, organisera och dela med sig av projekt och bilder på digitala anslagstavlor, fann vi fyra projekt som vi fann extra intressanta - då de faktiskt hanterar upplevelsen av regn på olika sätt.

Ett av dessa, där upplevelsen av regn imiterats genom att regnets uttryck återskapats på konstgjord väg är Monika Goras temporära installation “The Rain Fountain” från 1996, vars syfte var att verka som en pedagogisk symbol för de klimatförändringar vi står inför och skapa diskussion. I projektet användes en central, men något avskild, parkeringsplats i Malmö där vatten sprutade

från en sju meter hög mast i alla riktningar [se bild s.39]. Det artificiella regnet stod på dygnet runt under två veckor den sommaren, vilket gjordes för att undvika att skapa överraskningsmoment där besökare på platsen plötsligt skulle bli blöta. Detta medförde dock att besökaren inte själv kunde kontrollera huruvida den skulle bli blöt eller inte om den väl valde att ta sig in i installationen. (Gora, 2016) Ett av annat projekt, som i kontrast till Goras installation, tagit tillvara på fascinationen av att kunna kontrollera regnet är “Rain Room” [se QR-kod s.38 och bild s. 40] som skapades 2012 av det Londonbaserade konstnärskollektivet Random International. Projektet, som bygger på att besökaren får passera genom ett rum där “regn” faller från taket, har visats på flera museer runt om i världen. Tvisten med “Rain Room” är just besökarens makt att kontrollera regnet och röra sig torrskodd genom det fallande vattnet då det pausas synkroniserat med besökarens rörelse genom rummet. (Random International, 2016) En gemensam nämnaire för ovan nämnda projekt är

att de skiljer sig stort från verkligheten. Besökaren får själv styra över sin upplevelsen av “regnet” vilket medför att det oförutsägbara och krävande med regnet helt har uteslutits. Men de visar ändå på ett fenomen som vi tror är kärnan när det kommer till att skapa en positiv upplevelse av att vistas utomhus när det regnar; fascinationen för att kunna kontrollera regnet.

Ett exempel där det faktiska regnet och upplevelsen att vistas utomhus när det regnar har tagits till vara är “Rain Poetry”, som genomförts i Boston, Seattle och Atlanta i USA. Detta projekt bygger på att en vattenavvisande och biodynamiskt nedbrytbar transparent färg sprayas på marken vilken aktiveras först när det bli blött. Det vill säga, när marken är torr syns ingenting, men när det börjar regna dyker poesin upp vilket skapar en händelse som enbart är tillgänglig för beskådan när marken hålls fuktig [se bild s.41]. Detta initiativ har tagits av städerna i samarbete med olika poesi- och konstgrupper och kallas för vattenaktiverad konst. (Citylab, 2015) Ett

liknande projekt där en händelse skapas först när regnet faller kan ses på en innergård i Dresden, Tyskland där en husvägg har utrustats med ett system av stuprör och uppsamlade element som skapar ljud när det regnar - en regnorkester. Installationen, som skapades av skulptören Annette Paul tillsammans med designerna André Tempel och Christoph Rossner år 1999, har blivit en stor turistattraktion som besökare åker till när det regnar, just för att uppleva en händelse som faktiskt skapats av regnet. (Kunsthof Passage, 2017)

Med utgång i de exempel som presenterats genom hela detta kapitel ser vi tre tydliga tendenser gällande *hur regn i staden hanteras utifrån ett upplevelseperspektiv idag*. Inledningsvis menar vi att upplevelsen av regn idag nästan uteslutande tas tillvara på först när regnet väl har nått marken, det vill säga att upplevelsen skapas av att uppsamlat regnvatten har givits rekreativa eller pedagogiska värden. En annan tendens vi ser är att upplevelsen av regn nyttjas i form av olika installationer,

men att regnet i dessa fall framförallt fungerar som någon form av motor. Det vill säga, regnet utnyttjas för att skapa en upplevelse men upplevelsen i sig är inte det fallande regnet. En tendens som skiljer sig från de två ovan, där det fallande regnet är centralt, är den fascination för att kunna kontrollera regnet som “The Rain Fountain” och “Rain Room” visade exempel på. Hur kan vi översätta detta till det “verkliga regnet”, det regnet som i sig självt inte går att kontrollera eller stänga av. Är det platser där vi har möjlighet att skydda oss och vistas ute oavsett väder som är motsvarigheten till detta? Platser där vi själva kan välja om vi ska bli blöta eller inte?

Se video från “Rain Room”

(För webbläsare se länk i källförteckningen)

Foton:

s.39 | “The Rain Fountain” (1996) Fotograf: Monika Gora (GORA art&landscape)

s.40 | “Rain Room / rAndom International” (2012) Fotograf: Ars Electronica (CC BY-NC-ND 2.0)

s.41 | “Rain poetry” (2016) Fotograf: Rainworks (Rainworks)

“The Rain Fountain” | Att imitera regnet som symbol för att skapa medvetenhet och diskussion kring klimatförändringar.

“Rain Room” | Att ta tillvara på fascinationen av att kunna kontrollera regnet.

“Rain Poetry” | Att skapa en händelse som aktiveras först när det regnar.

ATT UPPLEVA REGNET FRÅN ETT SKYDDAT LÄGE

Utifrån fascinationen att kunna kontrollera regnet fortsatte vi söka efter var vi kunde finna exempel på denna typ av “skyddade lägen” i stadsrummet. Var finns det platser där vi kan vara torrskodda men samtidigt vistas utomhus? Under en veckas studieresa till New York, som genomfördes i november 2016, fann vi exempel på platser som har skapats för att kunna möta människors behov av att vistas i det offentliga rummet, både i skydd från väder men också på platser där staden har blivit alltför tät. Ett projekt som vi fann inspirerande är Brooklyn Bridge Park, ritat av landskapsarkitektkontoret Michael Van Valkenburgh Associates Inc, vilket är ett långsträckt parkområde som successivt utvecklats längs med och ut över sex pির vid East River sedan den tidigare fraktverksamheten lades ner 2003 (Michael Van Valkenburgh Associates Inc, 2017). På en av pիրerna, Pier 2, har ett större sport- och aktivitetsområde utvecklats som erbjuder

ett väderskyddat läge från både sol och regn tack vare en täckande takkonstruktion som återanvänts från den tidigare industriverksamheten, vilket möjliggör för att aktiv rekreation kan utövas på platsen oavsett väder [se bild s.46-47].

Ett annat exempel, som har skapats som en reaktion på Manhattans stora brist på grönytor, är medborgarinitiativet The Lowline som syftar till att skapa en ny typ av offentligt rum i form av en park under jord, vilken beräknas stå färdigt 2021 i en gammal spårvagnsterminal. Målet är att genom en ny typ av solenergi få ner solljus under jord för att på så vis möjliggöra för vegetation, vilket ska kombineras med olika typer av aktiviteter för att locka till vistelse. (The Lowline, 2017) Under vår studieresa fick vi möjlighet att besöka projektet genom en fullskalig modell som visas på The Lowline Lab på Lower East Side [se bild s.45], vilket fick oss att fundera mycket kring det offentliga rummet kontra den väderskyddade platsen. Varför ser

vi inte fler exempel likt dessa i vårt stadsrum? Platser där vädret inte utgör en barriär för vistelse? Lägen i staden som kan användas och utnyttjas även om och när det regnar. För trots att ovan exempel inte är platser där regnets upplevelsekviteter framhålls och förstärks på något särskilt sätt, då de rätt och slätt är väderskydd som minskar kraven på individen, skapar de en möjlighet till att vistas i det offentliga rummet oavsett väder vilket är kärnan i vår sökning.

Bristen på denna typ av stödjande funktion, som det väderskyddade läget utgör, tror vi kan finna sin förklaring i begreppet exkluderande design, vilket syftar till en frånvaro av anordningar i det offentliga rummet tillika begränsande tillägg vars intention är att hindra “oönskat tillhåll”. Detta problematiserar och kritiserar Fredrik Edin i rapporten “The message is the medium” (2014) där han sammanfattar begreppet med citatet: “Exkluderande design är en sorts förebyggande nolltolerans där ordningsstörningar hanteras innan

de ens hunnit uppstå.” (Edin, 2014, s. 28). Vanligt förekommande exempel på exkluderande design är bänkar som lutar eller är utrustade med tätt sittande armstöd för att förhindra och göra det obekvämt att ligga på dem eller utrymmen under trappor som stängts av med stängsel eller utrustats med “taggar” i markbeläggningen för att avhysa vistelse. Ett annat exempel är när toaletter eller sittplatser tas bort från det offentliga rummet med hopp om att besökare istället ska slå sig ned i någon närliggande kommersiell inrättning som en restaurang eller kafé. Denna typ av exempel menar Edin kan förklaras som “förbjudande rum” vilket syftar till rum, platser eller konstruktioner vilka tillgängligheten till medvetet har begränsats för att undvika oönskade eller otillräckliga användare. Konsekvensen av exkluderande design är dock inte bara att det “oönskade tillhåll” hålls borta, det skapar en stad där det offentliga livet i stort motarbetas, ett publikt rum som inte bjuder in till vistelse alls. (ibid.) Vi menar att detta, bristen på stödjande, väderskyddade

lägen i staden, på många vis leder till att våra offentliga rum kan liknas vid ett “förbjudande rum”, det vill säga att våra stadsrum drabbas av en väderrelaterad segregation vilken accepteras då rädslan för att det offentliga rummet ska missbrukas tillåts styra. Men vad innebär det egentligen för upplevelsen av regn att vara skyddad från det kontra att faktiskt vistas i det? Finns det behov av att skapa fler stödjande anordningar, likt takade situationer, eller finns det en poäng i att släppa kontrollen och istället skapa platser som tillåts förändras och är mottagliga att bli något helt annat när det regnar? Och i så fall, hur kan vi framhålla regnets kvaliteter här?

Foton:

s.45 | The Lowline Lab, New York

s.46-47 | Pier 2, Brooklyn Bridge Park, New York

The Lowline Lab | En ny typ av offentligt rum - en park under jord.

Pier 2, Brooklyn Bridge Park | En väderskyddad aktivitetsplats. Takkonstruktionen har återanvänts från den tidigare industriverksamheten.

“We misunderstand the rain at the most basic level - what it looks like. We imagine that a raindrop falls in the same shape as a drop of water hanging from the faucet, with a pointed top and fat, rounded bottom. That picture is upside down. In fact, raindrops fall from the clouds in the shape of tiny parachutes, their tops rounded because of air pressure from below.”

[Barnett, 2015, s. 11]

2. ATT UNDERSÖKA UPPLEVELSEN AV REGN

4/11-2016 | Buss 133 från Malmö till Alnarp. Regnet öser ner. Sökte skydd i busshållplatsen, reagerade på det höga ljudet. Droppar mot plasttak.

För att kunna besvara vår andra frågeställning: *Vilka kvaliteter finns det i upplevelsen av regn?* har vår egen upplevelse av regn varit en stor och viktig del i vårt examensarbete. I denna del presenteras först de metoder som vi inspirerats av, följt av vår metod som vi har utformat för att samla in vår upplevelse av att vistas utomhus när det regnar.

ATT REGISTRERA OMVÄRLDEN GENOM VÅRA SINNEN

För att kunna samla in och bearbeta information kring upplevelsen av regn på ett djupare plan har sökandet efter en lämplig metod varit väsentlig. I doktorsavhandlingen “Experiencing Landscape While Walking: On the Interplay between Garden Design, Sensory Experience and Medical Spa Philosophy at Ronneby Spa” (2009) beskriver Anna Jakobsson, universitetslektor vid SLU, hur den kroppsliga upplevelsen av vår omvärld har en stark koppling till människans sinnen. Hon menar vidare att det är genom stimuli från landskapet som vi samlar in information om vår omvärld, det vill säga att landskapet ger människan information som får kroppen att reagera på olika sätt. (Jakobsson, 2009) I enlighet med denna definition utgår vi ifrån att hur vi registrera vår omvärld baseras på våra sinnen: vad vi hör, vad vi ser, vad vi känner mot vår hud och vilka dofter som når vår näsa tillika hur kinestetik påverkar hur vi rör oss i vår omgivning. I sökandet efter metoder

att inspireras av har vi därför avgränsat oss till metoder för landskapsanalys som just lyfter fram den sinnliga upplevelsen.

“Experiential analysis of Versailles: a methodology to teach spatial thinking”

En av dessa metoder, som vi mött under vår utbildning, är Catherine Szántós “Experiential analysis of Versailles: a methodology to teach spatial thinking” (2010). Szántós, som är landskapsarkitekt med doktorsexamen och forskare vid Paris-La Villette School of Architecture, har utvecklat denna metod för landskapsrepresentation utifrån sinnen där hon utgår ifrån en förutbestämd promenad i en trädgård eller landskapspark, med Versailles trädgård som exempel för metoden [se bild s.54]. Genom metoden trycker hon på vikten av att kunna registrera den sinnliga upplevelsen av redan byggda miljöer och landskap utifrån rörelse då detta möjliggör för “spatial narratives”, vilket innebär att människans relation till landskapet inte

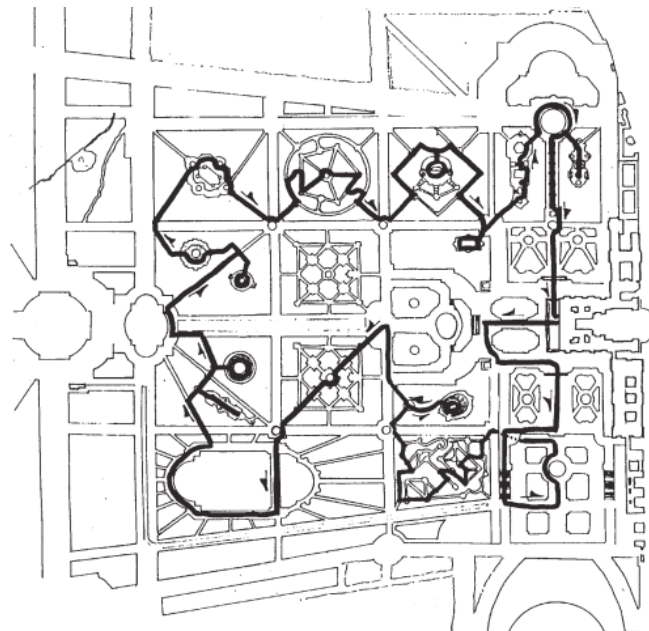
behöver förklaras i ord utan genom upplevelse och den kroppsliga interaktionen. Detta, menar Szántó vidare, grundar sig i den sinnliga upplevelsen av våra fysiska sinnen (syn, hörsel, doft, smak, känsel) men även genom att kinestetiken påverkar vårt rörelsemönster under en promenad. I sin metod fokuserar hon på den multisensoriska upplevelsen av en plats, exempelvis att en väldoftande blomma upplevs både genom syn och doft; att alla sinnen samverkar och att alla sinnen är beroende av varandra för förståelsen av en plats. Genom att lista de sensoriska upplevelserna i förhållande till varandra menar hon således att vi kan skapa en sinnlig representation av promenaden, som genom att sättas på en tidslinje skapar en grafisk representation, av Szántó kallad en “sensory score” [se bild s.55]. De olika parametrarna som tas med i hennes representation är: komponerade vyer, orientering, ljus/skugga, ljud, doft, kinestetik och inbjudan till rörelse. Utifrån analysen om Versailles trädgård menar Szántó vidare att promenaden även är beroende av att nyfikenheten

bibehålls genom olika uppnåbara mål, vilka kan bestå av rumsligheter, men också objekt och panoramiska vyer. Hon kallar detta för att promenaden är uppbyggd av “spatial units”, det vill säga sekvenser av rum som människan genom sina sinnen kan uppleva att hon äntrar och lämnar, till exempel genom att karaktären på omgivningen förändras. Likt hennes “sensory scores”, som presenterar upplevelsen utifrån de fysiska sinnena, presenteras även detta över en tidslinje som hon kallar “experiential score” där pauser, nåbara mål, övergångar och rörelse är de parametrar som berörs. Uppplevelsen av olika rumsligheter baseras således enligt Szántós på att våra sinnesupplevelser förändras när vi rör oss genom rumsligheter, när objekt och ser vyer; att det är successionen av olika rum som tillsammans bildar en strukturerad helhet. (Szántó, 2010)

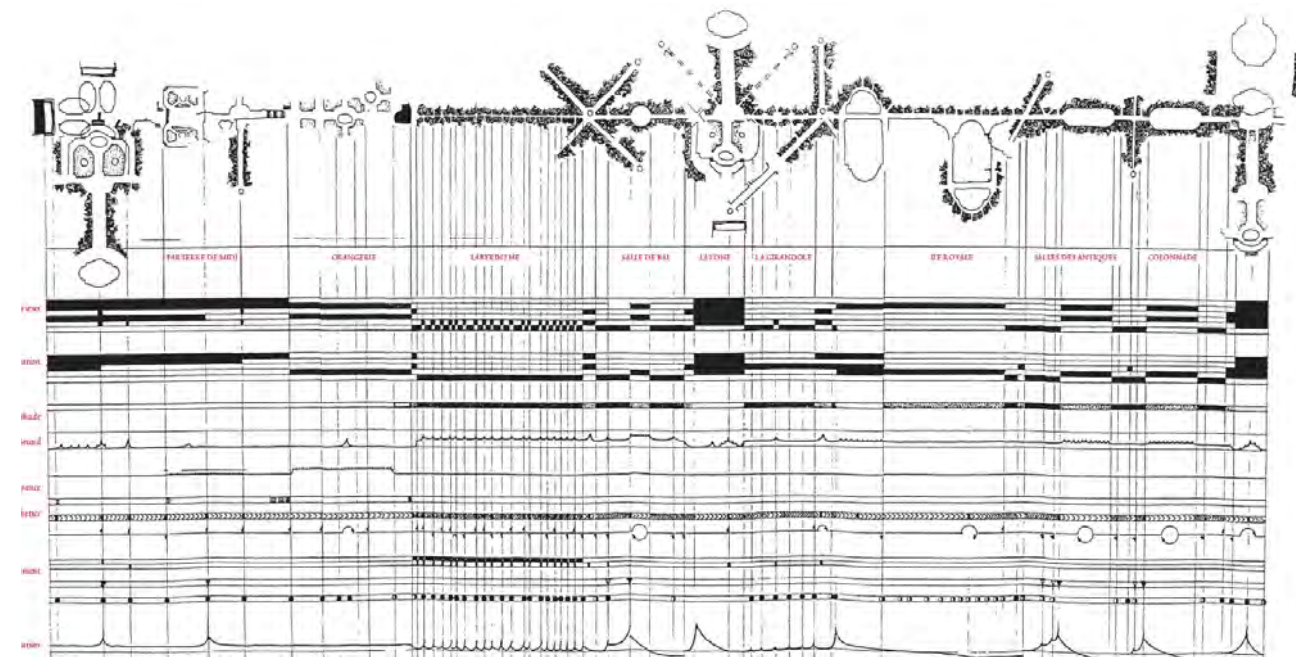
Bilder:

s. 54 | Plan över promenaden i Versailles trädgård (Szántó, 2010)

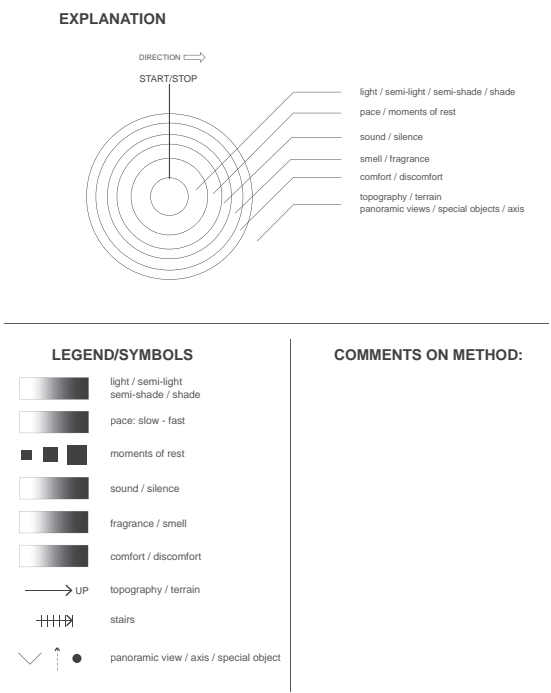
s. 55 | “Sensory score” (Szántó, 2010)

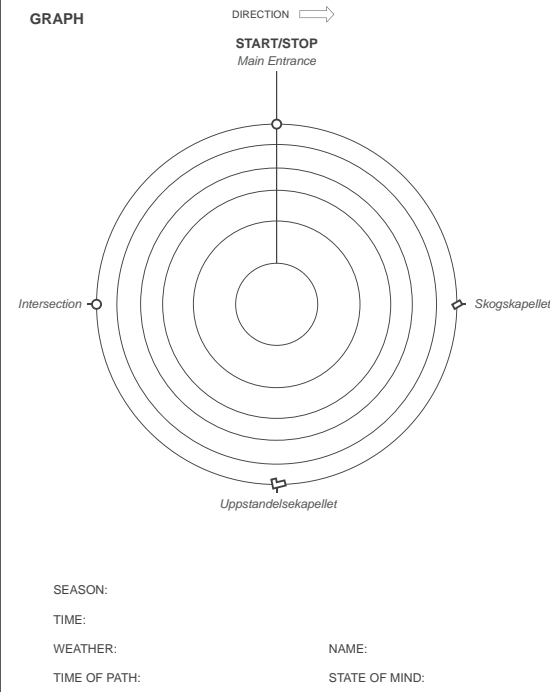
Plan | Promenaden i Versailles trädgård.

Sensory score | En grafisk representation av promenaden i Versailles trädgård utifrån sinnlig registrering.

Mall | “Spatial and experiential thinking”

“Spatial and experiential thinking”

Med inspiration från Catherine Szántós metod för landskapsanalys där den sinnliga och rumsliga upplevelsen av en förutbestämd promenad står i fokus, har Ann Bergsjö, professor i landskapsarkitektur vid SLU, och Anna Jakobsson, universitetslektor vid SLU med en doktorsexamen i landskapsplanering, utvecklat metoden “Spatial and experiential thinking”. Genom masterkursen “Design Project - Materiality and Composition” vid SLU Alnarp, är detta en metod som vi båda kommit i kontakt med. Under denna kurs analyserades två promenader, en linjär i stadsmiljö och en cirkulär på Skogskyrkogården i Stockholm, grafiskt utifrån metoden som bygger på att information registreras i olika grafer liknande en kombination av Catherine Szántós “sensory scores” och “experiential scores”. De paragrafer som analysen bygger på är ljus/skugga, topografi, hastighet, komfort, ljud- och doftintensitet samt vyer/siktlinjer/objekt men även spontana upplevelser ges utrymme att registreras i form

av skisser [se bild s.56]. Dessutom noteras tidsaspekter, väderförhållanden och sinnesstämningen då Bergsjö och Jakobsson menar att dessa förhållanden har en stor påverkan på upplevelsen. Analysmetoden har således möjlighet att registrera både planerade och spontana upplevelser där sinnliga upplevelser likväl som rumslig förståelse ingår, där både en helhetsupplevelse av promenaden och specifika händelser kan registreras parallellt. (Christensson, 2015)

Vädrets inverkan på den rumsliga upplevelsen

En parameter som är en stor och viktig del av detta examensarbete, som Catherine Szántó inte behandlar i sin metod men Ann Bergsjö och Anna Jakobsson snuddar vid, är hur vädret - eller mer specifikt regnet - påverkar den sinnliga upplevelsen av en plats. För att få

Bild:

s. 56 | Mall för analysmetod “Spatial and exeriental thinking”
(Christensson, 2015)

en fördjupad förståelse för denna parameter fann vi stöd i artikeln “Making Sense of the Weather” (2012) som presenterar en studie genomförd av en forskningsgrupp ledd av Phillip Vannini, professor i sociologi vid Royal Roads University, Kanada. I artikeln presenteras hur de utifrån insamlad data på Kanadas västkust undersökt den multisensoriska upplevelsen av väder och hur den påverkar oss vilket de sammanfattar i citatet:

Weather is not an object we contemplate from a distance, as if it were separate from us or from the surfaces it touches. Weather envelops us, unfolds us, and it is by moving through it that we come to its most immediate – carnal and mindful – recognition. (2012, s. 368)

Författarna menar alltså att väder inte är något som går att likställa med en rumslighet, det vill säga att det inte är något som vi bestämmer om vi ska vara en del av eller inte, utan att det snarare är något som omsluter oss - en upplevelse som istället förhåller sig till rummet, eller

förändrar det. De poängterar vidare att det är rörelsen genom regnet som gör det som mest närvarande och att vår sinnliga upplevelse påverkas starkast när ljuset förändras, ljud kommer fram och vi blir blöta. (ibid.) Som tidigare nämnt trycker Szántó på att en stor del av vår perception hör ihop med våra olika sinnen och att det är en multisensorisk upplevelse (2010). Vannini et al. är inne på samma spår och menar på att vädret, och specifikt regn, upplevs genom alla våra sinnen men adderar till detta att vi också upplever regnet genom vår kropps möjlighet att uppfatta värme och kyla (termoception) samt vårt sinne för att uppleva smärta (nociception) (2012).

VÅR METOD: REGNPROMENADEN

Med Szántós (2010), Bergsjös och Jakobssons (Christensson, 2015) metoder som utgångspunkt, i kombination med tankarna från Vannini et al. (2012) om vädrets påverkan på både den sinnliga och rumsliga upplevelsen, presenteras här de riktlinjer och parametrar som styr vår metod “Regnpromenaden”, vilken vi utgått ifrån för att samla in material kring upplevelsen av regn.

Vad: Parametrar för insamling

Vår metod tar avstamp i sinnlig registrering, det vill säga, vi utgår ifrån att vi tar in vår omvärld och atmosfären runt omkring baserat på vad vi hör, vad vi ser, vad vi känner mot vår hud, vilka lukter vi kan registrera och hur vår kinestetik påverkas av regnet. Då temperatur och vår förmåga att uppleva smärta har en stor relevans för upplevelsen av ett väder, som Vannini et al. konstaterar i sin artikel (2012),

väljer vi att även ha med en parameter som hanterar blöthet/upplevd regnmängd. Denna parameter grundar sig alltså inte i mängden regn som faktiskt faller, utan fokuserar på hur vi upplever regnet i förhållande till termoception (värme/kyla) och nocieption (upplevd smärta). Trots att upplevelsen av en plats, precis som Szántó (2010) skriver, är multisensorisk, det vill säga att vi inte bara upplever omgivningen utifrån ett av våra sinnen, har det för oss varit intressant att kunna separera de olika sinnena för att på ett djupare plan kunna förstå och utveckla vad det finns för kvaliteter med regnet i varje enskilt sinne. Detta har även varit en viktig del för att systematiskt kunna hantera och sortera våra intryck. De parametrar vi utifrån detta valt att ha med i våra “Upplevelsegrafer”, som vi valt att kalla våra grafiska representationer av promenaderna, är: *upplevd blöthet/regnmängd, regnets inverkan på kinestetiken, att höra regn, att se regn* samt *att känna doften av regn* [se bild s.62].

Szántó (2010) trycker i sin metod för sinnlig registrering på vikten av “reachable goals” under en promenad, vilka behandlas genom att rumsligheter, objekt och vyer som upplevts som ledande och meningsfulla element för promenaden registreras. “The experience is meaningful insofar as it is understood as a spatial composition of objects, spatial units and panoramic views, perceived as such according to our possible bodily involvement with them.” (Szántó, 2010, s. 947) Vårt syfte med “Regnpromenaden” är, i jämförelse med detta, att undersöka stadens möjligheter att ta tillvara på regnets kvaliteter och inte promenaden i sig, vilket medför att vår metods “reachable goals” istället utgörs av olika “regnobserveringar”, det vill säga platser eller element som förändras och drar till sig vår uppmärksamhet när det regnar. Dessa “regnobserveringar” registreras likt målpunkter i vår “Upplevelsegraf”, som i likhet med Bergsjö och Jakobsson (Christensson, 2015) kan liknas vid en sammanslagning av Szántós (2010) “sensory score” och “experiential score”.

Var: Promenadens sträckning

Då vår intention med insamlingen har varit att uppleva ett så brett spektra som möjligt av regn har vi strävat efter att möta olika typer av platser i staden, tillika söka efter platser där regnet tillåts förändra och påverkar platsen. Sett till att vi innan genomförandet av våra “Regnpromenader” inte kunde veta vilka dessa platser skulle vara eller var de fanns blev en central spelregel i vår metod att låta promenaden vara intuitiv men med en bestämd start och slutpunkt. Jämfört med Szántós metod (2010), som utgår från ett tydligt rum; trädgården och landskapsparken, har vi i likhet med Bergsjö och Jakobsson (Christensson, 2015) valt att utvidga skalan och utgå från staden som en plats i sin helhet vilket medfört att vår promenad inte definieras av att den rör sig genom en viss typ av rumslighet, utan att den tillåts sträcka sig över staden. För att få ett brett underlag som tillåter oss att jämföra olika platser i staden har varje regnpromenad behandlat en ny sträckning. Detta beslut har vägt över att göra jämförande promenader

på samma sträcka, då vi anser att underlagets bredd i förhållande till olika typer av platser är av större värde för vårt resultat. För att få en riktning och ram för promenaden har start- och slutpunkten varit viktiga, men promenaden i sig har hela tiden fått lov att vara intuitiv i förhållande till att vårt mål med insamlingen har varit att möjliggöra en registrering av vad som skapar en bra tillika dålig upplevelse av att vistas utomhus när det regnar.

Hur: Metod för insamling

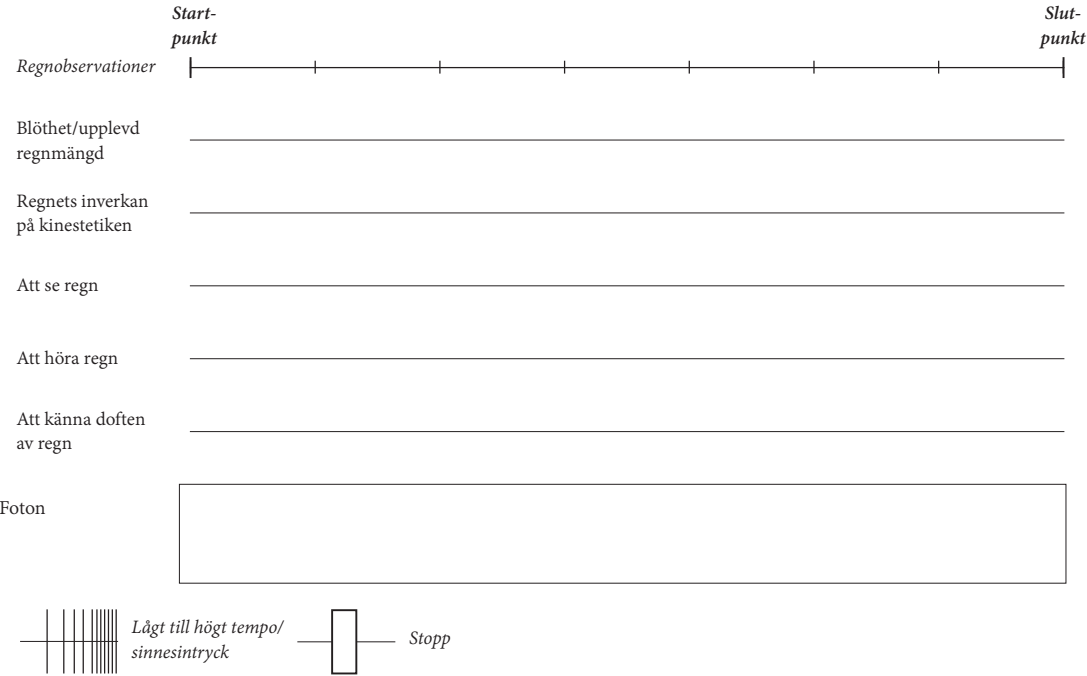
Att göra en landskapsanalys under tiden det regnar skapar vissa förutsättningar som vi har behövt ta hänsyn till, där bland det fundamentala i att regn medför en miljö där det finns svårigheter att under själva promenaden fylla i parametrar på ett papper. Då vi inte heller ville påverka upplevelsen av att vistas i regn genom att använda paraply, då detta i vår mening innebär en torrskodd miljö som förändrar upplevelsen av att vistas i regn, beslutade vi att vår insamling av

regnets upplevelsekvaliteter tillika brister sker genom att vi fotar, filmar och tar ljudupptagningar under själva promenaden. Vi valde dock att testa att promenera med paraply under vissa delar av promenaderna, detta för att kunna uppmärksamma skillnaden av vår interaktion med regnet. Direkt efter promenaderna sammanställs istället den sinnliga registreringen i form av en uttömmande text och skisser som därefter översätts i form av en “Upplevelsegraf”, det vill säga en grafisk representation. Sammanställningen är således en efterkonstruktion som baseras på det insamlade materialet men även vårt minne.

När: Tidpunkt för genomförande

I och med att genomförandet av vår regnpromenader helt och hållet varit beroende av väderleken har en viktig grundregel för vår insamling varit att låta vädret styra oss, det vill säga, att vi gått ut för att uppleva regnet varje gång det har regnat. Detta resulterade i att vi under 2016 genomförde totalt åtta regnpromenader.

Upplevelsegraf | En metod för grafisk analys

Sammanställning | Regnpromenadernas spelregler

1.Före promenaden	2.Under promenaden	3.Efter promenaden
Beslut tas om en start- och slutpunkt för promenaden. Valet styrs av mål om att få uppleva så många olika slags platser som möjligt, baserat på rumsligheter, materialitet osv.	Promenaden är intuitiv, följ det som lockar dina sinnen! Insamlingen av data sker genom fotografering, film- och ljud-upptagningar.	Efter varje promenad sammanfattas upplevelsen genom uttömmande text och skisser.
För att kunna genomföra regn-promenaden krävs kläder efter väder!	Samla in material när en “regnobservation” registreras, det vill säga platser/objekt/ rumsligheter som skapar en sinnlig upplevelse av regnet	Varje promenad analyseras därefter grafiskt genom en så kallad “Upplevelsegraf”. De parametrar som analyseras är: <i>upplevd blöthet/regnmängd, regnets inverkan på kinestetiken, att höra regn, att se regn samt att känna doften av regn.</i> Promenaden presenteras grafiskt på en tidslinje tillsammans med en plan som visar på promenadens sträckning.
	Promenaden pågår så länge det regnar alternativt tills slutpunkten är nådd.	

“Everyone loves to talk about the rain. Too much and not enough, rain is a conversation we share. It is an opening to connect - in ways as profound as prayer and art, practical as economics, or casual as an exchange between strangers on a stormy day. Rain brings us together on one of the last untamed encounters with nature that we experience routinely, able to turn the suburbs and even the city wild.”

[Barnett, 2015, s. 12]

3. VÅR UPPLEVSE AV REGN

15/11-2016 | Folkets Park, skateramp i trä: ruttnar, blir kallt, torkar långsamt. Regnet skapar en effektfull vattenspegel. Effekter av regn.

I detta kapitel presenteras vår upplevelse av regn vilket är en sammanställning av våra “Regnpromenader”. Kapitlet inleds med en kortfattad summering av alla genomförda promenader, varefter vår metod exemplifieras mer utförligt genom exemplet Västra hamnen, då tillsammans med en “upplevelsegraf”, det vill säga en grafisk analys med tillhörande foton, plan samt uttömmande text. Avslutningsvis presenteras en sammanställning av vårt resultat utifrån olika sinnliga upplevelser av regn vilka ligger till grund för att besvara *vilka kvaliteter det finns i upplevelsen av regn.*

GENOMFÖRDA REGNPROMENADER:

1. Alnarp

2. Innerstaden

3. Folkets park

4. Bo01

5. Slottsparken

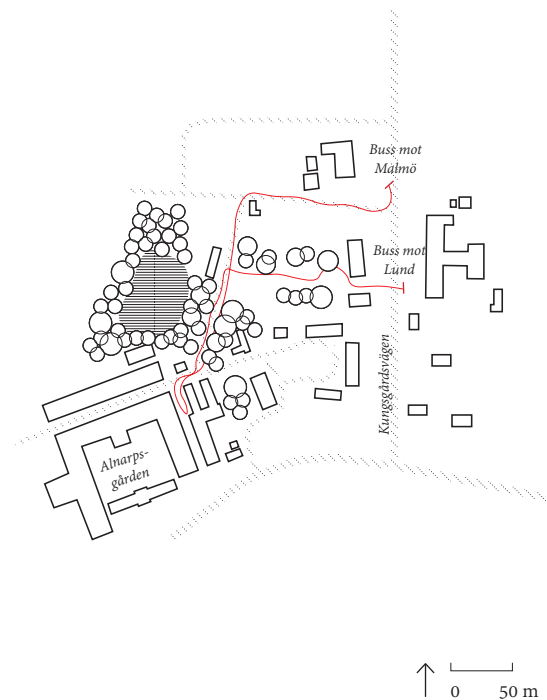
6. Möllevångskvarteren

7. Innergården Almbäcksgatan

8. Västra hamnen

Plan | Malmö med omnejd

1. Alnarp

Tid/dag: Fredag 4/11, 12.45- 13.00

Start/slutpunkt: Från busshållplatsen mot Lund till busshållplatsen mot Malmö.

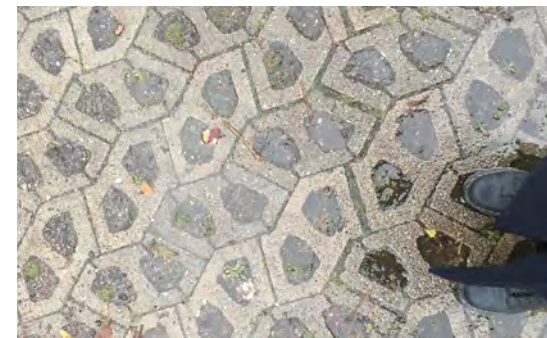
Längd: 600 meter

Väder: 7 grader, ljus himmel, relativt vindstill

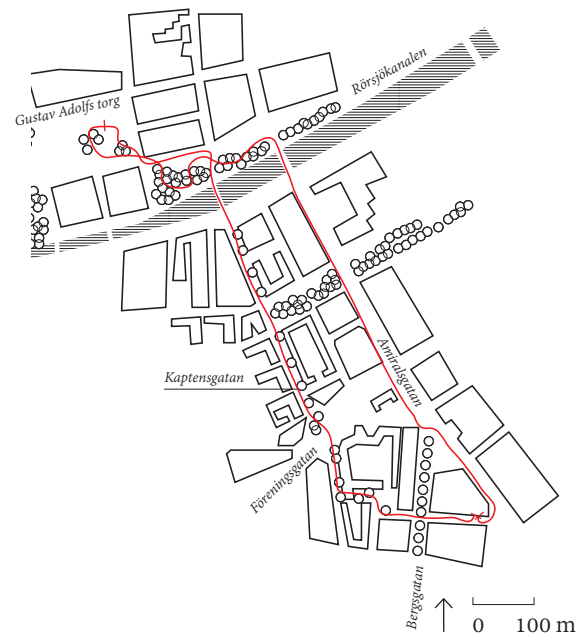
Regnmängd enligt SMHI: Måttligt regn, 3 mm/h

Karaktärselement och material: Buskurer, grusgångar, fruktträd, "bokskog", asfaltsvägar, gatsten med dagvattenrännor, damm, gräsytor, gräsarmering i betong, ladugårdsbyggnader, lummigt.

Utdrag ur uttömmande text: "Skyddat läge i buskursen, intensivt ljud av regnet mot plasttaket. Det visuella intrycket av regnet accentueras mot hårdgjorda ytor och stående vatten, försvinner i de mjuka. Stora, tunga regndroppar faller igenom trädkronan, den upplevda regnmängden ökar. Geggiga grusgångar, tunga steg. Regnet som ringar på vattnet, i pölar, på dammen. Bokskogen reflekteras i vattenpölar."

4/11-2016 | Alnarp. Det visuella intrycket av regnet accentueras mot hårdgjorda ytor och stående vatten, försvinner i de mjuka.

2. Innerstaden

Tid/dag: Onsdag 7/12 14.10-15.30

Start/slutpunkt: Från Almbacksgatan till Gustav Adolfs torg och tillbaka.

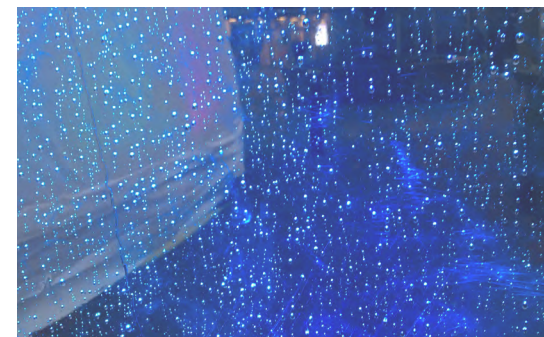
Längd: 2000 meter

Väder: 4 grader, började gå mot skymning, vind.

Regnmängd enligt SMHI: Lätt till måttligt regn, 0,4-1 mm/h

Karaktärselement: Asfalt, betongplattor, kakel/klinker, kanalen, putsad sten i fontän, planteringar, smågatsten, granitblock, platsgjuten betong, brygga i trä

Utdrag ur utömmande text: Bilarna däck mot blöt asfalt, swishande och dånande. Tappade ganska snabbt intresset av att gå längs med bilvägen, stor skala, få detaljer, sinnena trubbades av. Svagt regn mot vattenyta, svagt prasslande ljud. Gick till Gustav Adolfs torg, in i de temporära igloorna. Regndropparna rinner och krokar med varande mot plastytan. Deras kraft att absorbera ljus och färg, fascinerande. Varmt och skönt att observera regnet skyddad. Mottagliga för att se det vackra.”

7/12-2016 | Innerstaden. Regndropparna rinner och krokar med varande mot plastytan. Deras kraft att absorbera ljus och färg, fascinerande.

3. Folkets park

Tid/dag: Tisdag 15/11, 8.30-8.50

Start/slutpunkt: Från entrén vid Amiralsgatan till utgången vid Norra parkgatan.

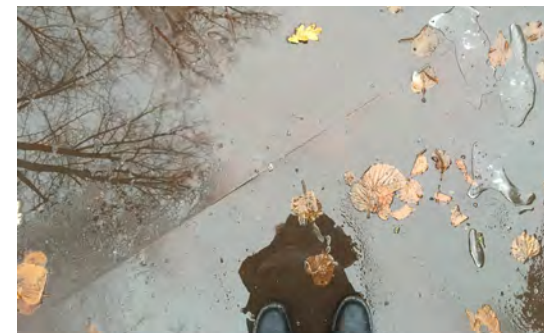
Längd: 400 meter

Väder: 4 grader, mjölkigt, ganska kallt

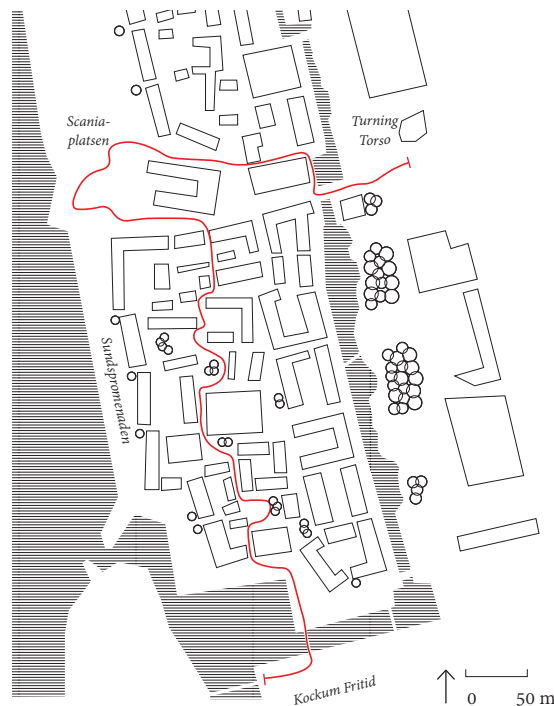
Regnmängd enligt SMHI: Lätt regn, 0,4 mm/h

Karaktärselement och material: Asfalt, tegel, gräsmattor, stenmjölsgångar, solitärträd, karaktärsstarka byggnader, lekutrustning, ordnad karaktär, folkpark.

Utdrag ur uttömmande text: "Den blöta marken reflekterar ljuset från Coops neonskyltar, asfalten färgas grön. Material som ger respons på regndropparna, platser som börjar leva när regnet landar. Leriga gräsmattor. Den mjuka marken lämnar spår av händelser som inträffat. Lager av information. Kalla, blöta träbänkar, den upplevda regnmängden ökar. Effektfulla vattenspegelar i skaterampen, reflekterar vår närvaro under träden."

15/12-2016 | Folkets Park. Den mjuka marken lämnar spår av händelser som inträffat. Lager av information.

4. Bo01

Tid/dag: Tisdag 15/11, 11.00-11.30

Start/slutpunkt: Från Kockum Fritid till Turning Torso.

Längd: 900 meter

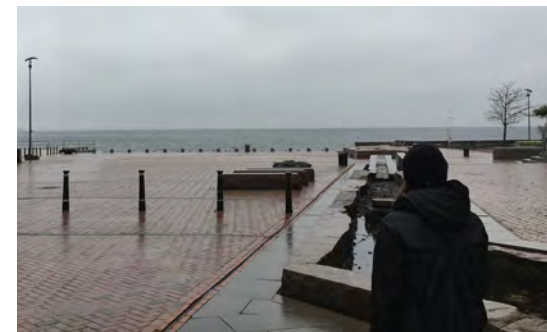
Temperatur: 5 grader

Väder: Grått, mulet, vindutsatt

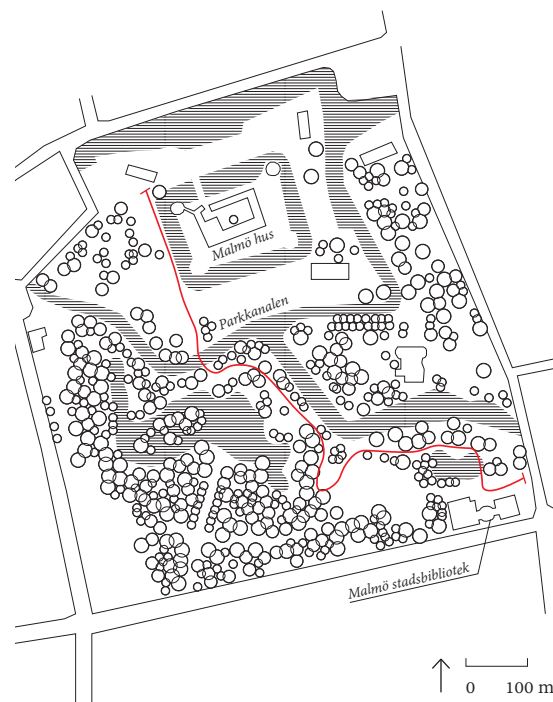
Regnmängd enligt SMHI: Måttligt regn, 1,5 mm/h

Karaktärselement: Tegel, skiffer, granit, natursten, betong, asfalt, stensmjöl, kanaler, dammar, byggnader, vattenfall, stuprör, brunnar, spalje, metallkonstverk

Utdrag ur utömmande text: "Drogs till ljudet av en öppen dagvattenhantering, klunkande, plaskande, hårt. Stuprör som spottar ut regnet, gör det mer närvarande. Regnet som motor för att skapa visuella registreringar och ljud. Ut mot havet, stort och öppet rum. Det regnar inte mycket men vinden riktar regnet mot oss. Sidledsregn. Kuvad hållning, tittar ner i marken. Påtagligt kallt av vinden. Vi vill inte gå längre ut, vänder in i kvarteret igen."

15/11-2016 | Bo01. Sidledsregn. Kuvad hållning, tittar ner i marken. Påtagligt kallt av vinden.

5. Slottsparken

Tid/dag: Tisdag 15/11, 10.00-10.45

Start - slutpunkt: Från entrén vid Stadsbiblioteket, till Malmö hus.

Längd: 1000 meter

Temperatur: 4 grader

Väder: Grått, mulet

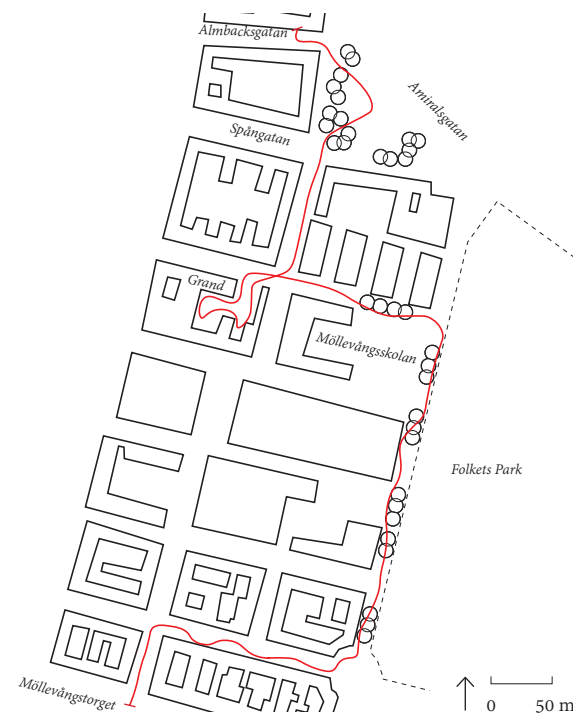
Regnmängd enligt SMHI: Måttligt regn, 1,5 mm/h

Karaktärselement: Grus, asfalt, kullersten, mull, träspång, kanalen, barr- och lövvegetation, buskar, planteringar, bro i betong

Utdrag ur utömmade text: "Vegetation som glittrar av vattendroppar. Många skyddade observationsplatser, under talldungar och buskage. Bra regnskydd men upplevelsen av regnet försvinner när rummet blir för slutet. Torrkodd vila under brofästet, fint att se regnet falla mot kanalen. Stor skillnad i hur regnet syns på vattenytan om den är fryst eller flytande, kontrasterna av de båda förstärker upplevelsen."

15/11-2016 | Slottsparken. Många skyddade observationsplatser. Bra regnskydd men upplevelsen av regnet försvinner när rummet blir för slutet.

6. Möllevångskvarteren

Tid/dag: Fredag 18/11 kl 9.00-9.45

Start/slutpunkt: Från Almbäcksgatan till

Möllevångstorget

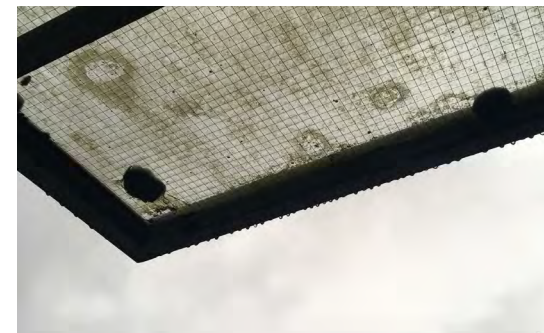
Längd: 1000 meter

Väder: 7 grader, grått, ganska mörkt

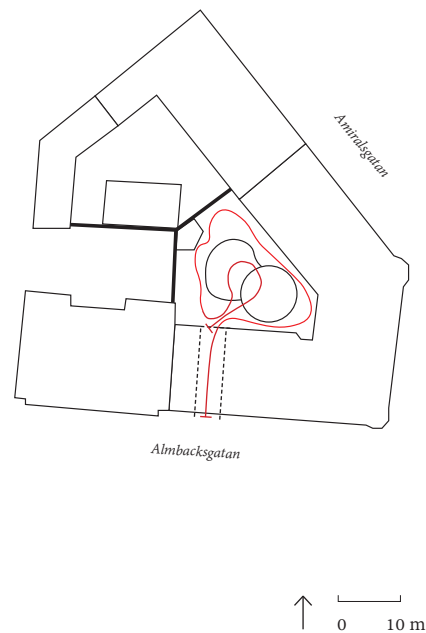
Regnmängd enligt SMHI: Måttligt regn, 4 mm/h

Karaktärselement: Asfalt, bar mark, gräs, betongplattor, idegranar, rain garden, tak i glas och plåt, byggnader, paraply, arkad

Utdrag ur uttömmande text: "Ljudet av regn när vi promenerar med paraply, nära, omfamnande. Upplevelsen av regnet förstärktes men intrycket av att vara i regn minskade. Skydd från ett plåttak, ett slutet rum. Fascination inför det starka, sylvassa ljudet. Ljudet blir starkare längre in i rummet. Dånande regn. Under arkaden utanför Kupan. Inget ljud, löven på gräset bredvid låter mer. När taket är för högt försvinner ljudet. Även när det är för solida strukturer."

18/11-2016 | Möllevångskvarteren. Ljudet av regn när vi promenerar med paraply, nära, omfamnande.

7. Innergården Alnbacksgatan

Tid/dag: Tisdag 15/11, 9.00-9.15

Start/slutpunkt: Från porten till valvet

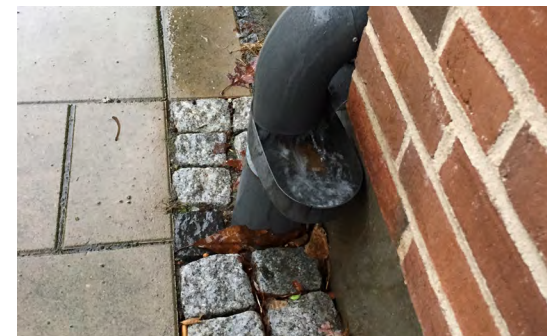
Längd: 80 meter

Väder: 5 grader, grått, mulet, vindstilla

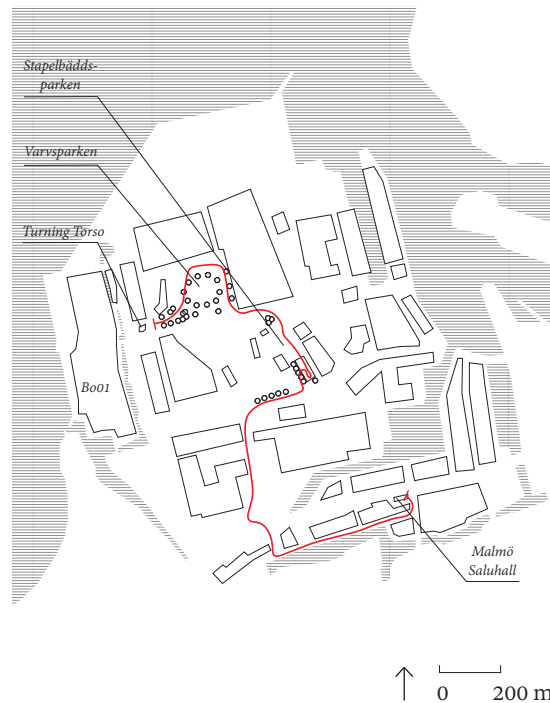
Regnmängd enligt SMHI: Lätt regn, 0,7 mm/h

Karaktärselement: Mindre lekplats under körsbärsträd, sand, buskplanteringar, cykelparkering, asfaltgångar, höga byggnader, stenläggning, stuprör, brunnar.

Utdrag ur utömmande text: "Liten skala, lä, tillåtande att se detaljer som vi inte tänkt på tidigare. Den upplevda regnmängden minskar. Droppar som hänger sig fast på ytor, i nätstrukturen på cykelkorgar, på grindarna, i buskarna. Glittrande. Vattenavvisande material samlar regnet i små sjöar. Det solida valvet sväljer ljudet av regnet. Utanför fylls rummet av det, från en brunn, kraftigt, skvalpande. Och stuprännor som skvätter, pulserar. Droppar mot tunna fönsterbleck, smattrande, mysigt ljud. Känns tryggt. Ljudet av regn präglar rummet, den slutna gården fylls av en rytm."

15/11-2016 | Innergården Alnbacksgatan. Ljudet av regn präglar rummet, den slutna gården fylls av en rytm.

8. Västra hamnen

Tid/dag: Tisdag 15/11 11.45-12.30

Start/slutpunkt: Från Turning Torso till Malmö Saluhall

Längd: 2000 meter

Väder: 5 grader, grått, vindutsatt, mycket regn, vind

Regnmängd enligt SMHI: Måttligt regn, 2 mm/h

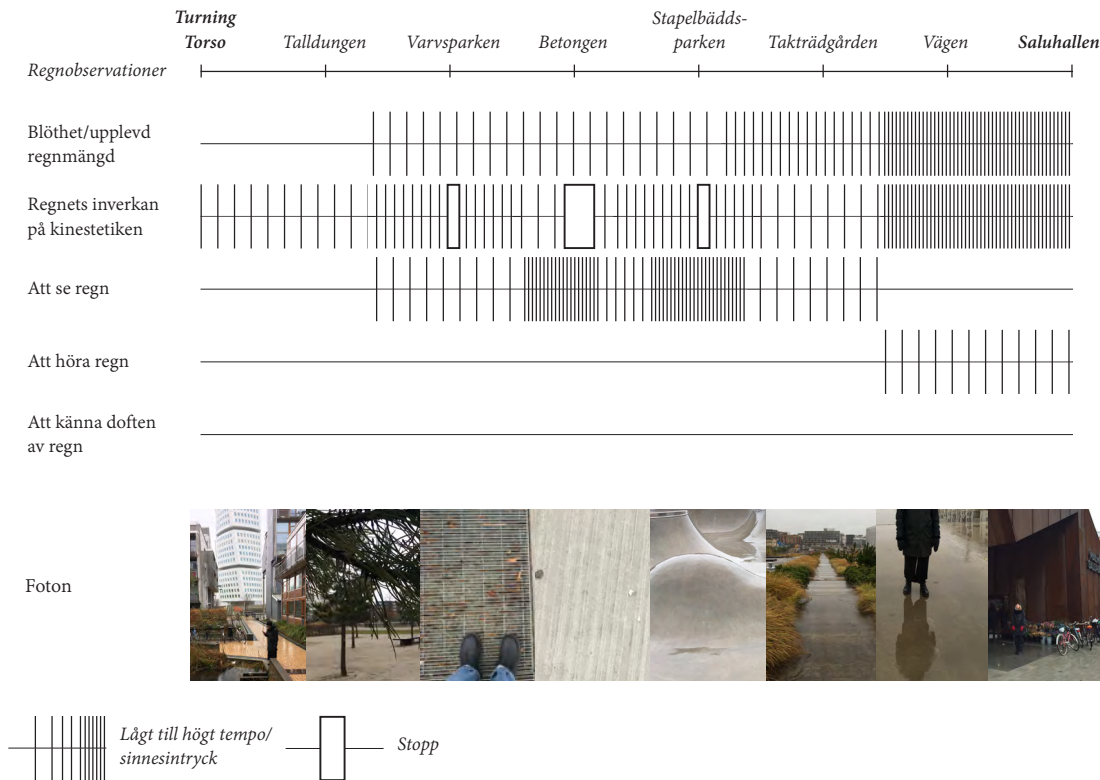
Karaktärselement: Grus, träd, gallerdurk, platsgjuten betong, takträdgård, lekplats, byggnader, betongplattor, smågatsten, asfalt

Uttömmande text : “Västra hamnen. Efter Turning Torso passerar vi genom en parkdel med stenmjöl och små tallar. Regnet är nästan helt frånvarande här. Det syns knappt på marken, det infiltreras bort så snabbt. Vi fortsätter in i Varvsparken, passerar över gräsmattan. Stort och öppet rum. Regnet kommer i sidled med vinden. Upplevelsen av regnet som kallt och jobbigt ökar. På lekplatsen leker barn i pölarna medan vi sicksackar mellan dem. Barnen verkar ganska obrydda av att material blivit hala. Vi fortsätter vidare, stannar upp och reflekterar kring våra steg över gallerdurksbroarna. En möjlighet att vara torrskodd men samtidigt “gå på vatten”. Fascinerande att vara nära men ändå skyddad från regnet. Vidare, med blicken ner i marken. Regnet slår i ögonen. De olika texturerna på den platsgjutna betongen drar vår uppmärksamhet. Skillnaden i regnets närvaro utifrån textur: borstad eller slät. Små ränder av vatten, likt små floder i ett miniatyrlandskap. Himlen reflekteras i floderna. Vidare till Stapelbäddsparken.

Helt folktomt. Ekande avsaknad av skatare. Den släta betongen i skateparken ser ännu lenare och glansigare ut när den är blöt. Visuellt nästan som gelé. Regn som rinner längs rampen, som om det inte fanns något motstånd alls. Fint men halt? Eller verkar den bara hal? Det börjar regna mer. Det blir kallt och vi blir snabbt nedkylda, överväger att söka skydd men hittar inget. Går snabbt mot Saluhallen, vägen över Stapelbädden, lockade av takträdgården. En vanligtvis ganska karg miljö. Kontrasten mellan all betong och det frodiga är härlig. Vi fortsätter mot vår bestämda slutpunkt, vid det här laget är vi blöta, framförallt på benen. Regnjackor som tar slut på låren, vi har underskattat regnets makt! Regnet piskar oss i ansiktet. Längs med vägen är det inget som drar vår uppmärksamhet. Det känns som om den upplevda regnmängden ökar fast det nog regnar lika mycket. Det enda vi kan tänka på är regnets negativa påverkan, hur jobbigt det är att bli blöt och kall. Vi skyndar oss till målet, en lunch i saluhallens varma miljö.”

15/11-2016 | Västra hamnen. Skillnaden i regnets närvaro utifrån textur: borstad eller slät. Små ränder av vatten, likt små floder i ett miniatyrlandskap.

Sinnlig upplevelse kopplad till sin kontext | Gröna, blå och grå element.

SAMMANSTÄLLNING AV VÅR UPPLEVELSE

För att få en sammanfattande överblick över vårt inhämtade material har vi valt att göra en sammanställning som inledningsvis delar in materialet utifrån de parametrar som vi satt upp för vår insamling: *den upplevda blötheten/regnmängden, regnets inverkan på kinestetiken, att höra regn och att se regn.*

Då vi inte märkbart kunnat notera någon upplevelse som vi kan koppla till *doften av regn* har vi valt att inte behandla denna parameter i vår sammanställning. Dock bör poängteras att detta med största sannolikhet är ett resultat av att vår insamling har genomförts under november och december, det vill säga månader med kallt klimat, vilket kan vara förklaringen till att vi inte noterat den karakteristiska doften som uppträder efter regn, kallad *petrichor*, då fenomenet uppstår när underlaget är uppvärmt. (Joung, Buie, 2015)

Utifrån att vi upplevt regn i förhållande till väldigt olika kontexter under våra promenaderna, såsom i gaturum, i parker och vid vatten, har vi även valt att bearbeta materialet genom att sortera det i förhållande till förenklade verkligheter vilka vi valt att kalla för gröna, blå och grå element. Detta då vi menar att våra upplevelser så starkt är kopplade till sin kontext. Sammanställningen är baserad på våra uttömmande texter vilket medför att upprepningar kan förekomma. Vissa iakttagelser har även kategoriserats in under flera parametrar då vår upplevelse varit multisensorisk.

Gröna element:

geggiga underlag

blöta gräsmattor

ta skydd vid trädstammen

stora, tunga droppar faller från träden

fuktig vegetation känns blöt

buskar som glittrar av små droppar

vattenpölar som samlas

Grå element:

monotona sträckor där inget fångar vår uppmärksamhet

takade entréplatser håller regnet borta

vindtunnlar mellan gator piskar regnet

skyddade inne i en busskur

Blå element:

stora öppna vattenrum, blåsig

blåst gör regnet mer närvarande

regn vid havet, vatten överallt

Den upplevda blötheten/regnmängden

Hur starkt vi upplevde regnets blöthet berodde i stora drag på kontext och situation. Vi kan dock konstatera att vind, minskad temperatur och en lång vistelse utomhus gör att regnet upplevs som mer närvarande, alltså att själva regnmängden i sig inte nödvändigtvis behöver vara den avgörande faktorn för den upplevda regnmängden. Utifrån detta ser vi att det finns en brytpunkt för när den sinnliga upplevelsen av regn enbart kommer till att handla om vår kropps möjlighet till att uppfatta värme och kyla (termoception) samt vårt sinne för att uppleva smärta (nociception). Det vill säga, det finns en gräns då vi inte längre är mottagliga för att registrera andra sinnliga upplevelser, en skiljelinje då vi inte längre klarar av att vara ute i regnet utan att bli för kalla. Vid denna brytpunkt valde vi att söka skydd för huvudet, fötterna eller från vinden, under ett tak eller på ett torrt underlag. När denna brytpunkt infaller går dock inte att säga eftersom det helt är subjektivt och beroende på kontext tillika klädsel, sinnesstämning osv.

Gröna element:

bildas regnpölar i leran - förändrar hur vi rör oss
jobbigt att gå i geggiga underlag
mer motstånd i vattenpölar

Grå element:

pölbildningar i sättningar, gå runt
stanna upp vid pölar, kolla på reflektionen, dropparna
plaska
underlag som ser glansiga ut, försiktiga steg
stor skala/enformiga rum - går snabbare
mer motstånd i vattenpölar
öppna ytor - blåsigare, jobbigare
blött trä kan vara halt
grus infiltrerar ofta regnet bra

Blå element:

rör oss snabbare vid vind och kyla
undvek öppna platser mot havet

Regnets inverkan på kinestetiken

Hur snabbt vi rörde oss under våra regnpromenader berodde på flertalet faktorer där bland regnmängd, vindförhållanden, underlagets förmåga att infiltrera vatten tillika om vi behövde söka skydd. Hur vi rörde oss i förhållande till markmaterial handlade dels om hur god infiltrationsförmågan var, men en annan viktig aspekt som påverkade våra rörelsemönster var också hur de blöta materialen såg ut: på ett glansigt material som upplevdes se halt ut blev stegen mer försiktiga och vi gick långsammare. Stående vatten ändrade vår rutt i stor utsträckning, vilket ibland ledde till långa omvägar. Vad vi rörde oss mot berodde i stor utsträckning på närvaron av regnobservationer, det vill säga om omgivningen tillhandahöll platser eller element som skapade en sinnlig upplevelse eller förändrades i regnet och med det drog till sig vår uppmärksamhet. Detta hängde delvis ihop med platsens skala, där vi ofta upplevde att ett mindre rum, där vi rörde oss långsammare, uppmärksammade oss på fler regnobservationer.

Gröna element:

regnet som träffar löv på marken
ljudet av att klafsa i en gräsmatta
regn under bokskogens tak
droppar mot bladverk

Grå element:

ett lågt plåttak - mycket ljud
ett högt plåttak - mindre ljud
glastak - minst ljud
droppar mot paraply
plasttakets intensiva ljud på busshållplatsen
när bilar kör på blöt mark
det trygga ljudet av droppar mot fönsterbleck
regnet forsar genom stuprännan

Blå element:

stilla ljud av regn som möter vatten
ljudet av stora mängder vatten - som ett vattenfall
ljudet av regnvattnet ner i brunnen - vatten möter vatten

Lyssna på ljudet av regn (för webbläsare se länkar i källförteckningen):

1 | under ett träd

2 | under ett plåttak

3 | när bilar kör mot
blöt mark

4 | från en mindre
innergård

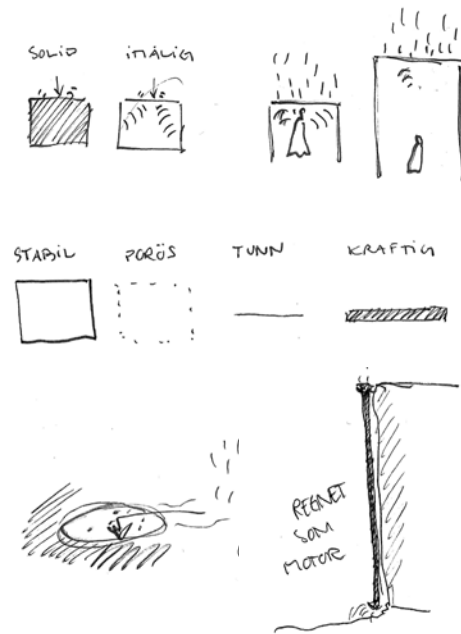
5 | inifrån en busskur

6 | från en stupränna

Att höra regn

En stor del av hur vi har upplevt regn utifrån hörseln baseras på att regnet har möjlighet att möta någon form av yta som i sin tur skapar resonans, alltså att regn möter ett tak, någon form av vegetation eller ett markmaterial. Det var tydligt att hur denna yta ser ut påverkar hur mycket regnet låter, exempelvis om materialet var stabilt eller poröst, om det var tunnt eller kraftigt tillika ihåligt eller av solid karaktär. Exempelvis skapades ett distinkt ljud när droppar träffade ett stadigt bladverk medan ljudet absorberades och försvann ner i den mjuka gräsmattan. Likväl påverkade mängden regn och dess kraft, vilken förstärktes i vindutsatta lägen, hur mycket ljud som skapades. Vi noterade även att många ljudupplevelser skapades med regnet som motor, till exempel ljudet från regnvatten i stuprännor, brunnar och andra fallande vattensamlingar. Vi reagerade också på hur blöta underlag förstärkte ljudet från exempelvis bilarnas däck tillika våra egna steg.

Gröna element:

regnet infiltreras i gräset
blir snabbt lerigt
leriga vattenpölar
blött intryck i bambuvegetationen
blöta löv
regndroppar som samlas på grenar

Grå element:

kontraster mellan olika materials textur
den blankpolerade betongens blöta intryck
vattenpölar i sättningarna
vattenspegel på glansigt underlag
ljussatt regn
reflektioner i blöt mark
regnet i lampor
droppar mot metall
reflektion i glansig granit
ser hur regnvattnet forar i stuprännan
droppar drar sig till varandra på cykelsadel

glansiga material blir ännu mer glansiga
trä absorberar vatten, ruttnar?
regnet studsar och glittrar mot polerad yta
vattensamling vid brunn

Blå element:

regn mot öppen dagvattenhantering
regndropparna syns i vattenspegel
reflektioner i pölar
kontraster mellan fruset och flytande vatten
- hur dropparna syns
droppar i pölar
regn i stupränna
dropparna mot vattnet i dammen
vattensamlingar på gatorna, i gräset

Att se regn

Det fallande regnet i sig upplevde vi aldrig som särskilt synligt under våra promenader när vi själva befann oss i det. Däremot tilläts upplevelsen av att se regn träda fram väldigt intensivt när vi hamnade på ett avstånd från det, till exempel när vi sökte skydd under ett tak. Vi noterade även att det i dagsljus är först vid väldigt kraftigt regn som vattendropparna faktiskt syns i luften om de inte ställs mot en kontrasterande, mörk bakgrund. Detta i likhet med när det är mörkt ute då en väldigt liten mängd regn kan träda fram väldigt tydligt om det träffas av ljuset från gatubelysning eller billampor. Vi reagerade även på hur visuellt tydlig kollisionen mellan fallande droppar och en stående vattenyta är och hur blöta material möjliggör för effektfulla reflektioner. En annan observation var hur det visuella intrycket av olika material påverkades mycket beroende på dess respons för regnet, till exempel såg vi hur kontraster material emellan både försvagades och förstärktes, hur texturer uppdagades och strukturer gav vika.

“The key is the roof, the first of all building elements to provide mankind with a place of shelter.”

[Barnett, 2015, s. 126]

4. ATT TA TILLVARA PÅ REGNETS KVALITETER

7/12-2016 | Gustav Adolfs torg, tillfälliga väderskydd. Att observera regnet från en varm, skyddad plats. Vi tilläts uppleva det vackra.

Efter att ha sökt brett bland referensprojekt och spenderat ett otaligt antal timmar i regn med målet att kunna förstå *vilka kvaliteterna i upplevelsen av regn är* ställdes vi inför att precisera hur vi kan ta tillvara på dem. Det vill säga, vilka förutsättningar krävs för att upplevelsen av att vistas utomhus när det regnar ska bli så bra som möjligt? I detta kapitel arbetar vi därför i ett första steg med att sammanfatta vad vi menar är regnets kvaliteter för därefter översätta vad vi på ett principiellt plan definierar som en “bra regnsituation”.

VAD SKAPAR EN “BRA REGNSITUATION”?

Vad är en “bra regnsituation”, finns det en specifik situation och i så fall - var finns denna? Utifrån vår sammanställning av våra regnpromenader kan vi snabbt dra en slutsats: svaren på vad som definierar vilka kvaliteter som finns i regn är nästintill oändliga och är starkt förknippade med sin kontext och beroende på vad för slags sinnlig upplevelse som önskas. Med detta i åtanke kan vi dock konstatera att vi redan nått kärnan i vår frågeställning, nämligen att regnets stora kvalitet är att det kan medföra en sinnlig stimuli och att regnet har en inbyggd egenskap i att kunna skapa ett föränderligt landskap, en helt ny upplevelse av ett rum och en förändrad atmosfär på en plats. Detta bygger på den kraft regnet besitter i att kunna skapa ljud, framkalla fascinerande synintryck, förändra materials karaktär och påverka rörelsemönster. Med avstamp i denna precisering av regnets kvaliteter kvarstår dock en fråga för att vi i förlängningen ska kunna besvara vad vi

definierar som en “bra regnsituation”, nämligen, vad är det som skapar en “bra upplevelse av regn”?

Upplevelsen av regn - mer än bara nederbördsmängden
Genom att notera SMHIs angivna nederbördsmängd vid varje genomförd “Regnpromenad” kunde vi i efterhand komma till insikt med att upplevelsen av regn inte enbart kan förklaras genom mängden regn då samma nederbördsmängd på pappret inte skapar samma typ av upplevd regnmängd. Upplevelsen är tydligt en produkt av sin kontext och samma typ av regnmängd upplevs väldigt olika beroende på situation. Det vill säga, regnupplevelsen är beroende av platsens geografiska läge och de rumsliga förhållandena som råder där, men också de förutsättningar som finns för att vistas utomhus i regn genom det basala i vilka kläder personen har och vilken sinnesstämning som personen är i. I enlighet med fenomenologin, som menar att upplevelsen av rummet och platsen skapas i relation till subjektet (Wikström, Olsson 2012), menar vi att vad

som är en “bra upplevelsen av regn” inte går att besvara eller definiera som en sanning. Det är en subjektiv bedömning som måste ses som en helhet, beroende av specifika händelser, precis som Bergsjö och Jakobsson (Christensson, 2015) och Szántó (2010) belyser genom sina metoder för sinnlig landskapsanalys. Vi insåg att vi behövde byta fokus från “vad som skapar en bra upplevelse” till att istället söka efter vilka förutsättningar det är som krävs för att upplevelsen av att vistas utomhus när det regnar ska bli så bra som möjligt.

Att uppleva regnet som fysiskt frånvarande

Med ett nytt fokus i sökandet tog det inte många vändor innan vi åter var tillbaka i den problematik som legat till grund för hela vårt examensarbete: det är jobbigt att vara ute när det regnar! Under våra “Regnpromenader” hade denna utgångspunkt flera gånger gjort sig påmind när skorna börjat läcka in och kylan sakta men säkert börjat krypa sig på. När regnet ökade i intensitet kom snabbt tröttheten, frustrationen och önskan om att åter

få komma till ett torrskott läge. Precis som Vannini et al. (2012) lyfter i sin artikel om vädrets inverkan på människan, så upplevs regnet i stor utsträckning genom vår kropps förmåga att uppfatta värme och kyla, vilket blev särskilt märkbart de gånger som den upplevda blötheten blivit alltför närvarande. Utifrån denna problematik blev det tydligt för oss att det finns en brytpunkt för när regnet blir allt för krävande som vi behöver behandla; en gräns där upplevelsen av regnet helt fokuseras till att vilja komma bort från det. Med utgång i denna insikt såg vi ett behov av att skilja på definitionen av vad som skapar en bra upplevelse av regn mellan den upplevelse som bygger på att vistas i regn och den som bygger på att vistas skyddad från regnet.

Som del i att besvara vilka förutsättningar som krävs för att upplevelsen av att vistas utomhus när det regnar ska bli så bra som möjligt, och som ett första svar på vad vad som skapar en “bra regnsituation”, menar vi utifrån

detta att möjligheten till att få uppleva regnet torrskodd är en viktig del. Det vill säga, en “bra regnsituation” är en situation som erbjuder möjligheten till att få uppleva regnet från ett, på något sätt, fysiskt skyddat läge.

Att uppleva regnet som mentalt närvarande

I sökandet efter var vi kunde hitta det fysiskt skyddade och torrskodda läget i staden pausade vi i busskurer, undvek geggiga gräsmattor, tog varv genom köpcentrum, hoppade över vattensamlingar, sprang in under entréplatsers tak, tryckte oss mot trädstammar, fann lä från sidledsregnet, värmdes oss vid julmarknadens brador, kröp in under idegranar och rhododendronbuskage, promenerade längst spänger och fann nya vägar på de små öar som bildats ovanför regnvattnets yta. Därutöver fick vi förlita oss helt på att våra kläder inte skulle ge vika. Talesättet “det finns inget dåligt väder, bara dåliga kläder” ställdes på sin spets med följdfrågan: finns det dåligt väder, eller är det bara ett resultat av

dåliga städer?

Med vår definition av regnets kvaliteter i bakhuvudet konstaterade vi att många av de fysiskt skyddade platserna som vi funnit i staden däremot inte alltid tog tillvara på den sinnliga upplevelsen, utan att de snarare stängde dem mer eller mindre ute. Det vill säga, platserna gav ett fysiskt skydd från regnet men de var sällan utformade för att förstärka eller framhålla regnets kvaliteter, vilket gör att regnets möjlighet till att förändra en atmosfär och ett rum samt trigga en sinnlig upplevelse kom i skymundan. Utifrån denna insikt konstaterade vi i att vårt första svar om att en “bra regnsituation” ska erbjuda möjligheten till att uppleva regnet torrskodd behöver ett kompletterande svar: en “bra regnsituation” låter regnet och dess kvaliteter även vara mentalt närvarande.

Med utgång i de slutsatser som vi tagit i denna del är sammanfattningsvis vår definition av vilka förutsättningar som definierar en “bra regnsituation” baserad på två kriterier:

1 | En bra regnsituation skapar möjlighet för regnet att vara fysiskt frånvarande.

2 | En bra regnsituation skapar möjlighet för regnet att vara mentalt närvarande.

Men, var finns då denna plats i Göteborg och hur ska den se ut för att göteborgare ska vilja gå ut när det regnar och besökare hoppas att det regnar?

Foto:

s. 106-107 | Gallerdurk - regnet tillåts vara fysiskt frånvarande men mentalt närvarande

II

FÖRSLAG

*“The world’s rainiest places are usually found
on the windward side of mountains, looking to
the sea.”*

[Barnett, 2015, s. 20]

1. FRÅN REGNPLATS TILL REGNLED

30/1-2017 | Fältstudie i Göteborg. Utblickarna över det stora öppna vattnet stärker regnets närvaro. Regnet avtar när vi rör oss längs med älven.

Som del av jubileumssatsningen inför 400-årsfirandet 2021 vill Göteborgs Stad bli “Världens bästa stad när det regnar”. Målet med satsningen är att uppvisa minst 10 projekt som sätter Göteborg på världskartan vad det gäller hantering av vatten på ett unikt, hållbart och kulturellt nytt sätt. Installationerna ska fungera som startpunkt för kommunikation och diskussion om vatten som hållbar resurs som förstärker Göteborg som vattenstad. Minst ett av projekten ska locka göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar. (Göteborgs Stad, 2016-a) Med utgång i denna ambition presenteras i följande del svaret på vår tredje och sista frågeställning: *Hur kan vi som landskapsarkitekter arbeta för att få göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar?*

***EN PLATS? FLERA PLATSER?
EN LED?***

För att kunna svara på hur en plats ser ut som lockar till utomhusvistelse när det regnar var ett första steg att besvara var en sådan plats är lämplig i Göteborg. Som utgång för vårt förslag har vi valt att ta avstamp i de möjliga testarenor för projektet som Göteborgs Stad själva pekat ut, vilka vi fick ta del av genom dialog med Emma Johansson, landskapsarkitekt på Park- och naturförvaltningen (mail 2016-11-20). De platser som vid detta tillfälle var utpekade var Lisebergsområdet, Lorensberg, Skeppsbron och Frihamnen med den kommande Jubileumsparken, vilka alla ligger i de centrala delarna av Göteborg [se plan, s.116].

För att komma vidare i sökandet efter potentiella platsnedslag, tog vi utgång i vår definition för en “bra regnsituation” och frågade oss i ett första led; på vilka platser i staden har regnet en stor mental närvaro idag? Det vill säga, var i Göteborg har regnet en stor

inverkan? Med stöd i stadens översvämningskartor (Göteborgs Stad, 2017-a), som visar vilka områden i staden som drabbas vid ett 100- respektive 500-års regn, fick vi tillgång till ett underlag som gav insyn i vilka områden som kommer få problem med stående vatten. Med andra ord, de platser i staden där effekterna av regn kommer bli märkbara [se plan, s.117]. Med vår egen upplevelse av att vistas utomhus när det regnar hade vi dock, tvärt emot den blöta platsen, definierat en bra regnsituation som en plats där regnet även tillåts vara fysiskt frånvarande. Med påminnelse om detta beslut vände vi håll och frågade tvärt emot: vart finner vi den torrskodda platsen i Göteborg idag vilket ledde oss in på tanken om var det egentligen är folk möts i regn. I sökandet efter den fysiskt skyddade platsen i staden tog det inte lång tid innan vi landade i Göteborgs karakteristiska och identitetsskapande spårvagnsnät, hållplatslägen och de tillhörande väderskydden [se plan, s.118]. Här möts människor i regn! Med utgång i ovan nämnda parametrar - stadens potentiella arenor för

projektet, platser som påverkas mycket när det regnar och platser där folk möts när det regnar - hade vi skapat en samling av potentiella nedslag. Men vilken av dessa platser skulle göra Göteborg till “världens bästa stad när det regnar” och vad är denna plats när det inte regnar?

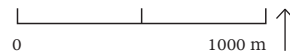
För att möta projektets ambition om att locka den bredd av människor som göteborgare och besökare innebär tog vi ett beslut: vi tror inte att avgränsningen för den plats som svarar mot vår frågeställning om *hur vi som landskapsarkitekter kan arbeta för att få göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar* utgörs av endast ett av våra nedslag. Vi föreslår en större avgränsning, en sekvens av torrskodda lägen i staden som erbjuder en paus från regnet. Observationsplatser där upplevelsen av regnet inte hindras av att man blir blöt eller kall, som kompletterar och kontrasterar varandra för att skapa en variation av upplevelser. Målpunkter som genom att länkas samman uppmuntrar till att komma ut och röra sig även en dag

när solen inte skiner. Ett nätverk som geografiskt fångar upp fler när det börjar regna, men som också skapar en mening när det inte regnar - en urban vandringsled [se plan, s.119].

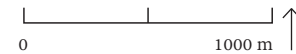
Bilder:
s. 116 Nedslag för “Världens bästa stad när det regnar”
s. 117 Platser som påverkas mycket när det regnar
s. 118 Platser där folk möts i regn
s. 119 En sekvens av platser - en urban vandringsled

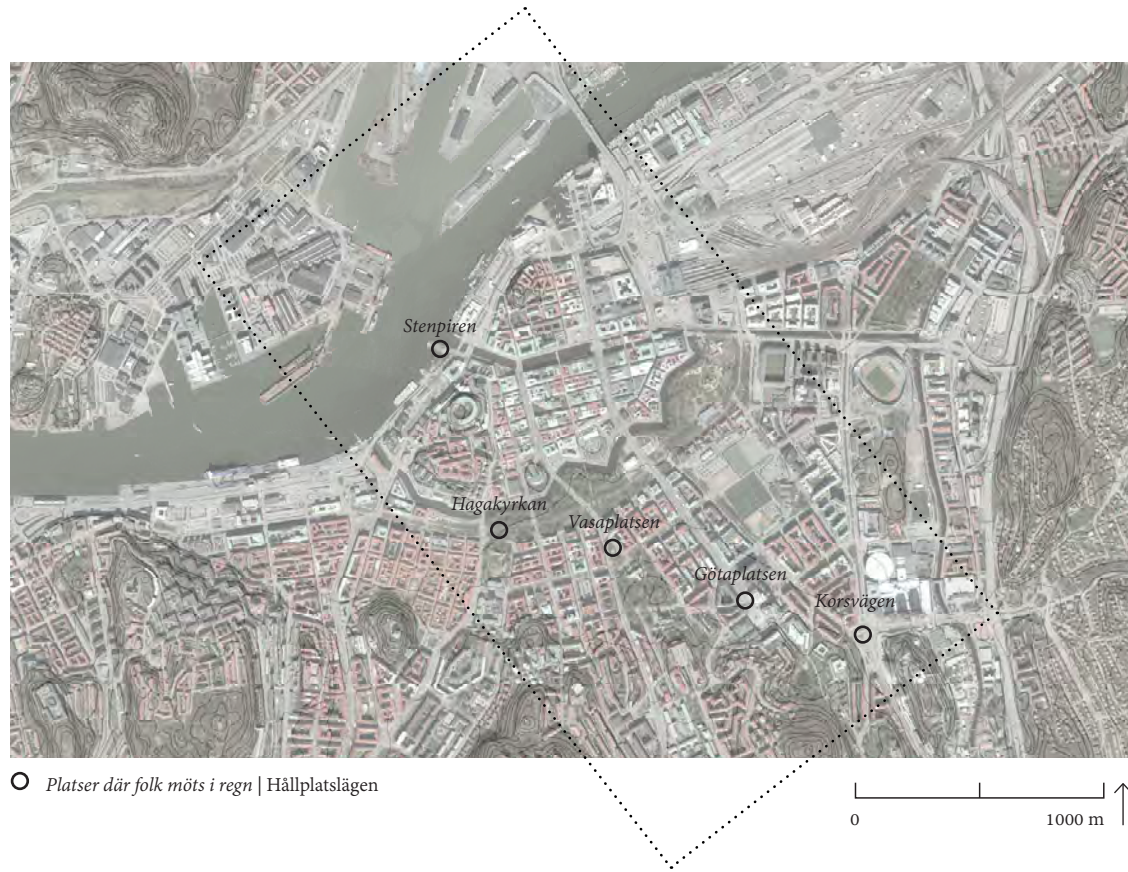

○ Nedslag för "Världens bästa stad när det regnar" | Potentiella testarenor utpekade av Göteborgs Stad

○ Platser som påverkas mycket när det regnar | Översvämningsdrabbade områden

FRILUFTSLIVET FLYTTAR IN I STADEN

Med vårt beslut om att arbeta med en urban parafras av friluftslivets vandringsled ställdes vi dels inför att reda ut vad som definierar en vandringsled, dels hur vi kan applicera detta i Göteborg. För att reda ut förstnämnda valde vi att titta närmare på två kända svenska leder med olika karaktärer, nämligen Skåneleden, som är en 1 180 km lång låglandsvandring, och Kungsleden, som är en 400 km fjällvandring, vilka vi kunde läsa om på Svenska turistföreningens hemsida (2017). De gemensamma nämnare som vi kunde identifiera typiska för vandringslederna är dels deras sträckning genom natur- och kulturlandskap, dels att de är utmarkerade i fält samt att de erbjuder både vindskydd och möjlighet till boende eller enklare lägerplatser. Många av vandringslederna är långa i sin helhet men uppdelade i etapper, där vissa etapper är ihopknutna vilket skapar en möjlighet till rundvandring. På Göteborgs Stads hemsida (2017-b) definieras att “vandringsleden

är, till skillnad från en vanlig stig eller gångväg, en upptrampad, röjd och oftast uppmärkt gångstig avsedd för längre vandringar i naturen.” Men hur skulle då vandringsleden, och med det friluftslivet, kunna landa i stadens urbana kontext?

I en nationell undersökning gjord i forskningsprogrammet “Friluftsliv i förändring”, utförd av Naturvårdsverket (2013), visas att “vandringar i skog och mark” samt “fjällvandringar” är de aktiviteter som flest anser vara helt och hållet friluftsliv. Att “gå i en park i staden” kommer sist, men 77% anser ändå att det är friluftsliv i någon utsträckning. I “Friluftsliv för alla” (Naturvårdsverket, 2015, s.14) definieras friluftsliv som ”vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling” vilket kan jämföras med Göteborgs Stad som vidgat sin definition av begreppet i den remiss som utkommit för stadens friluftsprogram:

Många tänker nog på skogspromenader, bärplockning, fiske och skidåkning när de hör ordet friluftsliv. I takt med att vi lever i en alltmer urbaniserad värld, där den dagliga naturkontakten inte är lika självklar, flyttar även friluftslivet in i städerna. I friluftsprogrammet för Göteborg används därför en bred definition av begreppet ”friluftsliv”. På så sätt inkluderas fler aktiviteter och områden och så många som möjligt kan lockas att aktivera sig vare sig det är i naturområden, parker eller urban miljö.

(Göteborgs Stad, 2016-c, s. 4)

Utifrån denna bredare definition av begreppet friluftsliv ser vi en möjlighet att även låta vandringsledens definition vidgas och flyttas utanför sina vanliga ramar och in i staden, vilket även får stöd i Göteborgs Stads friluftsprogram (2016-c, s.43) under “strategi för stadsmiljön som arena för friluftsliv”, där en punkt just är att ta fram förslag för olika rundor för promenad, löpning och cykling i staden.

I Göteborgs Stads grönstrategi (2014) presenteras stadens ambition om att förstärka, synliggöra och arbeta för att integrera de blågröna stråken som en del av staden vilket vi ser som en stor potential att utnyttja. Utifrån detta föreslår vi dels att leden i sig skapar ett nytt grönblixt stråk genom att den tillåts passera genom parker och längs med vattendrag i staden, dels att den ansluts till redan befintliga grönblixt stråk för att stärka dessa. De stråk vi ser möjlighet att ansluta till är Mölndalsån, Delsjöbäcken och Kvillebäcken, vilka alla även är utpekade av staden som utvecklingsområden [se plan, s.123]. Genom att ansluta leden till dessa stråk kan den även nå ett större sammanhang, då den i förlängningen även kan kopplas an till regionens nätverk av vandringsleder, däribland Bohusleden, Vildmarksleden och Pilgrimsleden.

Ett annat argument för att låta den urbana leden gå vår valda sträckningen är att det skapar en variation av upplevelser längs med sträckan, vilket är en viktig

aspekt då vi utgår ifrån att sökandet efter nästa mål är essentiellt för vandringen. Detta i likhet med Catherine Szántós tankar kring promenadens uppbyggnad, där vikten av rumsliga sekvenser är väsentliga för att bibehålla ett intresse och nyfikenhet (2010). Med utgång ifrån detta och de platser som presenterades i tidigare del fick vi fram en avgränsad sträckning genom Göteborg som gav oss ett första utkast på var vår led skulle landa. Men var går den exakt och var finns våra väderskyddade lägen?

Det var dags för oss att prova leden.

Bilder:
s. 123 | Urbant friluftsliv i Göteborg - leden kopplar an till stadens gröna och blåa stråk

LEDEN LANDAR

En gråmulen måndagsmorgon den 30 januari åkte vi till Göteborg för att själva vandra vår 3,5 km långa sträckning. Med oss hade vi dels vår definition av en ”bra regnsituation” och alla lager av information om Göteborg som redan gett oss riktning för vårt förslag, dels ett kartunderlag där vi markerat ut vår preliminära sträckning utifrån de potentiella platsnedslag och kopplingar vi hittat. Med ny vetskap såg vi på vår hemstad med andra ögon; vi kände oss som en blandning mellan en detektiv och en upptäcktsresande.

“*The Travelling Transect*”

För att få struktur i vår vandring inspirerades vi av landskapsarkitekterna Ellen Braae, Lisa Diedrich och Gini Lees “The Travelling Transect” (2014), vilket är en metod för landskapsanalys som bygger på att få förståelse för en plats genom att identifiera dynamik, atmosfärer och rumsligheter. I deras metod har de valt att främst fokusera på vattenmiljöer, utifrån en

fascination för hur dessa genom människans påverkan och i takt med klimatförändringar är dynamiska platser som är under konstant utveckling. (ibid.) Vi väljer att inspireras av metoden då vi ser på staden, inte minst i regn, som en dynamisk plats som även den hela tiden är i utveckling.

Analysmetoden “The Travelling Transect” bygger på tre steg: ett *före*, ett *under* och ett *efter*. Delen före fältstudierna syftar till att landskapet undersöks genom kartor, planer, texter osv. för att få förståelse för platsens historia, topografi och karaktär. Därefter sätts en riktlinje upp för hur själva fältstudien ska gå till, det vill säga att den sträckningen som ska undersökas markeras på en karta, vilket i metoden kallas för “the transect line”. Denna sträckning dras då genom de olika typer av rumsligheter, sammanhang och platser som önskas undersökas. Under platsbesöket är meningen att platsens atmosfärer ska tillåtas vara styrande och leda en till att ta nya vägar och därmed

upptäcka platsspecifika egenskaper som inte kan upptäckas genom att enbart studera en plan. Under tiden fältstudierna pågår dokumenteras därför den faktiska promenaden på kartunderlaget, parallellt med att upplevelsen dokumenteras genom fotografier, ljudupptagningar, filmer, skisser och anteckningar. Även samtal med lokalbefolkning och yrkesverksamma kan göras, vilket skapar insikt i den samtida diskursen kring fältstudiens område. Efter fältstudierna analyseras och sammanställs materialet i en kartografisk dagbok, där de olika redskapen för inhämtning tillsammans tillåts skapa en helhetlig representation av den undersökta platsen före, under och efter fältstudien. Detta menar Braee, Diedrich och Lee (2014) möjliggör att en rumslig representation av platsen i realtid kan skapas, genom att insamlingen vid ett visst tillfälle tillåts representeras. Metoden har dock ett öppet slut, då en viktig poäng med metoden är att uppmärksamma platsers konstanta utveckling och således tillåts ny förståelse för platsen att läggas till. (ibid.)

Vår fältstudie i Göteborg

Före vår fältstudie hade vi med oss vår analys av Göteborg och hade genom det valt ut ett område som vi ansåg var aktuellt för vårt förslag. Vårt syfte med att vandra sträckan var framför allt att komma ner i platsen och förstå ledens skala, det vill säga att få möjlighet att på plats fundera över hur de olika nedslagen som vi pekat ut som intressanta skulle kunna förankras i vårt förslag som väderskyddade målpunkter, men också att uppleva och reflektera över avstånden dem emellan. De upptäckter som gjordes under vandringen är, som Braee, Diedrich och Lee (2014) påpekar, en viktig del av analysen för att kunna fånga platsens atmosfär, dynamik och få förståelse för rumsligheter och sekvenser längs med vandringen. Då vår föreslagna urbana vandringsled är en led ansluten till andra leder, har den inte en absolut start- eller slutpunkt. Vi valde dock att avgränsa oss till att enbart undersöka det område som vi pekat ut som aktuellt för vårt förslag, det vill säga den “urbana delen” av vandringen. Då Jubileumsparken som planeras i

Frihamnsområdet ligger avskilt från den övriga delen av leden, med Göta Älv som barriär, valde vi även att välja bort detta nedslag av praktiska skäl. Eftersom leden inte heller har någon särskild riktning, valde vi att vandra leden från båda håll för att få förståelse för den oavsett var vandringen börjar.

Under tiden för vår fältstudie blev vi uppmärksamma på flera aspekter som vi under vår analysfas med enbart kartor och planer inte hade sett. En stor insikt för oss var vandringens sökande del, där den exakta vägen inte nödvändigtvis behöver vara helt utstakad. Att ha målpunkter längs med en led, men likväl som att vandra på den kunna avvika från den, låter vi därför vara essentiellt för vår vandringsled. Med det beslutet taget, ser vi fortfarande en stor vikt i att ha kopplingar och adderande element som ger riktning till den, då det precis som markeringarna på en vandringsled i sin “klassiska” miljö bidrar till att skapa en trygghet i att vandraren befinner sig på rätt väg. Samtidigt

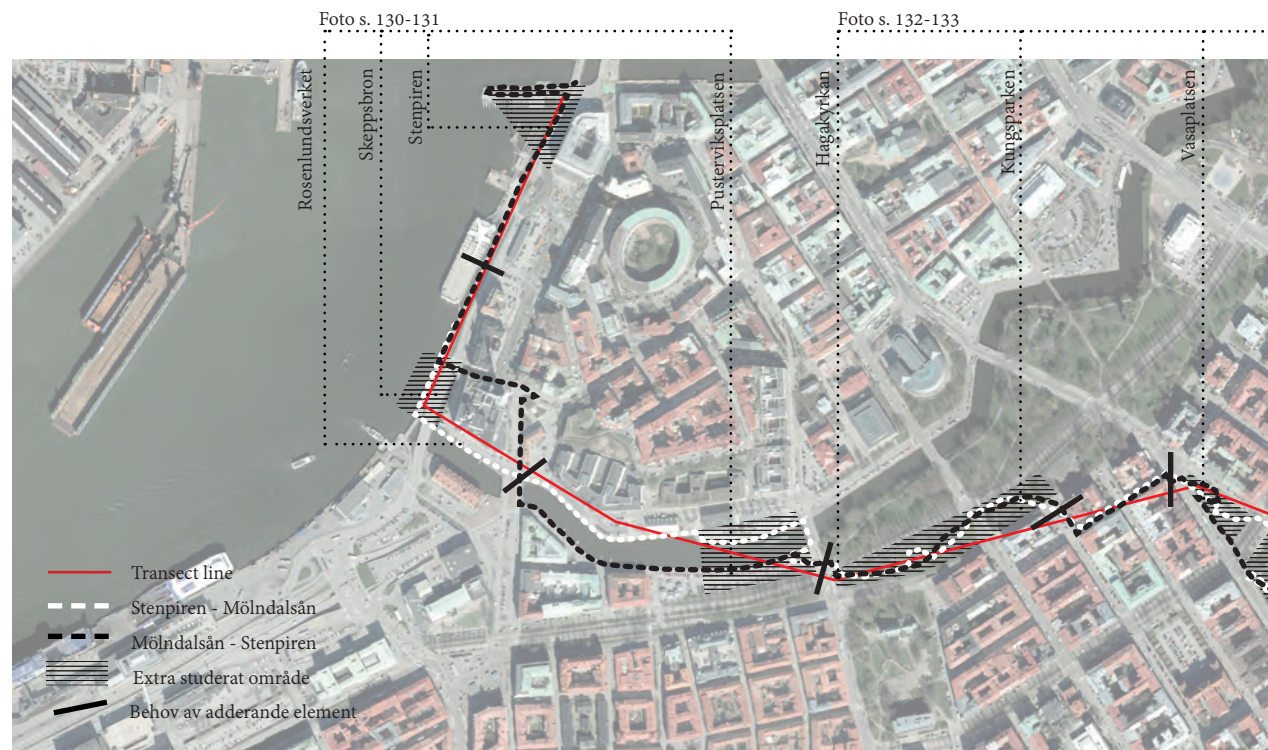
uppmärksammar elementen den ovetande om att denne befinner sig på en led och i ett sammanhang vilket i en situationen av att det regnar känns som en viktig del för att skapa nyfikenhet som får folk att vilja vistas utomhus. Med denna tanke i bakhuvudet uppmärksammade vi vissa brytpunkter i staden där ledens riktning inte är helt given. Här ser vi att någon form av adderande element är särskilt viktiga.

De områden som vi hade markerat ut som potentiella för platsnedslag landade också i sin avgränsning under vår fältstudie. Genom att studera dessa områden på plats blev det tydligt vilken stämning och vilka förutsättningar som gavs, vilket hjälpte oss att precisera vilken typ av plats och upplevelse av regn som gavs möjlighet för här. Att besöka platsen hjälpte oss också att bestämma mer exakt var inom det utmarkerade området som de mer specifika platsbildningarna kunde landa och skapas. Utöver de gröna och blå platserna som vi markerat ut längs med leden var även spårvagnshållplatsen en typ

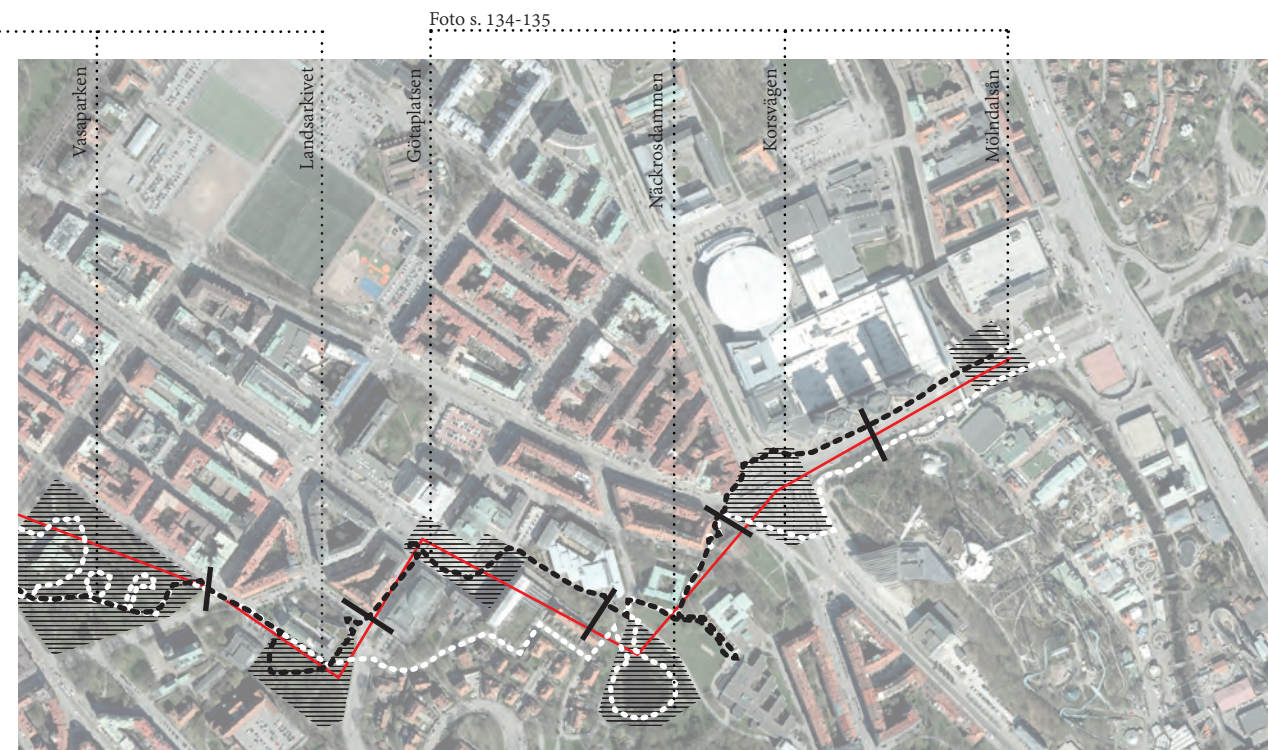
av målpunkt som vi ville studera närmare. Att tangera dessa redan befintliga torrskodda lägen i staden, tillhörande kollektivtrafiken fick oss att reflektera mycket över spårvagnens uppbyggnad och närvaro i Göteborg; rälsen i marken som gör att göteborgaren och besökaren alltid vet var nästa hållplats finns. Vi insåg att precis som spårvagnslinjerna är en sekvens av väderskyddade lägen i staden som knyts samman av rörelse, kan vår led översättas till detta. Med våra nya kunskaper och insikter insåg vi dels var vår led ska gå, men också vad den ska heta för att stärka dess identitet och koppling till det Göteborgsspecifika: Göteborgs Regnlinje föddes.

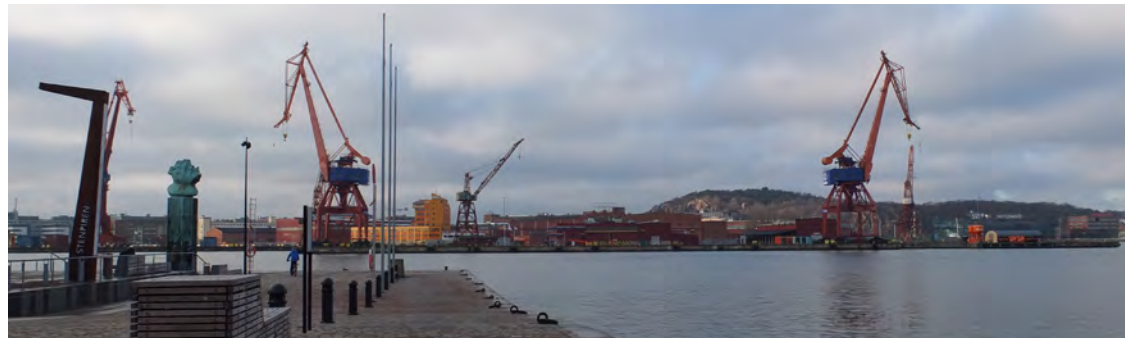
Bilder:

s. 128-135 | *Efter* vår Travelling Transect - en kartografisk dagbok

Efter vår travelling transect | En kartografisk dagbok.

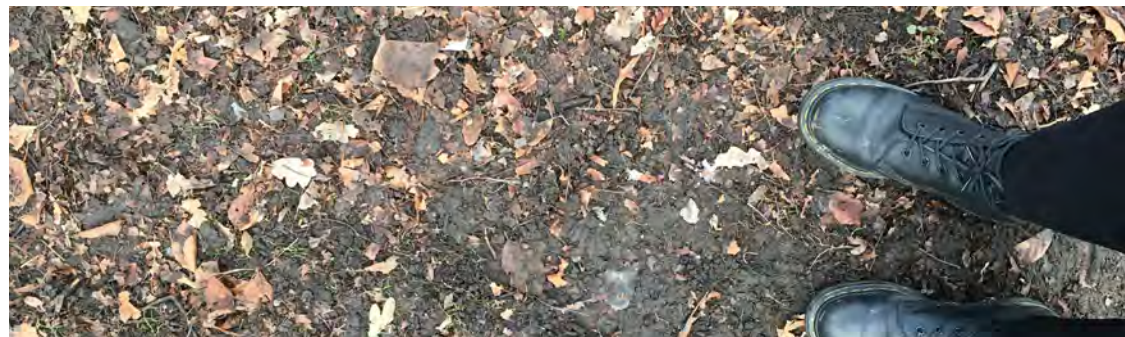

Älvrummet | Vida utblickar, långa linjära rörelser, vattnet som identitet, alltid närvarande.

Vallgraven | Vattnet hålls på distans, promenera ovanför. Dålig koppling mellan sidorna.

Hagakyrkan, Kungsparken och Vasaplatsen | Outnyttjade grönytor, otillgängliga, leriga.

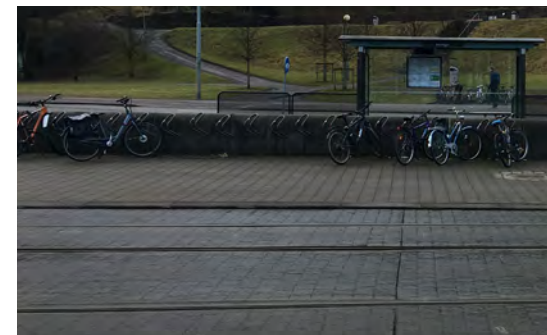

Vasaparken och Landsarkivet | Böljande, kuperat landskap. Skog i staden. Kulturhistoriska vibrationer.

Götaplatsen och Näckrosdammen | Tillrättat, ordnad karaktär. Platser som anlades under 300-årsjubileumet.

Korsvägen och Mölndalsån | Trafik, evenemangsstråk. Folk i rörelse men livet och vistelsen sker innanför väggarna. Ödligt i mängden. Stor skala.

*“Sunshine abounds everywhere, but only where
the rain or dew follows is there life.”*

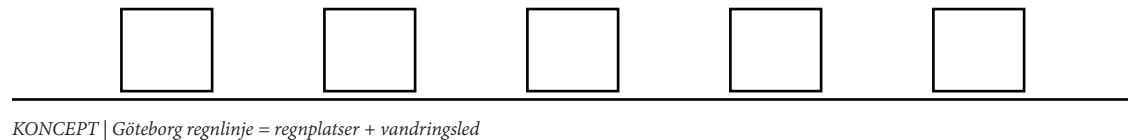
[Barnett, 2015, s. 7]

2. GÖTEBORGS REGNLINJE

2021 | Göteborg jubileumsfirande, Regnlinjen invigs.

Med utgång i vår analys för hur vi som *landskapsarkitekter kan arbeta för att få göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar* presenteras i följande del vårt förslag för den urbana vandringsleden - Göteborgs regnlinje - i sin helhet för att visa på hur denna landar och tar uttryck i Göteborg. Inledningsvis presenteras vårt koncept och strategi för ledens beståndsdelar var efter dessa exemplifieras genom tre platsspecifika nedslag. Kapitlet avslutas med att leden presenteras utifrån en etappvis utveckling för att visa på Regnlinjens möjligheter.

KONCEPT

REGNPLATSER + VANDRINGSLED = GÖTEBORG REGNLINJE

Göteborgs regnlinje är ett samspel som svarar mot två av Göteborgs Stads stora ambitioner - att bli en stad som erbjuder “göteborgaren” och “besökaren” platser i det offentliga rummet som lockar till utomhusvistelse även när det regnar - *regnplatser* - samtidigt som ett urbant friluftsliv tillåts sippra in i stadskärnan genom *vandringsleden*. Regnplatserna bidrar till att motverka den sociala segregation som regnet för med till det offentliga rummet, vilket placerat i sammanhanget av en vandringsled även bidrar till att lyfta fram och stärka de park- och vattenrum som idag är relativt outnyttjade och dolda i den täta staden. Göteborgs regnlinje möter på så vis både de som behöver en paus från regnet eller stadens brus i sin vardag, tillika skapar den i sin helhet ett nytt utflyktsmål i staden. Förslaget skapar därmed en struktur i staden som möjliggör en bred användning för en bred målgrupp, som inte bara riktar sig mot en funktion eller en årstid.

STRATEGI | *Regnplatser = Att vistas i regn + Att vänta i regn*
| *Vandringsleden = Länkande element + Orienterande element*

STRATEGI

REGNLINJENS BESTÅNDSDELAR

För att få regnlinjens uppbyggnad av regnplatser och vandringsled att landa i Göteborg föreslår vi en strategi där den konceptuella indelningen i sin tur delas in i fyra undergrupper, där regnplatserna dels utgörs av nedslag som vi valt att kalla *att vistas i regn*, vilka kan liknas vid vandringsledens rastplatser, dels *att vänta i regn*, som tar tillvara på de redan befintliga urbana väderskydden som kollektivtrafikens hållplatser erbjuder. Vandringsleden delas i sin tur upp i dels *länkande element* som främjar ett alternativt rörelsemönster samt förstärker leden där regnet eller staden i sig skapar barriärer som hindrar framkomligheten, dels *orienterande element* som ger riktning till leden och bidrar till att skapa uppmärksamhet och nyfikenhet. Längs med den 3,5 km långa sträckan föreslås totalt 10 regnplatser varav fem större noder (att vistas i regn) och fem mindre (att vänta i regn) vilka återfinns med varierande avstånd om 200-500 meter beroende på ledens karaktär. De länkande och orienterande elementen är föreslagna där leden är otydlig i sin sträckning, har låg framkomlighet eller där en ny rutt föreslås på vandringen.

STRATEGI | Regnplatser

■ Att vistas i regn

□ Att vänta i regn

| Vandringsleden

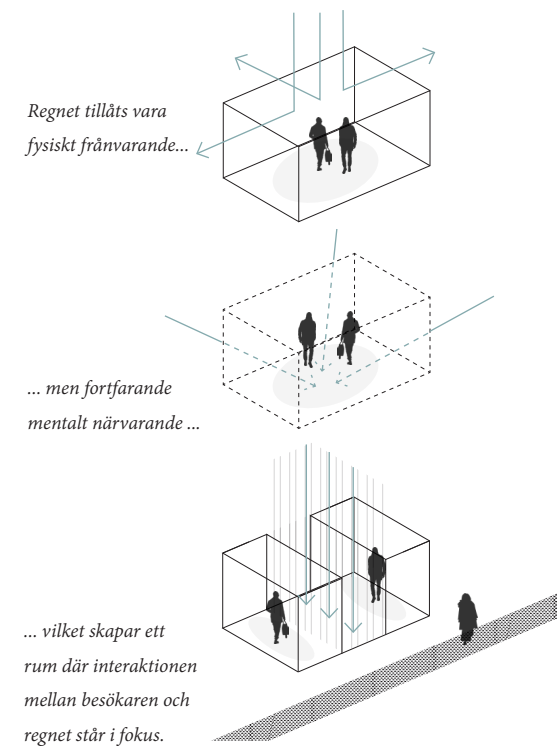
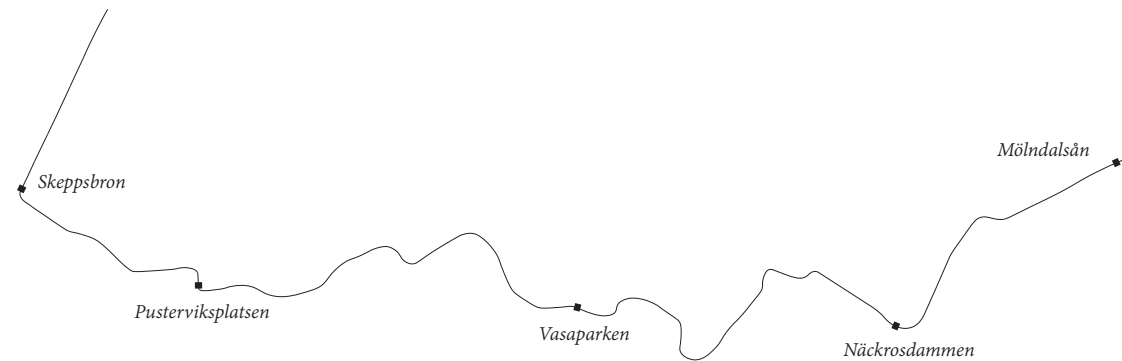
- - - Länkande element

+ - - Orienterande element

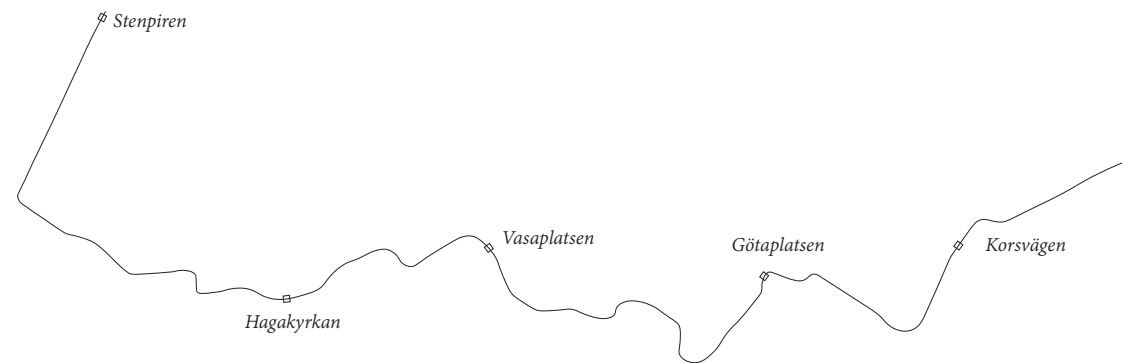
Skala 1:10 000

0 500m

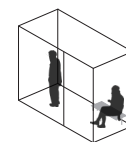

Att vistas i regn

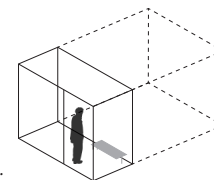
Att vistas i regn är en plats som lever upp till vår definition av vad som krävs för att skapa en bra regnsituation, det vill säga ett rum där regnet tillåts vara fysiskt frånvarande men mentalt närvarande för att skapa möjligheten till en torrskodd upplevelse där regnets kvaliteter framhålls. Här stannar göteborgaren och besökaren för att få ett nära möte med regnet, en vila på sin vandring eller en paus från stadens brus. De fem nedslagen som finns längs med den 3,5 km långa sträckan erbjuder en hög nivå av skydd och funktioner, därbland uppvärmda bänkar och platser för att äta medhavd mat och vila, vilket möjliggör för en längre vistelse utomhus trots regn och kyla. Samtidigt som regnet hålls på avstånd, tillåts det också ta plats och förändra rummets form och prägla dess atmosfär vilket skapar en plats i staden där den sinnliga upplevelsen av regnet accentueras - ett rum där interaktionen mellan besökaren och regnet står i fokus.

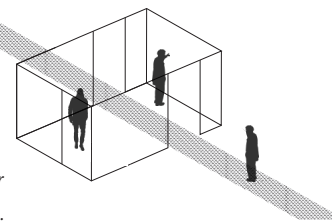
Spårvagnsnätets
befintliga väderskydd...

... tillåts växa ut
över vandringsleden...

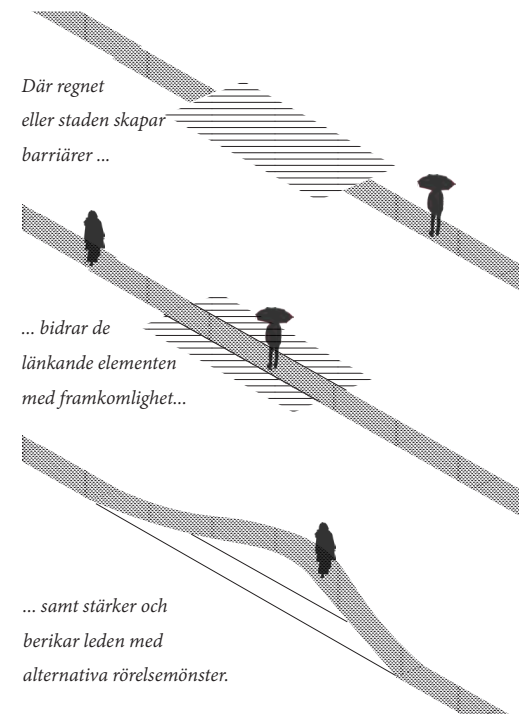
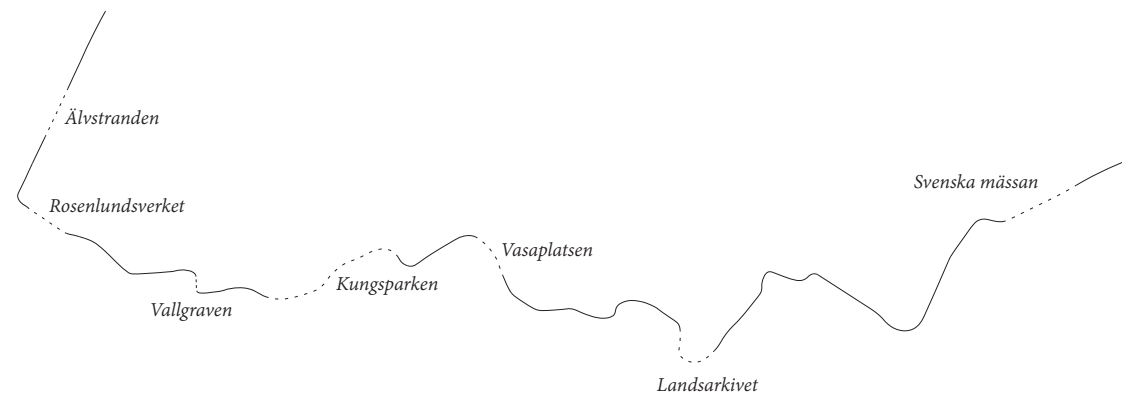

... vilket skapar en
sekvens av entrénoder
längs med Regnlinjen.

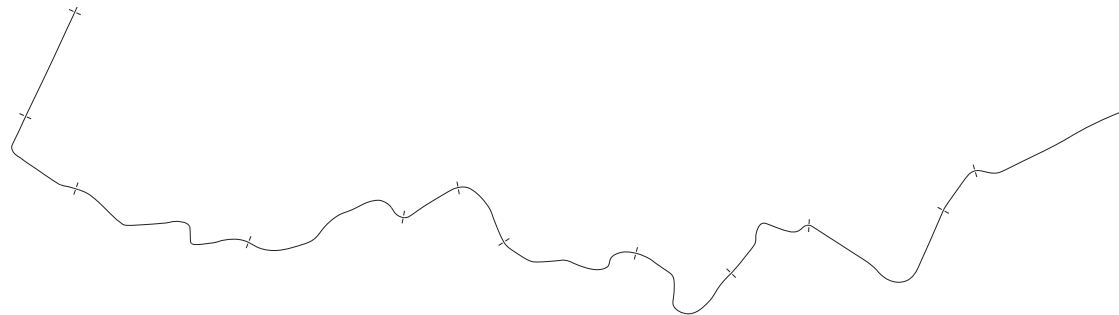
Att vänta i regn

Att vänta i regn är en plats som dels erbjuder en paus från regnet genom ett väderskyddat läge, dels fungerar som en entrépunkt för Regnlinjen. Genom att ta tillvara på de redan befintliga väderskydden som spårvagnsnätets hållplatser erbjuder kopplas leden samman med kollektivtrafiken vilket bidrar till att den får flera entrépunkter och att sträckan ges en naturlig indelning av etapper. Eftersom spårvagnshållplatserna redan är etablerade samlingsplatser i staden - där folk redan möts när det regnar - är detta även en bra utgångspunkt för att skapa medvetenhet om att Regnlinjen finns. Här erbjuds dels information om möjligheten att ansluta till den urbana vandringsleden, dels utrustas platserna med olika former av regnaktiverade och interaktiva installationer som lockar till nyfikenhet och stimulerar den väntande stunden. Genom att tangera stadens alla spårvagnslinjer (linje 1-13) tillgängliggörs även Regnlinjen för fler samtidigt som den knyter samman stadens västra och östra delar.

Länkande element

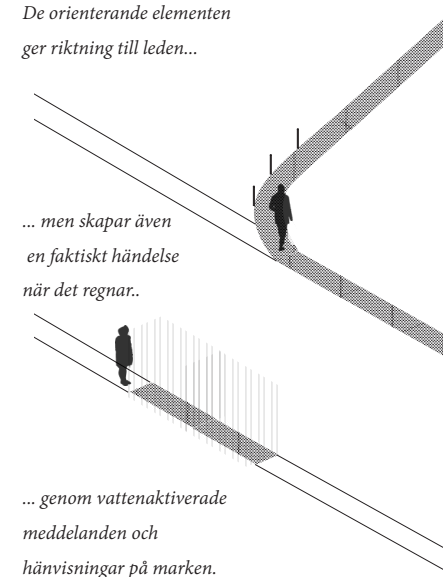
De länkande elementen syftar till att göra platser framkomliga på ställen där regnet eller staden idag skapar barriärer som hindrar göteborgaren och besökaren från att korsa eller vistas på platsen. Dessa barriärer kan dels utgöras av stående dagvatten och förändrad materialitet såsom leriga gräsmattor, dels att sträckningen idag inte upplevs inbjudande eller att en rörelse inte är etablerad här. Elementen stärker således även leden längs de sträckor som idag inte har en stor användning genom att erbjuda ett alternativt rörelsemönster. De länkande elementen lever även upp till vår definition av en "bra regnsituation", det vill säga att regnet är fysiskt frånvarande men mentalt närvarande, men i jämförelse med regnplatserna som erbjuder en möjlighet för längre vistelse, har detta tillägg inte samma höga nivå av fysiskt skydd. De är kort och gott, element som möter det föränderliga regnlandskapet och underlättar - som skapar en upplevelse av att röra sig i regnet utan att skorna ska behöva läcka in.

*De orienterande elementen
ger riktning till leden...*

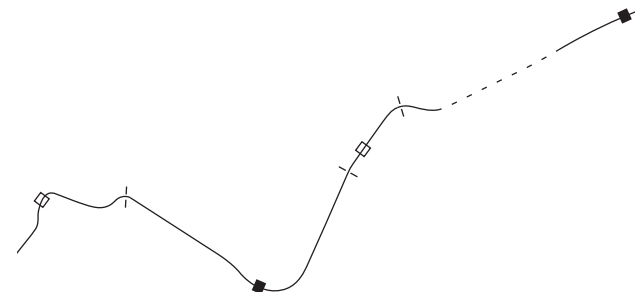
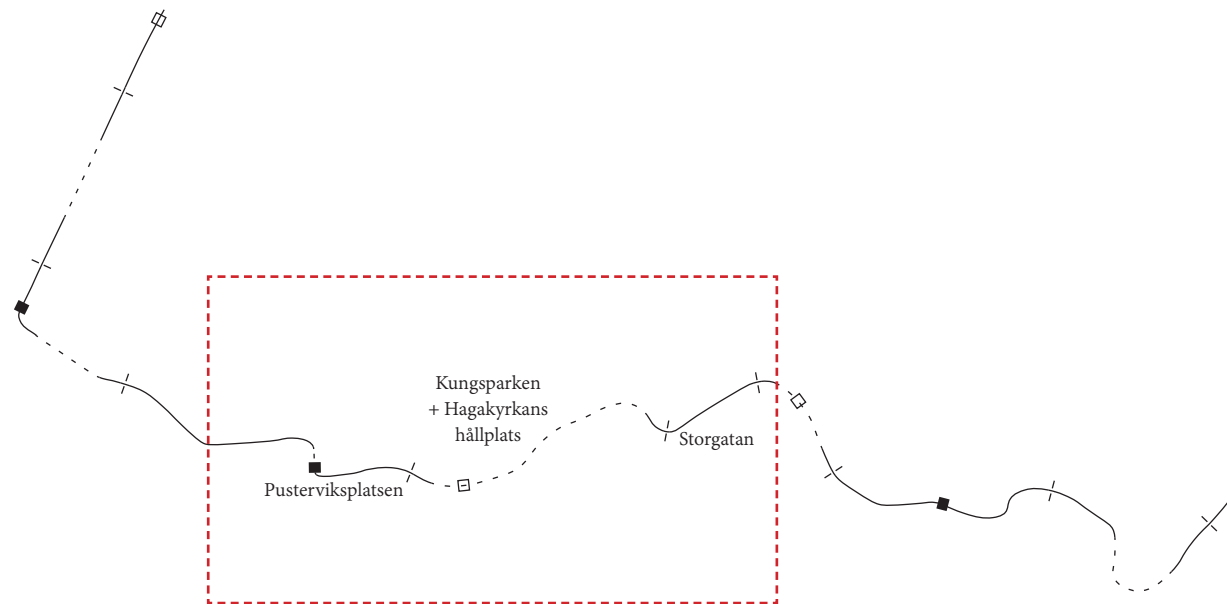
*... men skapar även
en faktiskt händelse
när det regnar..*

*... genom vattenaktiverade
meddelanden och
hänvisningar på marken.*

Orienterande element

De orienterande elementen ger riktning till leden och bidrar till att skapa uppmärksamhet och nyfikenhet längs med sträckan. Elementen bidrar dels med information där den urbana vandringsleden behöver stöd genom skyltning, dels bidrar de till att skapa en faktisk händelse när det regnar i form av olika meddelanden och hänvisningar som endast träder fram när det regnar, vilket möjliggörs genom vattenaktiverad färg (se referensprojektet “Rain Poetry” s. 37). Likt spårvagnslinjens tydliga räls i marken, som indikerar och försäkrar göteborgaren och besökaren om att denne kommer finna en kollektivtrafikhållplats om rälsen följs, indikerar de orienterande elementen på liknande sätt att det kommer finnas en regnplats (*att vistas i regn* eller *att vänta i regn*) om regnlinjen följs.

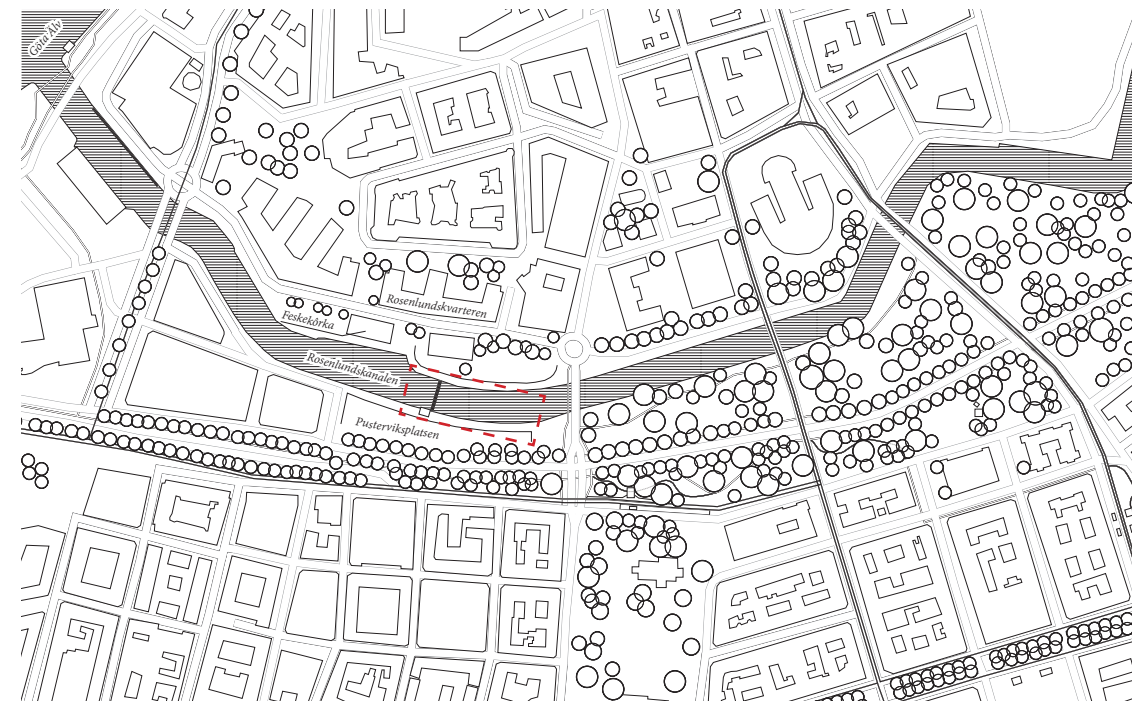
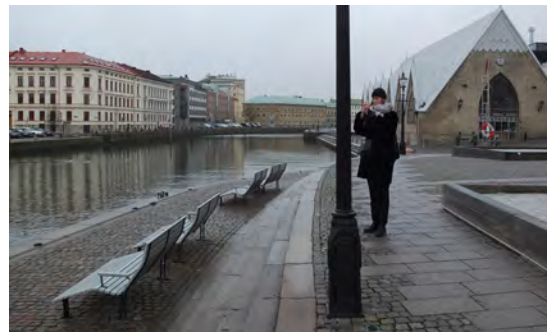
EXEMPLIFIERANDE NEDSLAG

Nedan följer tre exemplifierande nedslag från Regnlinjen, vilka återfinns längs med en etapp av leden som sträcker sig från Pusterviksplatsen i väst till Storgatan i öst. Sträckningen, som motsvarar cirka en femtedel av leden, visar dels på en bredd av rumsligheter och situationer som finns utmed sträckan - från det blåa öppna rummet, via en grön, mer sluten miljö till det urbana gaturummet, dels visar nedslagen exempel på Regnlinjens alla beståndsdelar - *att vistas i regn*, *att vänta i regn*, *länkande* och *orienterande element*. Exemplifieringen har gjorts för att kommunicera vår vision för Regnlinjen och inspirera till hur förslaget kan ta sig uttryck på plats och kan därifrån läsas som en grund för vidare gestaltning. Vårt fokus har legat på att befolka förslaget och visa på platsernas funktion och rörelsen dem emellan, snarare än form och materialitet varpå vi låtit de byggda strukturerna få ett enkelt formspråk, inspirerat av spårvagnshållplatsen tillika det "klassiska" vindskyddets raka linjer.

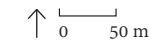
Pusterviksplatsen

- Att vistas i regn
- - - Länkande element

Söder om Rosenlundskanalen, som den del av Vallgraven som sträcker sig mellan Göta Älv och Rosenlundsbron kallas, ligger Pustervikssplatsen. En överbliven, hårdgjord yta som till stor del idag nyttjas för bilparkering. På den motsatta sidan av kanalen sträcker sig Rosenlundsquarten, som 2014 rustades upp till att bli ett av stadens mest uppskattade restaurangstråk. Kopplingen mellan sidorna och närheten till vattnet är idag dock låg, då det är långt mellan de befintliga broarna och kajkanterna är höga med bara några få möjligheter till att ta sig närmare vattnet genom trappor. Den norra sidan av kanalen, där Feskekôrka utgör ett tydligt landmärke, används flitigt under soliga dagar, där de stora bänkarna utplacerade längs med kajkanten är populära målpunkter. En regnig dag är det öppna, vindutsatta vattenrummet dock inte lika inbjudande.

Planutsnitt | Pusterviksplatsen s. 159

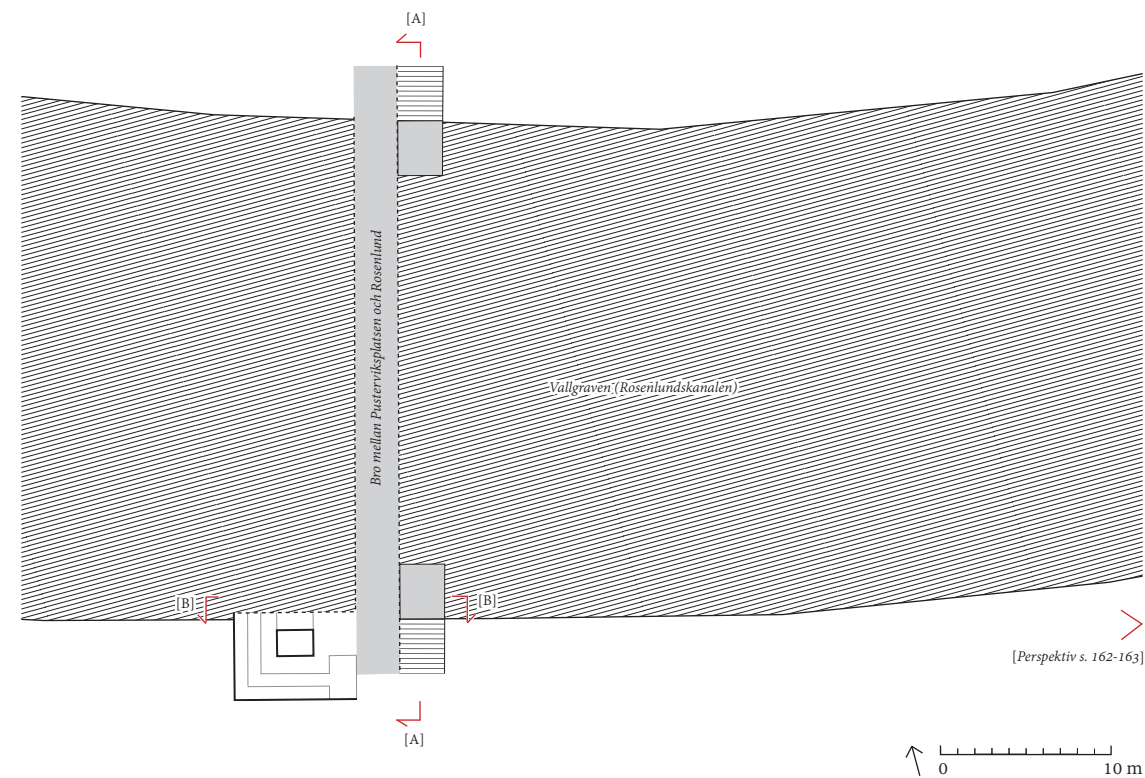

Vi föreslår att Pusterviksplatsen ska bli en tillgänglig plats där göteborgaren och besökaren får lov att komma nära och mötas kring regnet och Vallgravens vatten. Genom att koppla samman den södra och norra sidan med en ny gångbro, som även kopplas an till flytbryggor i anslutning till de befintliga trapporna i kajkanten, skapas en alternativ sträckning på den urbana vandringsleden som dessutom främjar det vardagliga livet. Att nyttja de befintliga trapporna ner till Vallgraven skapar även en gradäng där vattenstigningar kan följas vilket bidrar med ett pedagogiskt inslag till platsen.

För att kunna vistas på detta vindutsatta läge även en kall och regnig dag föreslås att ett rum utifrån principen om *Att vistas i regn* placeras i direkt anslutning till bron, vilket dels kan erbjuda en paus på vandringen, dels ett nära möte med regnet. Genom att en del av taket hålls öppet i rummets mitt tillåts det fallande regnet även prägla insidan av rummet vilket tar sig uttryck likt en regnets tolkning av friluftslivets lägereld att samlas

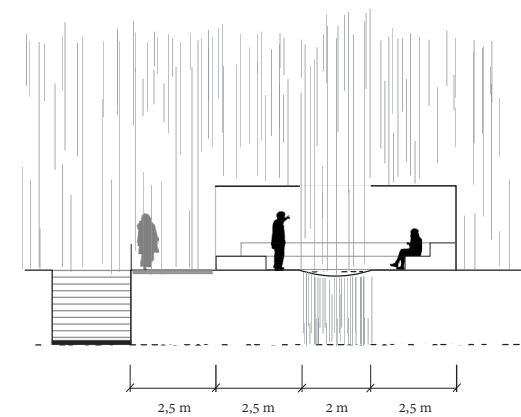
kring. För att framhäva närvaron av regnet föreslås även att taket hålls relativt lågt, vilket medför att ljudet av regnet som faller förstärks. Inne i rummet fångas regnvattnet upp i en ränna som leder det vidare genom rummet till kajkanten där det faller ner i Vallgraven vilket förstärker regnets närvaro även utanför rummet.

För att låta upplevelsen av regnet stå i centrum, föreslås en avskalad och enkel struktur, som hålls öppen mot Vallgraven och den anslutande bron medan insidan med fördel tillåts vara omfamnande och anpassad för att ge utrymme för att äta medhavd matsäck eller vila benen. Att inte skapa en solid struktur, utan endast ge rummet slutna väggar där de behövs för att skapa lä, medför både att kontakten med omgivningen behålls, men även att besökaren kan se vilka och om någon befinner sig i rummet, vilket förstärker den upplevda känslan av trygghet på platsen.

Elevation A-A | Genom att koppla samman den södra och norra sidan med en ny gångbro, som även kopplas an till flytbryggor i anslutning till de befintliga trapporna i kajkanten, skapas en alternativ sträckning på den urbana vandringsleden som dessutom främjar det vardagliga livet.

Elevation B-B | Genom att en del av taket hålls öppet i rummets mitt tillåts det fallande regnet även prägla insidan av rummet vilket tar sig uttryck likt en regnets tolkning av friluftslivets lägereld att samlas kring.

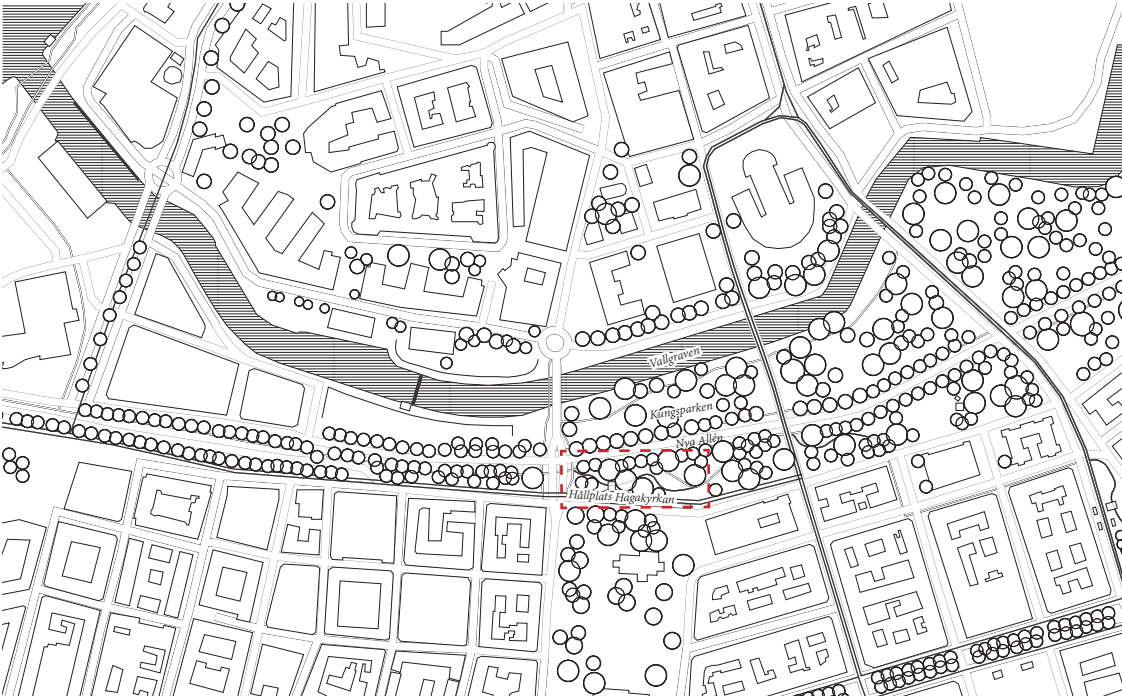
Perspektiv | Här får göteborgaren och besökaren lov att komma nära och mötas kring regnet och Vallgravens vatten.

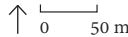
Hagakyrkans hållplats och Kungsparken

- Att vänta i regn
- - - Länkande element

I direkt anslutning till Hagakyrkans hållplats sträcker sig Kungsparken, som med sina öppna ytor och praktfulla träd utgör en av stadens mest populära parker. Då spårområdet skärmats av med staket är kopplingen mellan plattformen och parken idag dock låg, vilket medför att området bakom hållplatsen blivit en väldigt oanvänd och överbliven grönyta. Parken som stort präglas även starkt av andra trafikerade leder, därbland Nya Allén som delar upp parken i två sidor - en nordlig populär del som ansluter ner till Vallgraven och en sydlig del med få gångvägar och platsbildningar vilket snarare ger den karaktären av en grön refug i den hårt trafikerade allén. Då denna del av Kungsparken även utsätts för stående vatten vid kraftigt regn är de stora gräsytorerna känsliga, vilket de leriga stigar som sträcker sig över parkområdet visar spår av.

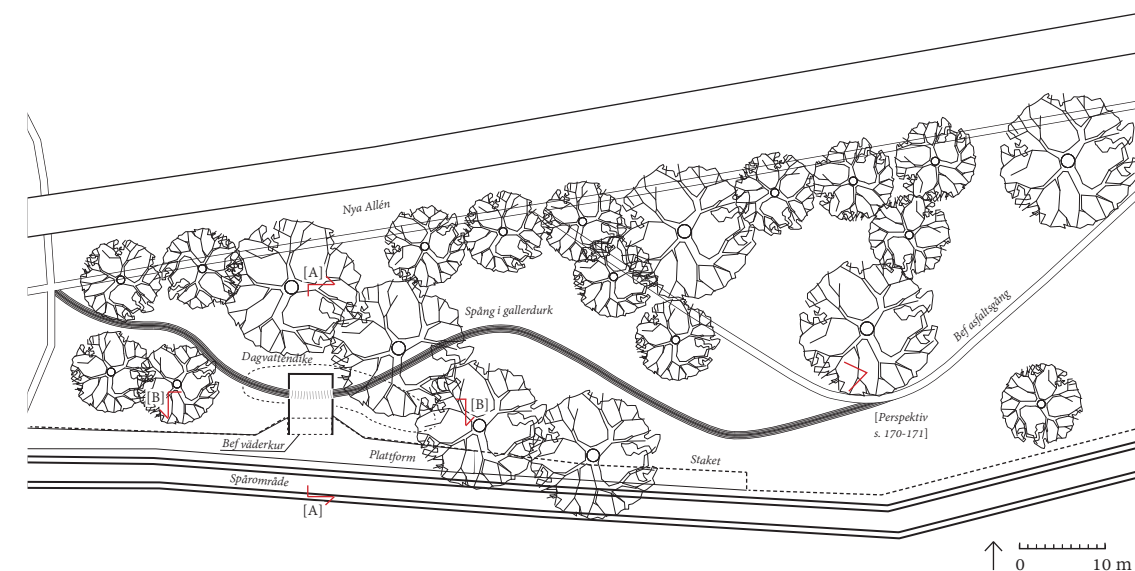
Planutsnitt | Hagakyrkans hållplats och Kungsparken s. 167

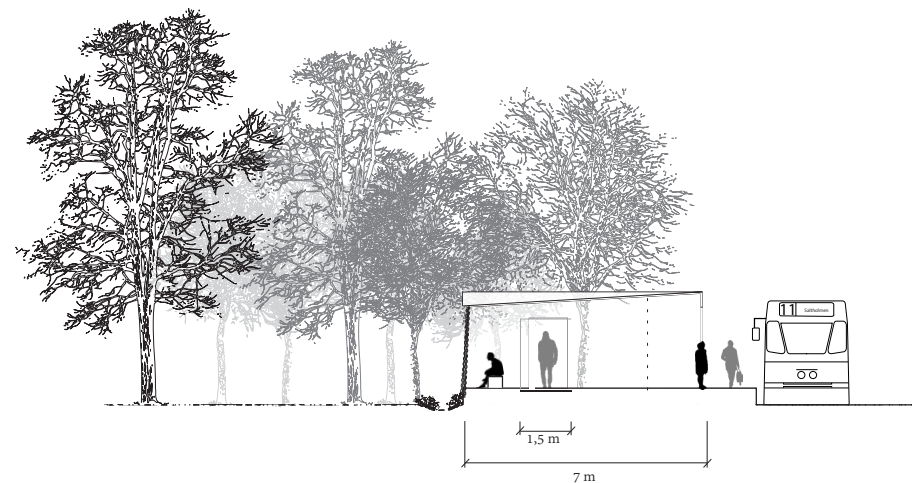

Genom att applicera principen för *Att vänta i regn* på Hagakyrkans hållplats, det vill säga att låta det befintliga väderskyddet växa ut och fånga upp vandringsleden, skapas en entrénod på Regnlinjen som även kopplar an sträckan till kollektivtrafiken. Här erbjuds dels ett inbjudande väderskyddat läge i staden för den som väntar på spårvagnen, dels en viloplats på leden där vattenflaskan kan fyllas på, ett paraply hyras och information om Regnlinjens sträckning inhämtas. Eftersom spårvagnshållplatserna redan är etablerade samlingsplatser i staden - där folk redan möts när det regnar - är detta även en bra utgångspunkt för att skapa medvetenhet om att Regnlinjen finns och uppmuntra fler till att utforska stadens urbana friluftsliv.

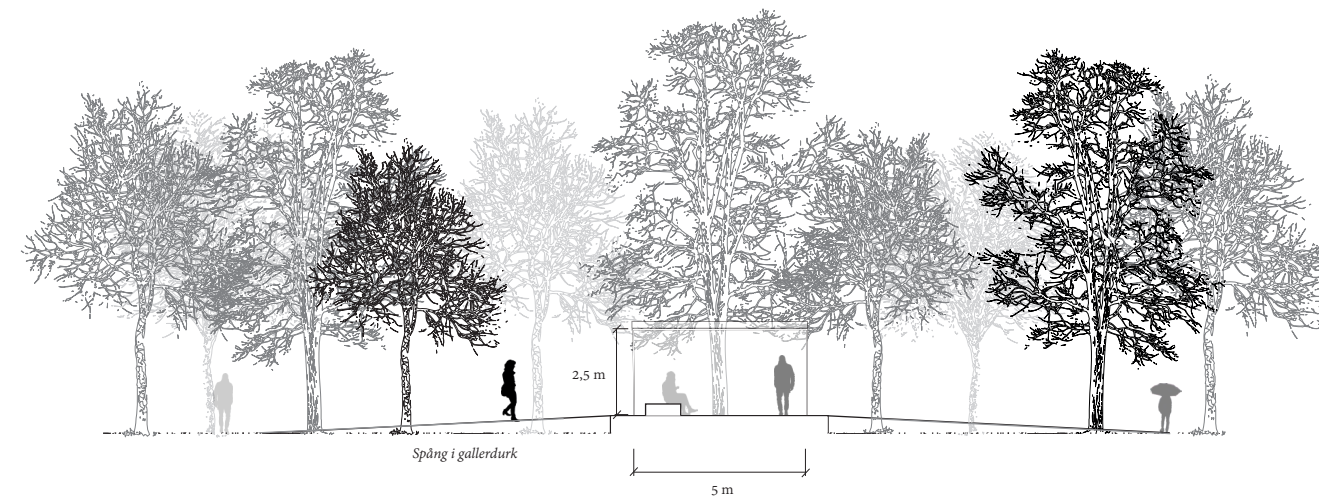
För att ta tillvara på och förstärka regnets kvaliteter utrustas hållplatsen med en regnaktiverad installation vilken även kan bidra med att stimulera den väntande stunden. På Hagakyrkans hållplats föreslås att den visuella upplevelsen av regnet förstärks genom att det

fallande regnet samlas upp på hållplatsens transparenta tak, då detta dels bidrar till en känsla av att befinna sig “under ytan”, vilket förstärker den mentalt upplevda blötheten utan att inkräkta på den fysiska, dels möjliggör det för en effektfull regngardin längs med den bortre, svagt lutande väggen, där vattnet tillåts falla. För att ta hand om det vatten som släpps ut föreslås att ett dagvattendike omfamnar hållplatsen som skulle kunna förlängas genom parken för att hjälpa till med att ta hand om det regnvatten som riskerar bli stående vid kraftigt regn. Installationen utformas med fördel även interaktivt för att skapa nyfikenhet, vilket skulle kunna ske genom att regngardinens flöde och ljussättning exempelvis kan styras från insidan av kuren. Genom att låta den urbana vandringsleden övergå till ett länkande element, i detta fall en spång i gallerdurk, kan även de barriärer som parkens leriga gräsmattor skapar bryggas över. För att följa den engelska parkens stil, vilken Kungsparken haft som stilförebild, föreslås att denna spång ges mjuka, böljande former.

Elevation A-A | För att förstärka den visuella upplevelsen av regnet samlas det upp på hållplatsens tak för att därefter släppas ut längs med den borte väggen, där det belyses. Detta skapar en effektiv regngardin som mynnar ut i de dagvattendiken som omfamnar hållplatsen.

Elevation B-B | Genom att låta den urbana vandringsleden övergå till ett länkande element, i detta fall en spång i gallerdurk, kan de barriärer som parkens leriga gräsmattor skapar bryggas över.

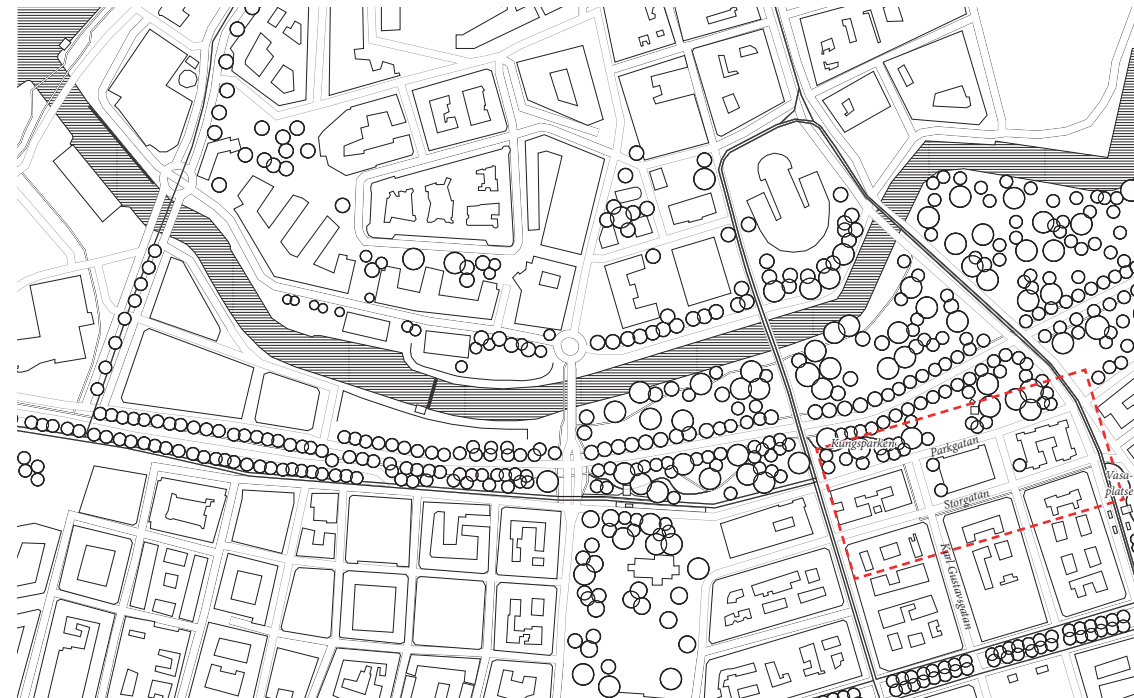
Perspektiv | Genom att låta det befintliga väderskyddet växa ut och fånga upp vandringsleden skapas en entrénod på Regnlinjen som även kopplar an sträckan till kollektivtrafiken.

Storgatan - Karl Gustavsgatan

—+— Orienterande element

Mellan Kungsparken och Vasaplatsen, som är en större kollektivtrafiknod där nästa nedslag för *Att vänta i regn* föreslås, behöver den urbana vandringsleden ges stöd då den är otydlig i sin sträckning. De många trafikerade vägarna som möts här gör det fysiskt svårt att ta sig fram samtidigt som den hektiska miljön sänker den mentala kopplingen till parkerna och känslan av ett urbant friluftsliv. För att förstärka relationen mellan de två platserna och samtidigt erbjuda ett lugnare alternativ föreslås att ett *orienterande element* adderas längs med den östra delen av Storgatan och den norra delen av Karl Gustavsgatan, vilka är två mindre gator som löper ett kvarter innanför de större vägarna, omgärdade av välbevarade sekelskifteshus i sten. Genom att leda den urbana vandringen via detta område skapas även en variation längs med sträckan, som i båda ändar av kvarteret ansluter till gröna områden.

Planutsnitt | Storgatan - Karl Gustavsgatan s. 173

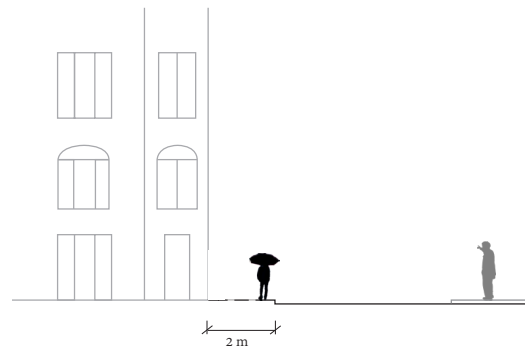
↑ 0 50 m

De orienterande elementen, som ger riktning till leden och bidrar till att skapa uppmärksamhet och nyfikenhet, utgörs längs med denna sträckning av hänvisningar i trottoarens beläggning som endast träder fram när det regnar, vilket möjliggörs genom så kallad vattenaktiverad färg. För att förstärka och etablera Regnlinjens identitet som en sekvens av väderskyddade lägen i staden - likt en spårvagnslinje, föreslås att den markering som uppdragas i marken tar formen av spårvagnsnätets räls, det vill säga två raka linjer som sträcker sig parallellt utmed trottoaren. Likt spårvagnsnätet, är intentionen med denna replik att göteborgaren eller besökaren ska kunna räkna med att ett väderskyddat läge kommer nås om den vattenaktiverade rälsen följs, vilket hjälper till att etablera Regnlinjens funktion i stadsrummet.

Då denna form av vattenaktiverad färg endast har en hållbarhet på 8-10 veckor föreslås att de orienterande markeringarna i form av spårvagnsräls endast upprätthålls under själva jubileumsåret 2021 som del

i att inviga Regnlinjen, de nya publika rummen som skapas med den och stadens nya utflyktsmål. Därefter föreslås att de regnaktiverade elementen istället tillkommer längs med leden vid särskilda event eller temadagar för att aktivera och skapa diskussion kring regnet i staden. På så vis kan även göteborgarna och besökarna göra avtryck längs med Regnlinjen genom att få se sin egen konst träda fram i regnet. Att bygga upp Regnlinjen genom denna typ av interaktiv aktivitet tror vi är ett effektivt sätt för att sprida ordet om Göteborgs Regnlinje och bredda målgruppen som nyttjar den.

Elevation A-A | De orienterande elementen, som ger riktning till leden och bidrar till att skapa uppmärksamhet och nyfikenhet, utgörs längs med denna sträckning av hänvisningar i trottoarens beläggning vilka endast träder fram när det regnar.

Perspektiv | För att förstärka Regnlinjens identitet som en sekvens av väderskyddade lägen i staden - likt en spårvagnslinje, föreslås att den markering som uppdagas i marken tar formen av spårvagnsnätets räls, det vill säga två raka linjer som sträcker sig parallellt utmed trottoaren.

REGNLINJENS MÖJLIGHETER

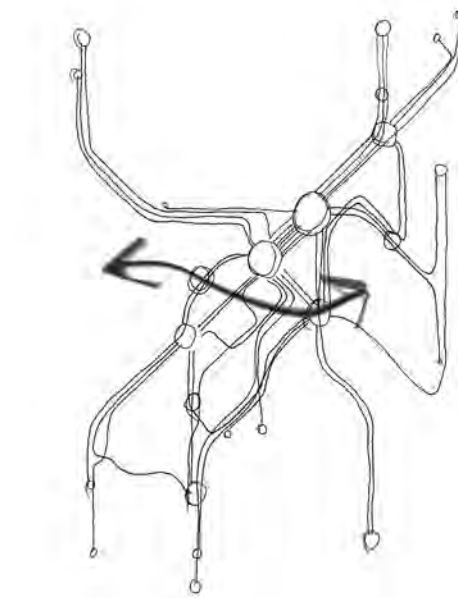
Som del av jubileumssatsningen inför 400-årsfirandet 2021 vill Göteborgs Stad bli “Världens bästa stad när det regnar” och med det uppvisa ett projekt som lockar göteborgare att vilja gå ut när det regnar och att besökare ska hoppas att det regnar. Med vårt förslag Göteborgs Regnlinje tror vi att detta visionära och ambitiösa mål kan nås, samtidigt som flera av stadens strategiska riktlinjer plockas upp och vävs in, däribland att det urbana friluftslivet främjas och att stadens gröna och blåa stråk stärks.

Förslaget har likt jubileumsprojektet tillåtit vara visionärt vilket har lett till att ett realiserande av Regnlinjen skulle innebära en stor satsning i staden. Vi tror trots detta att förslaget är ett realistiskt grepp, som inte nödvändigtvis behöver genomföras i ett enda svep. Att etappvis utveckla de redan befintliga väderskydden i staden, som hållplaterna erbjuder, skulle kunna vara ett första steg att succesivt realisera fram till

jubileumsfirandet, varefter ett större friliggande regnrum skulle kunna invigas till 400-årsdagen. Att vidare utveckla kopplingen över Göta Älv för att ansluta leden till Jubileumsparken och vidare till Kvillebäcken som i förlängningen når det regionala friluftslivet, är ett grepp som vi inte har behandlat närmare i detta förslag, som vi dock ser är av stort värde för att fånga upp den breda målgrupp som göteborgare och besökare innebär.

Viktigt att poängtera är även att Göteborg Regnlinje inte är en struktur i staden som enbart kan nyttjas de dagar då det regnar. Regnlinjen, med sina lä- och skugggivande rum kommer skänka lika mycket glädje även en blåsig höstkväll såväl som en gassande sommardag. Med vandringsleden som ryggrad i förslaget möjliggörs även en bred användning för en bred målgrupp, som inte bara riktar sig mot en årstid. Göteborgs regnlinje möter på så vis både de som behöver en paus från stadens brus i sin vardag, tillika skapar den i sin helhet ett nytt utflyktsmål i staden.

Vi vill med detta sagt, även understryka att vi inte bara vill att Regnlinjen läses som ett låst förslag, som endast skulle kunna genomföras på just de nedslag som vi pekat ut, utan uppmuntrar till att förslaget snarare läses som ett startskott för en bredare diskussion om hur vi kan och bör hantera våra befintliga och framtida publika miljöer för att motarbeta den väderrelaterade segregationen. Göteborgs Regnlinje är ett förslag där vi vill betona att vi inte tror att det finns något dåligt väder, bara mer eller mindre dåligt planerade städer.

20/12-2016 | Den första konceptuella skissen för Göteborgs Regnlinje.

III

SLUTORD

*“It will turn out humanity did, in fact, manage
to alter the rain. Just not in the ways we
intended.”*

[Barnett, 2015, s.11]

DISKUSSION & REFLEKTION

METODDISKUSSION

Att arbeta tillsammans har för oss varit en ny erfarenhet, då vi tidigare inte har gått i samma årskurs på landskapsarkitektprogrammet eller genomfört något projekt gemensamt. Tidigt under vår process åkte vi på en studieresa till New York som vi fått stipendie till att genomföra, vilken i efterhand dessvärre inte kunnat ge oss så mycket underlag till själva ämnet regn då New York mötte oss med strålande solsken. Däremot vill vi säga att vår studieresa gav oss en ovärderlig grund för vårt samarbete då vi fick tid att prata igenom våra visioner, tankar och mål med examensarbetet. Under hela processen har vi arbetat nära, där beslut tillika texter och bildmaterial kontinuerligt producerats och omarbetats gemensamt. Detta har medfört att mycket tid har lagts till att diskutera och argumentera för våra idéer och val, vilket på många sätt har varit en prövning och en utmaning som har lett fram till ett samstämmigt och genomarbetat resultat.

Att hitta relevanta metoder för att samla in material kring upplevelsen av regn har varit en av de stora utmaningarna för oss under detta examensarbete. Vad är upplevelsen av regn och hur samlar vi in den? För att införskaffa oss en större förståelse för det ämne som vi gett oss in på började vi med att genomföra litteratursökningar där vi dels sökte efter vad som fanns skrivet om ämnet, dels metoder för att undersöka det vidare. När vi varken kunde finna särskilt mycket skrivet eller någon utformad metod som passade för vårt ändamål, blev det tydligt för oss att vi var på ett relativt outforskat fält. För att komma vidare i vårt sökande valde vi därför att utforma vår egen metod vilket ledde fram till våra “Regnpromenader”. Redan från projektets första dag har vi varit väldigt beslutsamma om att vår egen upplevelse av regn skulle ges utrymme, då det inte kändes som ett alternativ att arbeta med upplevelsen av regn utan att själva registrera och analysera denna. Genom att låta oss inspireras av Catherine Szántós “Experiential analysis of Versailles” och Ann Bergsjö och

Anna Jakobssons “Spatial and experiential thinking”, som båda är analysmetoder för sinnlig registrering, fick vi en god riktning för hur vi kunde gå till väga för att samla in vårt material. Sett till att dessa metoder, likt vår egen, har ett subjektivt fokus där den egna upplevelsen är den som registreras, vill vi poängtera att vårt resultat just är en sammanställning av vår upplevelse av regn. Insamlingen har utifrån detta genomförts med utgång i att alla sinnen fungerar och samverkar, vilket gör att vårt resultat speglar en multisensorisk upplevelse. Eftersom vi i denna metod är subjektet, det vill säga de som utför metoden, kan vi inte utgå från något annat än just oss själva och med det våra fungerande sinnen. För att kunna få en större förståelse för personer med olika funktionsvariationer skulle metoden således behövas utföras av en bredare grupp, vilket skulle kunna bidra med ett mer nyanserat underlag. Däremot kan vi med denna metod systematiskt dela in upplevelserna i olika sinnen, vilket i sin tur skulle kunna vara användbart för att skapa miljöer där enskilda sinnens användning

står i fokus. En annan aspekt av de metoder som vi valt att inspireras av är promenadens centrala roll, där vi såhär i efterhand kan se ett starkt samband mellan den linjära rörelsen som analysmetod och den vandring som förslaget landade i. Promenaden som verktyg blev därför även viktigt under analysarbetet för förslaget där vi inspirerades av Ellen Braae, Lisa Diedrich och Gini Lees “The Travelling Transect” för att genomföra vår fältstudie i Göteborg. Denna metod visade sig vara användbar för oss för att förstå sträckningens atmosfär samt styrkor och svagheter och för att kunna landa i området. Att insamlingen av vårt material har genomförts under vinterhalvåret är även det en aspekt som bör poängteras. Med Sveriges fyra årstider i åtanke ter sig upplevelsen av regnet med stor sannolikhet väldigt olika. Hade våra slutsatser varit några andra om vi genomfört promenaderna på sommaren? Detta är inget vi kan svara på idag, vi kan bara konstatera att ett bredare underlag skulle vara av värde för att jämföra hur upplevelsen av regn präglas av årstidsvariationer.

Gällande vår omvärldsbevakning, som till största del baseras på litteraturstudier och ett granskande av referensprojekt, var avgränsningen länge en svårighet. Hur väljer vi våra referensprojekt och varför? För att få en tydlig ram att utgå ifrån valde vi i ett tidigt skede att dels studera exempel som vi kunde finna i vår egen geografiska närhet, dels exempel som vi fann under vår studieresa till New York. Med denna avgränsning är vi medvetna om att vi kan ha gått förbi och missat exempel som säkerligen hade kunnat vara av intresse för oss, däribland exempel från delar av världen som stora delar av året präglas av kraftigt regn, vilket kunde ha gett oss insyn i projekt där utveckling kan ha kommit längre än Sverige. Vår avgränsning har dock gjort att vi har fått med exempel som känns relevanta för den geografiska kontext vi befinner oss i, vilket även hjälpte oss att finna formen för vårt förslag i Göteborg.

FÖRSLAGET

På samma sätt som vi tror att våra “Regnpromenader” har präglat vårt förslag till att landa i en vandringsled, kan vi såhär i efterhand se hur vår kännedom om Göteborg även satt sina avtryck. Som födda och uppväxta i staden har vi haft med oss en vetskap om både större strukturella företeelser såväl som nyanser i staden vilka vi annars inte hade känt till. Att en av oss dessutom har haft praktik på Park- och naturförvaltningen på Göteborgs Stad, har medfört att vi har haft en insyn i stadens dokument och en medvetenhet om stadens pågående stadsutvecklingsprojekt, strategiska mål och visioner. Dessa aspekter har givetvis färgat vårt förslag, både medvetet och omedvetet, men det har också underlättat för oss att finna argument för våra val. Att vi skulle landa i ett så storskaligt förslag var inte något som var självklart för oss från början. Vi fokuserade länge på en plats, vilket initialt för oss betydde ett mindre avgränsat område. Under processens gång och med tanken om att Göteborg ska bli “Världens bästa stad

när det regnar” utvecklade sig detta område dock till något annat där vi såg möjligheten till att ta oss an ett större område - den mindre platsen blev en stad. För att kunna behandla denna stora avgränsning landade vi därför i att göra ett principiellt och visionärt förslag där funktioner och idéer tillåts stå i fokus vilket mynnade ut i Göteborgs Regnlinje.

Vår ambition med förslaget har varit att kunna nå både göteborgare och besökare till staden, vilket medför en bred målgrupp. Genom att utnyttja de befintliga väderskydden som spårvagnshållplatserna erbjuder som entrénoder till vandringsleden har vi fångat upp alla spårvagnslinjer i staden samt knutit ihop det västra spårvagnsnätet med det östra, vilket medför att leden har en stor tillgänglighet. Däremot kan ledens placering i Göteborgs centrala delar vara något som gör att den inte kommer nyttjas av alla då det inte ligger nära till hands för alla att ta sig in till centrum. Med grund i Göteborgs Stads utpekade platser samt den breda

målgrupp vi utgick ifrån kändes dock placeringen i Göteborgs centrala delar motiverad.

En fråga som lyfts genom vårt förslag är den väderskyddade platsens vara eller inte vara. Vi var själva länge frågande och osäkra på om en skyddad situation verkligen var svaret, då vi kunde ifrågasätta om det är genom att vistas avskärmad från regn som de sinnliga upplevelsekviteterna verkligen tas tillvara. Efter våra “Regnpromenader” kunde vi dock släppa denna oro då vi blev påmind om vad som verkligen är barriären för att uppleva kvaliteterna med regn - det är jobbigt att bli blöt och kall. I vårt förslag arbetade vi därför efter principen om att erbjuda olika skyddade situationer längs med den urbana vandringsleden som minskar den distraktionen som uppstår av att bli blöt och kall för att på så vis lyfta fram regnets olika sinnliga kvaliteter. Detta baserades på vår sammanställning som bygger på de olika parametrarna vi hade med oss i våra ”Regnpromenader”, alltså den upplevda blötheten/

regnmängden, regnets inverkan på kinestetiken, att höra regn, att se regn och att känna doften av regn. Den upplevda blötheten/regnmängden blev grunden till vårt förslag då vi kom till insikt med att hur vi upplevde blötheten och regnmängden i stor utsträckning präglas av kontexten: vi kunde konstatera att vind, minskad temperatur och en lång vistelse utomhus gör att regnet upplevdes som mer närvarande och jobbigt och att det var den delen som är den största barriären till att inte vistas utomhus när det regnar. I vårt förslag arbetade vi därför efter principen om att erbjuda olika skyddade situationer längs med den urbana vandringsleden som minskar den distraktionen som uppstår av att bli blöt och kall för att på så vis lyfta fram regnets olika sinnliga kvaliteter. Även regnets inverkan på kinestetiken präglade förslaget vilket ledde fram till ett grepp kring de länkande elementen, vilket tillfördes där regnet förändrar platsens karaktär och har en stor inverkan som gör landskapet otillgängligt en regnig dag. I våra exemplifierande nedslag tog sig detta uttryck genom

bland annat spången i gallerdurk som både syftade till att skapa möjlighet för vistelse utan att skorna behöver läcka in, samtidigt som regnets sanna landskap inte byggs bort utan istället skapas möjlighet att komma nära det. Detta ligger i led med fascinationen av ”att gå på vatten” som vi uppmärksammade under våra ”Regnpromenader”. De slutsatser vi tog med oss kring att höra regn var att detta är den sensoriska upplevelse av regn som vi upplevde mest under våra promenader. Vi kunde alltså uppmärksamma att ljudet av regn redan idag kommer fram relativt mycket i staden, varpå vi inte la ytterligare fokus på att framhäva dessa genom våra exemplifierade nedslag förutom att hålla de föreslagna taken relativt låga för att komma nära ljudet av regn. Att fokusera ännu mer på detta skulle kunna göras på någon eller några av de övriga platserna längs med leden, exempelvis genom att laborera med olika ljud av regn beroende på det material som regnet skapar resonans mot, såsom både solida och ihåliga strukturer. Att se regn var det sinne som vi framför allt fokuserade

på att framhäva i våra exemplifierade nedslag, detta då det var det sinne som vi upplevde var svårast att uppmärksamma samtidigt som det var det sinne som för oss skapade en stor fascination. Detta grundade sig i vår upplevelse av att det fallande regnet var svårt att se då vi själva befann oss i det och att ett avstånd till regnet gjorde att vi kunde uppmärksamma det. Däremot noterade vi att droppar mot vattenytor framträdde tydligt, varpå vi i exemplet Pusterviksplatsen arbetade med möjligheten att komma nära vallgravens vatten för att således skapa möjlighet för att se dropparna mot vattenytan. Även i de olika rummen som skapades, både på Pusterviksplatsen men också på Hagakyrkans hållplats, låg därför fokus på den visuella upplevelsen av regnet för att förstärka denna sinnliga aspekt. Detta gjordes bland annat genom en regngardin på hållplatsens vägg men också genom att hålla en del av taket öppet på Pusterviksplatsen där den visuella upplevelsen av regnet förstärks. Ett annat sätt vi arbetade med att skapa en visuell upplevelse av regnet är genom de föreslagna orienterande elementen,

som genom vattenaktiverad färg skapar en händelse där synen triggas. I vår sammanställning behandlar vi inte doften av regn då detta var en sensorisk upplevelse vi inte hade registrerat, vilket även medförde att denna sinnliga parameter inte behandlades i förslaget. Genom att göra dessa regnpromenader även på sommaren skulle dock resultatet kunna bli något annat och därmed skulle doften av regn kunna visas på även vid ett av platsnedslagen.

Den faktiska bristen på takade och skyddade platser i staden fick oss även att ifrågasätta varför de inte finns idag. Redan i vår omvärldsbevakning tog vi upp frågan kring exkluderande design och förbjudande rum, där rädslan för oönskad aktivitet på dessa skyddade platser leder till att vi idag inte planerar in dem i särskilt stor utsträckning. Som snart yrkesverksamma landskapsarkitekter ser vi att vårt främsta uppdrag är att skapa goda utemiljöer i det offentliga rummet som lockar till utomhusvistelse och bidrar till en tryggare,

hälsosammare och mer jämställd stad för alla. När den beräknade mängden nederbörd i form av regn förväntas öka, ökar även behovet av platser som kan hantera regnet i staden. Vi vill med detta examensarbete understryka att svaret på denna problematik inte bara handlar om att rusta våra städer för att hantera vattenmängden som når våra gator; det handlar likväl om att vi måste bygga städer som lockar till och erbjuder möjligheten att kunna vistas utomhus året om. Med detta sagt vill vi lyfta möjligheterna med vårt förslag, istället för att se till de problemen som skulle kunna uppstå genom de föreslagna skyddade lägena.

GENERELLA SLUTSATSER

Vårt främsta syfte med detta examensarbete har varit att lyfta diskursen kring synen på regn och hur vi som landskapsarkitekter kan arbeta för att skapa möjlighet till att visas utomhus även när det regnar. Ett steg mot detta tror vi skulle kunna vara att arbeta utifrån den princip som ”Göteborgs Regnlinje” följer, där olika former av stödjande funktioner tillåts ta plats i det offentliga rummet för att underlätta och skapa möjlighet till att uppleva regnlandskapet med de olika sinnliga kvaliteter som det fallande vattnet för med sig. Processen, för både vårt inhämtande och konkretiserande, har sträckt sig över ett spann av skalor; från att vi genom vår metod ”Regnpromenaden” befann oss i en väldigt detaljerad nivå, vidare till vårt förslagsarbete som mot målsättningen att göra Göteborg till ”Världens bästa stad när det regnar” lyftes till en mer strategisk och principiell skala. Då vi i ett tidigt skede möttes av att det varken fanns mycket skrivet kring ”upplevelsen av regn” eller några

referensprojekt från landskapsarkitekturens värld som visade exempel hur en plats är utformad för att skapa en bra situation när det regnar, har vår egen upplevelse av att vistas i regn varit ledande för de slutsatser vi dragit kring regnets kvaliteter och hur dessa kan tas tillvara. Vi vill lyfta fram tre av de parametrar vi arbetade utifrån i våra ”Regnpromander” som sammanfattning av vilka kvaliteter det finns i upplevelsen av regn. Dessa är regnets inverkan på kinestetiken, att höra regn och att se regn. Vi väljer att inte behandla doften av regn då denna parameter inte gav något resultat under våra regnpromenader. Den sista parametern, den upplevda blötheten/regnmängden, är även den en parameter vi inte presenterar i förhållande till regnets kvaliteter, detta eftersom denna parameter snarare är ett verktyg för att analysera en plats kontextuella förutsättningar, exempelvis hur vinden, temperaturen och platsen påverkar vår nociception och termoception. Nedan följer en lista som sammanfattar de tre parametrarna vi menar ligger till grund för att

precisera regnets kvaliteter på ett generellt plan:

Regnets inverkan på kinestetiken

Regnets inverkan på kinestetiken är en kvalitet som baseras på en multisensorisk upplevelse av vår omvärld, det vill säga att beroende på vilka sinnliga upplevelser som finns runtomkring oss leds vi i olika riktningar. Som landskapsarkitekt kan man använda denna kvalitet genom att ta tillvara på det föränderliga landskap som regnet för med sig och som påverkar vår kinestetik, exempelvis genom att använda material som kan skapa sinnlig stimuli när det regnar, men också material som gör landskapet tillgängligt. Detta kan både innebära material som inte förändras när det regnar för att öka framkomligheten, men även material som triggar våra sinnen genom att förändras när det regnar. Även skalan på platsen påverkar vår kinestetik där en mindre rumslighet med många detaljer kan vara mer sinnligt trigande än ett storskaligt rum där detaljerna försvinner i mängden.

Att höra regn

Ljudet är en stor kvalitet i upplevelsen av regn som på många sätt redan finns i staden i dag, vilket sker när regnet träffar en yta som i sin tur skapar resonans. Hur ljudet tas sig uttryck är beroende av denna ytas karaktär: om det är stabilt eller poröst, om det är tunt eller kraftigt tillika ihåligt eller av solid karaktär. Denna kvalitet kan däremot framhållas ytterligare genom att skapa platser där gestaltningen låter ljudet träda fram, exempelvis genom att isolera detta enskilda sinne och skapa platser där enbart ljudet av regn står i centrum. Många ljudupplevelser skapas också med regnet som motor, till exempel ljudet från regnvatten i stuprännor, brunnar och andra fallande vattensamlingar, men även blöta underlag förstärker ljudet av regn från exempelvis bilarnas däck tillika våra egna steg mot blöt mark. Detta är en kvalitet som finns i upplevelsen av regn där vi som landskapsarkitekter har stort utrymme att påverka och skapa nya typer av ljud i staden.

Att se regn

Att se regn är en kvalitet som behöver stöd för att bli en upplevelse, vilket beror på svårigheten att se regnet under tiden för vistelse i det. Att skapa möjlighet att vistas med anstånd från regnet kan således förstärka denna kvalitet, vilket kräver ett på något sätt skyddat läge som tillåter en att komma bort från det fallande vattnet. Något som redan idag träder fram tydligare i förhållande till att se regn är hur visuellt tydlig kollisionen mellan fallande droppar och en stående vattenyta är och hur blöta material möjliggör för effektfulla reflektioner likt en spegel. Detta är en kvalitet som kan tas tillvara på då de bidrar till den visuella upplevelsen av regn. Dessutom påverkar regnet det visuella intrycket av olika material vilket beror på dess respons för regnet, till exempel genom att kontraster material emellan både försvagas och förstärks, tillika att texturer uppdagads och strukturer ger vika.

För att ta våra slutsatser till en mer generell nivå har sammanfattningsvis en stor insikt för oss varit att upplevelsekvaliteterna som det fallande regnet för med sig kan tas tillvara på med hjälp av relativt enkla medel. Det största och viktigaste vi tar med oss är att arbetet inte måste innebära avancerade lösningar, utan att det snarare handlar om att vi inom kåren börjar behandla denna fråga för att i förlängningen ge utrymme för upplevelseaspekterna av fallande regn i våra offentliga rum. Det vi tror att vi som landskapsarkitekter kan bidra med är att skapa möjlighet till att förstärka regnets kvaliteter genom att dämpa vissa egenskaper och problem som regnet för med sig. Ett första steg för att göra detta är att, oavsett om det rör gestaltningen av ett nytt torg eller en öppen dagvattenhantering, utvärdera hur platsen förändras när det regnar för att kunna ta de sociala och rekreativa värdena av vatten till en ny nivå och arbeta med regnet även innan det når marken.

De aspekter som vi kom fram till genom vår metod “Regnpromenaden” skulle kunna ses som en inspiration för detta, där vår övergripande slutsats är att regnet påverkar våra sinnen, på både ett positivt och negativt sätt, vilket medför att vissa aspekter, såsom framkomlighet eller skydd från regnet, i ett första steg behöver lösas för att de sinnliga mervärdena ska kunna träda fram. Vad vi tar med oss angående möjligheterna att arbeta med att stärka och ta tillvara på regnets sinnliga upplevelsevärden ligger inte minst i den oändliga mängd möjligheter som finns: regnet besitter en stor kraft i att förändra rum och påverka atmosfären av en plats. Hur tillgängliggörandet av platser ska ske för att förstärka dessa sinnliga kvaliteter är däremot beroende av varje plats enskilda behov och karaktär; på vissa platser kan tillgängliggörande av marken vara det mest väsentliga och på andra platser kan någon form av tak vara det viktiga för att uppmuntra till vistelse. Nivån av detta tillgängliggörande kan variera från ett tak av solid karaktär till mer genomsläpplig vegetation – från

ett dränerande golv där regnet blir helt frånvarande till lösningar som sträcker sig över stående vatten. Vad som dock bör tas i beaktande vid utvärdering av detta är säsongaspekterna då vissa material helt tappar sin funktion vid andra årstider, såsom lövfällande träd där skyddet under vinterhalvåret försvinner. Vi vill slutligen betona att vår definition av en bra regnsituation - att regnet ska vara fysiskt frånvarande men samtidigt vara mentalt närvarande - inte nödvändigtvis måste översättas likt vårt förslag Göteborgs Regnlinje. Definitionen kan tolkas på många olika sätt då den i sin grund helt enkelt handlar om att på ett eller annat sätt tillgängliggöra och hålla fram regnets kvaliteter samtidigt som platser skapas där vistelse är möjlig - oavsett väder.

FORTSATTA STUDIER

I detta examensarbete har vi fokuserat och avgränsat oss till att undersöka hur upplevelsen av regn kan tas tillvara i stadsrummet och hur detta skulle kunna landa i kontexten Göteborg, vilket resulterat i ett förslag där vi presenterar idén om de torrskodda lägena i stadsrummet. Att i förlängningen gå närmare in på hur ett sådant rum kan se ut mer i detalj är fortsatta studier som vi ser skulle vara relevanta.

Ett exempel på avgränsning som skulle vara möjlig är att vidare utforska rumslighet och materialitet med fokus på de olika sinnliga upplevelserna, såsom att visa på hur ett rum som tar tillvara på ljudet av regn kan se ut eller hur det visuella intrycket av regn kan förstärkas genom exempelvis ljussättning. Ett annat område som vårt projekt tar vid är tendensen till att tillämpa exkluderande design i det offentliga rummet, vilken vi menar bristen på den typ av torrskodda lägen som vi föreslår kan vara ett resultat av. Att vidare

problematisera detta utifrån landskapsarkitektens roll är ett område som vi därför ser är av stor vikt för att föra diskursen framåt kring vilken typ av stad vi vill vara en del av att skapa och leva i.

REFERENSER

KÄLLFÖRTECKNING

Barnett, C. (2015). *Rain: A Natural and Cultural History*. New York: Broadway Books.

Björkstén, U. (2014). Köpenhamn lärde översvämningsläxan 2011, *Sveriges Radio*, 20 augusti. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3345&artikel=5942507> [2016-12-20]

Braae, E; Diedrich, L; Lee, G. (2014). *The Transect as a Method for Mapping and Narrating Water Landscapes: Humboldt's Open Works and Transareal Travelling*. New American Notes Online. Tillgänglig: <http://www.nanocrit.com/issues/6-2014/transect-method-mapping-narrating-water-landscapes-humboldts-open-works-transareal-travelling> [2017-02-09]

Christensson, M. (2015). *Sinnesupplevelse i landskapsarkitekturens teori och praktik*. Sveriges Lantbruksuniversitet. Tillgänglig: <http://stud.epsilon.slu.se/8067/> [2016-02-07]

Citylab (2015). *This Seattle Street Art Only Appears When It's Raining*. Tillgänglig: <http://www.citylab.com/design/2015/03/this-seattle-street-art-only-appears-when-its-raining/388529/> [2017-01-15]

Edin, F. (2014). *The Message is the Medium. Luffarsäkra bänkar ur ett ideologiskt perspektiv*. Lunds universitet. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=4618913&fileId=4618928> [2017-02-18]

Fraser, M. (2013). Introduction. I: Fraser, M. (red.). *Design Research in Architecture An Overview*. England: Ashgate Publishing Company, ss. 1- 14

Gora, M. (2016) *The Rain Fountain*. Tillgänglig: <http://gora.se/projects/the-rain-fountain> [2016-11-10]

Göteborg & Co. (2016) *Jubileumssatsningar*. Tillgänglig: www.goteborg2021.com/jubileumssatsningar [2016-11-16]

Göteborgs Stad (2014) *Grönstrategi för en tät och grön stad*. Göteborg: Park- och naturförvaltningen (Dnr 0480/11)

Göteborgs Stad (2015). *Göteborgs Stad rustar för att minska konsekvenserna av skyfall*. Tillgänglig: <http://goteborg.se/wps/portal/press-och-media/pressmeddelanden-presskontakter/pressmeddelanden/pressmeddelande/b31fdfae-040b-4bf0-865d-ec352130dd7d/> [2016-11-20]

Göteborgs Stad (2016-b). *Göteborgs Stads arbete med klimatförändringar*. Tillgänglig: <http://goteborg.se/wps/portal/start/byggande--lantmaterie-och-planarbete/kommunens-planarbete/verktyg-for-stadsplanering-2/miljo-och-klimat-i-stadsplaneringen/klimatforandringar-och-extremt-vader/stadens-arbete-med-klimatforandringar/> [2016-12-20]

Göteborgs Stad (2016-c). *Remiss: Göteborg friluftsprogram*. Tillgänglig: <https://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjn7rbx5LLSAhUCM5oKHS03Bi4QFggaMAA&url=https%3A%2F%2Fgoteborg.se%2Fwps%2Fwcm%2Fconnect%2F69be055a-a066-42a2-bfb5-a60191e93f1e%2FREmiss%2Bfriluftsprogrammet.pdf%3FMOD%3DAJPERES&usg=AFQjCNHooIVG1WLOUuD1pnNo3nJPSxwwTw&sig2=q3Ustr8FcWjIT-ZghZffmgg> [2017-02-14]

Göteborgs Stad (2017-a). *Vatten i staden*. Tillgänglig: <https://www.vattenigoteborg.se/home?site=sky> [2017-02-10]

Göteborgs Stad (2017-b). *Vandringsleder*. Tillgänglig: <http://goteborg.se/wps/portal/start/fritid-och-natur/friluftsliv-natur-och/vandringsleder/> [2017-02-09]

Ivarsson, D. (2015). Malmöbornas skyfallsnota: 160 miljoner. *Sydsvenskan*, 4 oktober. Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/2015-10-04/malmobornas-skyfallsnota-160-miljoner> [2016-12-20]

Jakobsson, A (2009). *Experiencing Landscape While Walking – On the Interplay between Garden Design, Sensory Experience and Medical Spa Philosophy at Ronneby Spa*. Diss. Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet

Joung, Buie. 2015. Aerosol generation by raindrop impact on soil. *Nature communication*, nr 6, ISSN 2041-1723. Published online: 14 January 2015. Tillgänglig: <http://www.nature.com/articles/ncomms7083> [2017-02-16]

Kunsthof Passage (2017). *Rundgang*. Tillgänglig: <http://www.kunsthof-dresden.de/> [2017-02-10]

Köpenhamns kommun. (2012). *Københavnns kommunens Skybrudsplan 2012*. Köpenhamn: Köpenhamns kommun. Tillgänglig: http://kk.sites.itera.dk/apps/kk_pub2/pdf/1018_l9HA0rd2PF.pdf [2016-12-20]

Landezine (2016). *Results for 'rain'*. Tillgänglig: <http://www.landezine.com/?s=rain> / Rain [2016-12-20]

Liljemalm, A (2016) Experterna ska göra Göteborg till bästa regnstaden. *Göteborgs-Posten*, 28 maj. Tillgänglig: <https://www.gp.se/experterna-ska-g%C3%B6ra-g%C3%B6teborg-till-b%C3%A4sta-regnstaden-1.1768440> [2016-11-05]

Länsstyrelserna (2012) *Klimatanpassning i fysisk planering – Vägledning från länsstyrelserna*. Stockholm: Länsstyrelserna

Malmö Stad (2016) *Dagvattenhantering*. Tillgänglig: <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Utb yggnadsomraden/Vastra-Hamnen-/Hallbart-byggande--boende/Dagvattenhantering.html> [2016-12-15]

MKB (2016). *Ekostaden Augustenborg*. Tillgänglig: <http://www.ekoistan.se/ekostaden/> [2017-02-05]

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2015) *Nederbörd och översvämningar i framtidens Sverige*. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. (MSB 973-februari 2016)

Nationellt centrum för klimatanpassning (2017). *Regnrabatter i Göteborg*. Tillgänglig: <http://www.klimatanpassning.se/atgarda/2.3113/regnrabatter-i-goteborg-1.95270> [2017-02-05]

Naturvårdsverket (2013) *Friluftsliv i förändring*. Stockholm: Naturvårdsverket. (Rapport 6547)

Naturvårdsverket (2015) *Friluftsliv för alla*. Stockholm: Naturvårdsverket. (Rapport 6700)

Pinterest (2016). *All pins*. Tillgänglig: [https://www.pinterest.se/search/pins/?q=experience%20rain%20installation&rs=typed&term_meta\[\]=experience%7Ctyped&term_meta\[\]=rain%7Ctyped&term_meta\[\]=installation%7Ctyped/Experience/Rain/Installation](https://www.pinterest.se/search/pins/?q=experience%20rain%20installation&rs=typed&term_meta[]=experience%7Ctyped&term_meta[]=rain%7Ctyped&term_meta[]=installation%7Ctyped/Experience/Rain/Installation) [2016-12-20]

Prominski, M., Stockman, A., Zeller, S., Stimberg, D., Voermanek, H. (2011). *River, space, design : planning strategies, methods and projects for urban streams*. 2 vol. Basel: Birkhauser Architecture

Random International (2016). *Rain room*. Tillgänglig: <http://random-international.com/work/rainroom/> [2017-03-16]

Stahre, P. (2004) *En långsiktigt hållbar dagvattenhantering - planering och exempel*. Stockholm: Svenskt vatten.

Stahre, P. (2008). *Blue-green fingerprints in the city of Malmö, Sweden*. Malmö: VA SYD. Tillgänglig: <http://www.vasyd.se/Artiklar/Dagvatten/Avlopp-Dagvatten>

Svenska Turistföreningen (2017). *Vandring*. Tillgänglig: <https://www.svenskaturistforeningen.se/gora/vandring/> / Låglandsvandring / Skåneleden / Fjällvandring / Kungsleden [2017-02-09]

Szántó, C. (2010) *Experiential Analysis of Versailles: A Methodology to Teach Spatial Thinking*. Ur Yildizci, A. (ed.) (2010) ECLAS 2010 Conference Proceedings. Istanbul, s. 937-948.

Vannini, P., Waskul, D., Gottschalk, S., Ellis-Newstead, T. (2012). Making Sense of Weather: Dwelling and Weathering on Canada's Rain Coast. *Space and Culture*. 15 (4): 361-380.

VA SYD (2017). *Gemensamt arbete för en skyfallsplan*. Tillgänglig: <http://www.vasyd.se/Artiklar/Avlopp/Oversvamning/Gemensamt-arbete-i-en-skyfallsplan> [2017-03-16]

Wikström, T. & Olsson, L. (2012) *Stadens möjligheter - platser och stråk*. Malmö: Exakta.

Muntlig källa: Emma Johansson (mail 2016-11-20)

Opublicerat material:
Göteborgs Stad (2016-a) Utkast till arbetsplan för “*Världens bästa stad när det regnar*”.

Ljudklipp:
1. Under ett träd: <https://www.dropbox.com/s/19fbe10mldreoue/Regn%20Tr%C3%A4d.m4a?dl=0>

2. Under ett plåttak: <https://www.dropbox.com/s/2sbseci94veudox/Tak%20Grand.m4a?dl=0>

3. När bilar kör mot blöt mark: <https://www.dropbox.com/s/ii19hmgspqzd8w3/Amiralsgatan%20-%20bilar%20mot%20bl%C3%B6t%20mark.m4a?dl=0>

4. Från en mindre innergård: <https://www.dropbox.com/s/e9ld8v7h6vyp6y9/Ljud%20fr%C3%A5n%20innerg%C3%A5rden.m4a?dl=0>

5. Inifrån en busskur <https://www.dropbox.com/s/3in6tkmwpi63wp6/Regn%20Busskur%20Alnarp.m4a?dl=0>

6. Från en stupränna: <https://www.dropbox.com/s/2aemwwi3arnbezg/Stupr%C3%A4nna%20Sm%C3%A4ltvatten.m4a?dl=0>

Filmklipp:
Rain Room: <http://random-international.com/work/rainroom/>

Alla foton, illustrationer, figurer, kollage och planer är gjorda av oss, Frida Axelsson och Therése Ryding, om inget annat anges.

